



Beiarn kommune
8110 MOLDJORD

MØTEINNKALLING

Utvalg: PLAN OG RESSURSUTVALGET
Møtested: KOMMUNEHUSET
Møtedato: 07.06.2017 **Tid:** 10:00

Eventuelt forfall meldes til tlf. 75569000
Varamedlemmer møter etter nærmere avtale.

Innkalte:

Funksjon	Navn	Forfall Innkalt for
Leder	Ole-Håkon Hemminghytt	
Medlem	Linda Merete Larsen	
Medlem	Rune Jørgensen	
Medlem	Hilde Anita Rasch-Olsen	
Medlem	Tone Kristin Helbostad	

SAKSLISTE

Saksnr.	Arkivsaksnr.	Tittel
----------------	---------------------	---------------

REFERATER

DELEGERTE VEDTAK

16/17	17/343	GODKJENNING AV PROTOKOLL - PLAN OG RESSURSUTVALET
17/17	17/329	INNFØRING AV FJELLOVEN
18/17	17/44	SØKNAD OM BÅTHAVN - TARNES
19/17	17/344	DISPENSASJON FOR UTVIDELSE AV FLYTEBRYGGE TVERVIK - saksdokumenter ettersendes.
20/17	17/56	SØKNAD OM KJØP AV TILLEGGSAREAL GNR 16 BNR 86 16/86

- 21/17 17/211
**SALG/LEIE AV TOMT - NYE BEIARN TURISTSENTER NYE BEIARN
TURISTSENTER,TOLLÅ**
- 22/17 17/277
**SØKNAD OM DISPENSASJON FOR NAUST PÅ NORDLAND GNR. 7/1 –
saksdokumenter ettersendes.**
- 23/17 17/318
**SØKNAD OM KJØP AV NABOTOMT - TOLLÅNES - saksdokumenter
ettersendes.**
- 24/17 17/288
DISPENSASJON FRADELING TIL ESKILD BERNTSEN
- 25/17 17/312
DISPENSASJON HYTTE SAVJORDDALEN BJØRN SAVSTAD
- 26/17 17/181
MOTORFERDSEL I UTMARK RITA LUND
- 27/17 17/218
MOTORFERDSEL I UTMARK ELLEN ASPMO
- 28/17 17/227
MOTORFERDSEL I UTMARK - BARMARK
- 29/17 17/232
MOTORFERDSEL I UTMARK - BARMARK
- 30/17 17/273
MOTORFERDSEL MED ATV TIL BIRKELI INGE LARS BIRKELI
- 31/17 17/330
MOTORFERDSEL I UTMARK GUSTAV KJELLSÅ

Beiarn kommune 31.05.2017

Ole Håkon Hemminghytt
leder

REFERERES FRA DOKUMENTJOURNAL

Dato: - Utvalg: PLR Plan og ressursutvalget

Saksnr Løpenr	Regdato Navn Innhold	Avd/Sek/Sakb	Arkivkode
17/221-1 1599/17	30.03.2017 Salten Jordskifterett v/ Birgitte Svendsen ÅRSMELDING 2016, SALTEN JORDSKIFTERETT	BK/PN/AAE	V64
16/869-3 1945/17	21.04.2017 Salten Regionråd INNSPILL FRA SALTEN REGIONRÅD - NTP 2018 - 2029	BK/TEK/FM	131

Delegerte vedtak

Dato: - Utvalg: PLR Plan og ressursutvalget

Arkivsak	Dato Navn Innhold	Saksnr.	Avd/Sek/Saksb.	Arkivkode Resultat
16/726	03.04.2017 MELDING OM JORDSKIFTESAK GNR. 9 OG 10	DS 39/17	BK/TEK/FM	V64 Søknad innvilget
17/233	07.04.2017 MOTORFERDSEL I UTMARK - SCOOTER	DS 40/17	BK/PN/MF	K01
17/276	28.04.2017 SØKNAD OM TILLATELSE TIL TILTAK UTEN ANSVARSRETT - GJETERBU GNR. 15, BNR. 11 GNR. 15/11	DS 41/17	BK/TEK/FM	GNR 15/11
17/207	02.05.2017 REKVISISJON AV OPPMÅLINGSFORRETNING 17/6, TOMT F8 I PLAN FRA 2004	DS 42/17	BK/TEK/TG	GNR 17/6 Søknad innvilget
17/190	11.05.2017 SØKNAD OM TILLATELSE TIL TILTAK - RIVING AV ELDRE VÅNINGSHUS GNR. 16, BNR. 10	DS 43/17	BK/TEK/FM	GNR 16/10
17/182	15.05.2017 Hauan Gård FERDIGGODKJENNING SPESIELLE MILJØTILTAK I JORDBRUKET, HAUAN GÅRD GAMMEL SAK 13/317	DS 44/17	BK/PN/AMW	V08
17/236	18.05.2017 Leiråmo Felleseter TILSAGN SMIL-MIDLER TIL RESTAURERING AV STEINFJØS STAUPÅMOEN, LEIRÅMO FELLESETER	DS 45/17	BK/PN/AMW	V08
17/300	18.05.2017 SØKNAD OM TILLATELSE TIL TILTAK UTEN ANSVARSRETT - RIVING AV FJØS GNR 12, BNR. 1, NAVJORD	DS 46/17	BK/TEK/FM	GNR 12/1
17/239	18.05.2017 Ørjan Kristensen TILSAGN TILSKUDD TIL SPESIELLE MILJØTILTAK I JORDBRUKET BLÅMOLI GÅRD BLÅMOLI GÅRD	DS 47/17	BK/PN/AMW	V08

17/279	19.05.2017	DS 48/17	BK/PN/AMW	V08
	Hauan Gård			
	TILSAGN TILSKUDD TIL SPESIELLE MILJØTILTAK I JORDBRUKET, HAUAN GÅRD HAUAN GÅRD			
17/319	22.05.2017	DS 49/17	BK/TEK/TG	GNR 26/7
	REKVISISJON AV OPPMÅLINGSFORRETNING GNR 26/7			
17/288	26.05.2017	DS 50/17	BK/TEK/TG	GNR 10/12
	REKVISISJON AV OPPMÅLINGSFORRETNING DISP. FRADELING TIL ESKILD BERNTSEN			

GODKJENNING AV PROTOKOLL - PLAN OG RESSURSUTVALET

Saksbehandler: Karin Nordland
Arkivsaksnr.: 17/343

Arkiv: 033

Saksnr.: Utvalg
16/17 Plan og ressursutvalget

Møtedato
07.06.2017

INNFØRING AV FJELLOVEN

Saksbehandler: Mads Forsell
Arkivsaksnr.: 17/329

Arkiv: 020

Saksnr.: Utvalg
17/17 Plan og ressursutvalget

Møtedato
07.06.2017

Rådmannens innstilling:

Beiarn kommune vedtar å iverksette fjellova ved å oppnevne et fjellstyre i henhold til fjellova § 3 første ledd. Fjellstyret skal administrere bruken av allmenningsrettighetene på statsgrunn i kommunen i henhold til fjellova § 3 annet ledd.

- Fjellstyret skal i henhold til fjellova § 11 disponere en fjellkasse der de inntekter som følger av fjellova skal inngå.
- Beiarn kommune vil gjennom dette vedtaket styrke det lokale selvstyret over utmarksressursene i kommunen. Det er en målsetting at de inntekter som staten gjennom Statskog SF i dag mottar fra bruk av disse utmarksressursene, tilfaller fjellstyret til lokalbefolkningens beste.
- Kommunestyret ber rådmannen underrette Statskog SF og Landbruks- og matdepartementet om vedtaket, med anmodning om snarlig dialog om den praktiske gjennomføringen av vedtaket.

Saksutredning:

Store deler av statsgrunnen i Nordland og Troms forvaltes i dag av Statskog SF, som grunneier. Statskog SF eier om lag 59 000 km² av landarealet i Norge og ca. 13 000 km² ligger i Troms fylke og 17 000 km² i Nordland fylke. Innenfor dette eiendomskomplekset er det statsgrunn, der gårdbrukere i Nordland og Troms har rettigheter på allmenningsrettslig grunnlag. Det er blant annet slått fast i Utmarkskommisjonens dommer.

Beiarn kommune gjorde enstemmig vedtak i sak 156/92 angående innføring av fjelloven i Nordland og Troms fylker. Saken ble sendt til Nordland fylke v/fylkestinget, og da saken kom opp ble den utsatt på grunn av for lite utredning. Saken ble ikke tatt opp igjen etter dette. I 1995 ba Beiarn Arbeiderparti om at kommunestyret skulle gjøre nytt vedtak overfor fylkestinget. Følgende innstilling ble enstemmig vedtatt:

1. Allmenningsrettene gjeninnføres i Nordland og Troms på lik linje med ellers i landet.
2. Fjelloven blir gjort fullt ut gjeldende.
3. Fjellstyreordningen innføres også i Nordland og Troms.

Kommunestyret utnevnte også et fjellstyre, jf. fjelloven § 3.

Etter dette har det foregått korrespondanse mellom kommune, fylke og departement.

Siste fra Beiarn kommune var brev datert 27.01.98 til statsminister Kjell Magne Bondevik, hvor daværende ordfører underrettet om at Beiarn kommunestyre hadde fattet vedtak om å be regjeringen snarest akseptere fjelloven i Nordland og Troms.

Svar fra Statsministerens kontor datert. 17.02.98 var at Statsministerens kontor hadde merket seg synspunktene i uttalelsen. Dette er fram til nå det siste som har skjedd med saken.

1. Fjellovas virkeområde

Fjellova § 1 regulerer hva og hvor loven gjelder. I § 1 heter det:

*«Føresegnene i lova her gjeld for statsallmenningane.
Kongen kan ta avgjerd om at lova heilt eller delvis skal gjelde også for andre område som tilhøyrrer staten.
For skogsdrift og hogstrettar i skog gjeld lova ikkje.
Rettar i statsallmenningane i kraft av særleg heimel går ikkje inn under lova.»*

Det fremgår av første ledd i bestemmelsen at loven gjelder «statsallmenningane». I Ot.prp. nr. 32 (1973-74) heter det om dette:

«Spørsmålet om avgrensinga av området for lova har også ei anna side, nemleg den geografiske: Kva for eigedomar skal lova gjelde for? Det som er sagt i utkastet, og som også står i lova fra 1920 § 1, er at lova gjeld for statsallmenningane. Med dette meinest den umatrikulerte statsgrunn i Sør-Norge til og med Nord-Trøndelag fylke (jf. stortingsvedtak 11. mars 1926). Elles gjeld lova ikkje, med mindre det måtte verte særskilt fastsett at den skal gjere det. Men skulle de bli rettsleg fastslått at noko av den umatrikulerte statsgrunn i Nord-Norge er statsallmenning, følgjer det av seg sjølv at lova dermed også gjeld for slike område. (...).»

For det tilfelle at det er statsgrunn i kommunen, vil uttalelsen over medføre at fjellova allerede gjelder. Denne rettsoppfatningen ble også lagt til grunn av Samerettsutvalget II (SRU II), som vurderte den rettslige status av statens grunn i Nordland og Troms i utredningens punkt 14.5.2.2:

«Etter Samerettsutvalgets syn kan det i dag legges til grunn at i den utstrekning statens eiendomsrett kan opprettholdes, må deler av statens grunn i Nordland og Troms anses som statsallmenninger i rettslig forstand fordi grunnen har de karakteristika som kjennetegner statsallmenningsgrunn.»

I fjellova § 1 annet ledd fremgår det at «Kongen» kan bestemme at fjellova skal gjelde også for andre områder som tilhører staten. Det innebærer at fjellova kan innføres for statsgrunn i Nordland og Troms ved vedtak som treffes av regjeringen.

I det følgende gjør vi kort rede for Lov om utmarkskommisjon for Nordland og Troms.

Deretter, i punkt 3, omtaler vi kort de avgjørelser fra Utmarkskommisjonen som slår fast at det er allmenningsrettigheter i de aktuelle områdene med statsgrunn i Beiarn kommune. I punkt 4 går vi gjennom hvilken betydning avgjørelsene har for kommunen.

2. Utmarkskommisjonen for Nordland og Troms av 1985

Ved *Lov om utmarkskommisjon for Nordland og Troms* av 1985, ble det opprettet en dømmende kommisjon med myndighet til å ordne rettsforhold, herunder fastsette grenser, mellom staten og andre for høyfjell og utmark i de to fylkene. I § 1 i loven het det:

«Det opprettes en dømmende kommisjon (utmarkskommisjonen) for å ordne rettsforholdene mellom staten og andre vedrørende høyfjellsområder og andre utmarksområder i Nordland og Troms fylker. Som staten regnes i denne lov også andre som forvalter eiendom på statens vegne.»

Utmarkskommisjonen bestod av fem faste medlemmer og to varamedlemmer (§ 3). I henhold til § 2 hadde kommisjonen følgende mandat:

«Kommisjonen har myndighet til ved dom med bindende virkning for alle vedkommende:

- 1. å fastslå om staten er eier av grunnarealer el/er ikke,*
- 2. å fastsette grenser mellom statens grunnarealer og tilstøtende grunnarealer,*
- 3. å fastslå om bruksretter, herunder allmenningsretter, er til eller ikke på statens grunnarealer, og i tilfelle hvem som har bruksrett.»*

Det sentrale i denne sammenheng er at Utmarkskommisjonen hadde rettslig myndighet til å avgjøre om det på statsgrunn var opparbeidet allmenningsretter, nr. 3, altså om det også i Nordland og Troms er statsallmenning.

Utmarkskommisjonens avgjørelser kunne ankes direkte til Høyesterett av berørte parter, jf. § 17. Nedenfor redegjøres det for de avgjørelser truffet av kommisjonen, som berører statsgrunn beliggende i Beiarn kommune.

3. Utmarkskommisjonen for Nordland og Troms: Avgjørelser om statsgrunn i Beiarn kommune

Utmarkskommisjonen har behandlet to saker som omhandler statsgrunn i Beiarn kommune. De to sakene er:

Beiarn Vest, Utmarkskommisjonens dom 16. april 1990

Beiarn Øst, Utmarkskommisjonens dom 16. april 1990

Småtind-feltet, Utmarkskommisjonens dom 8. desember 1998

Beiarn Vest og Beiarn Øst ble behandlet samlet for Utmarkskommisjonen i dom 16. april 1990. Avgjørelsen om Beiarn Øst ble siden anket til Høyesterett, og ble endelig avgjort ved Høyesteretts dom 19. november 1991 (Rt. 1991 side 1311). Avgjørelsene omtales kort i det følgende:

Beiarn Vest og Beiarn Øst, Utmarkskommisjonens dom 16. april 1990

Den 12. januar 1987 reiste staten ved Landbruksdepartementet søksmål ved Utmarkskommisjonen om fjelltrakter som i vest, nord og øst var omgitt av Arstaddalen og Beiardalen. Området ble siden omtalt som Beiarn Vest. Deler av området var bredekt og bestod av goldfjell. Utmarkskommisjonen kom til at de nærmere angitte eiendommene i området hadde beiterett på allmenningsrettslig grunnlag i fastsatt grense mellom Beiardalen i øst og Arstaddalen i vest. Rett til jakt, fangst og fiske ble ikke tilkjent. Enkelte gårder i området omhandlet i Beiarn Vest var i privat eie i perioden 1666-1682, og regnes som opprinnelig statsgrunn.

For Beiarn Øst fant Utmarkskommisjonen at et antall nærmere angitte eiendommer hadde rett til beite på *«den statsgrunn som ligger mellom den under punkt 1 a fastsatte grense og Beiarn kommunes grense i øst mot Skjerstad og Saltdalen kommuner, samt på uomtvistet statsgrunn sør for Tollådalen, mellom Beiardalen og kommunegrensen mot Saltdal.»* Andre rettigheter ble ikke tilkjent i statsallmenningene.

Beiarn Øst, Høyesteretts dom 19. november 1991

Fem private grunneiere påanket Utmarkskommisjonens dom til Høyesterett, og påsto blant annet at de måtte tilkjennes rett til fiske og utnyttelse av skog på allmenningsrettslig, subsidiært privatrettslig, grunnlag i det området i Beiarn kommune som Utmarkskommisjonen kom til at var statsgrunn i Utmarkskommisjonens domsslutning punkt 1a. Hovedspørsmålet for Høyesterett var om de ankende parter hadde rett til å utnytte skogen på allmenningsrettslig eller privatrettslig grunnlag på det som er statens umatrikulerte grunn i Beiarn kommune.

Høyesteretts dom i 1991 i Skjerstad/Beiarn-saken anses som en prinsippavgjørelse, som er lagt til grunn av Utmarkskommisjonen i alle senere avgjørelser.

Utmarkskommisjonen hadde fastslått at gårdbrukere hadde beiterett på allmenningsrettslig grunnlag. Grunnen hadde ikke mistet karakter av å være allmenning, fordi statsgrunnen ble tilbakekjøpt av staten kort tid etter at den ble solgt.

Beiteretten var ikke direkte bestridt for Høyesterett. Høyesterett støtter seg på Kommisjonen og uttaler:

«"Krongodset" i blant annet de deler av Nordland som her er aktuelle, ble av Kongen i 1666 solgt til Joachim Irgens. Områdene ble kjøpt tilbake i 1682. Det er uklart om allmenningene

fulgte med ved disse salgene. Uansett hvordan dette måtte forholde seg, kan jeg ikke se at allmenningenes karakter ble forandret. Det er heller ikke hevdet av staten. Når jeg her og delvis i det følgende bruker uttrykket "allmenning", er det fordi det har vært den vanlige terminologi heft opp til vår tid. Jeg tar ikke derved standpunkt til utstrekningen av bruksrettighetene.»

Hogstretten var derimot tapt, selv om Høyesterett fant dette urimelig, sitat fra dommen:

«Etter Veikvatnet-dommen er det gått over 70 år. Uansett hvordan det måtte være med den opprinnelige allmenningsrett, er det nå gått så lang tid etter at staten rent faktisk etablerte seg som vanlig eier av skogen, at dette forhold nå for lengst har festnet seg. Det dreier seg om et tidsrom på minst 150 og kanskje 200 år. Det kan spørres om det er rimelig at gårdbrukere i Nordland skal ha en svakere stilling når det gjelder utnyttelse av statens umatrikulerte grunnegårdbrukere ellers i landet. Hvis den etablerte ti/stand skal endres, må dette imidlertid skje ved en lovendring el/er ved tiltak fra staten som grunneier.»

Småtind-feltet, Utmarkskommisjonens dom 8. desember 1998

Saken om Småtind-feltet gjaldt et avgrenset fjellområde i det nordlige fjellområdet mellom Gildeskål og Beiarn kommuner. Tvistefeltet var avgrenset i vest av Holmsundfjorden, i sør av Forsåvassdraget og Sokumvatnet, i øst av Arstaddalen og i nord av Beiarnfjorden. Feltet var delt av kommunegrensen mellom Beiarn og Gildeskål, slik at den vestligste delen ligger i Gildeskål kommune og den østligste delen i Beiarn kommune.

Kommisjonen fant at deler av området i Beiarn kommune var statsgrunn, og kom videre til at nærmere angitte grunneiere hadde beiterett på allmenningsrettslig grunnlag på statens grunn.

4. Betydningen av Utmarkskommisjonens avgjørelser om allmenningsretter i Beiarn

Kommunens syn er at fjellova § 1 første ledd innebærer at fjellova allerede gjelder i kommunen fordi det er rettskraftig fastslått at det er statsallmenning i Beiarn kommune, jf. uttalelsen i forarbeidene sitert ovenfor. Det vises til punkt 4.3 over, der det er en nærmere omtale av avgjørelser fra Utmarkskommisjonen som slår fast at det er allmenningsrettigheter i de aktuelle områdene med statsgrunn i Beiarn kommune.

Avgjørelsene fra Utmarkskommisjonen innebærer at fjelloven gjelder for de områder i Beiarn kommune der det er opparbeidet beiterettigheter på allmenningsrettslig grunnlag. På denne bakgrunn vil kommunen *iverksette fjellova* ved å treffe vedtak om å oppnevne fjellstyre, jf. § 3 i fjellova.

Fjellova § 1 annet ledd gir en adgang for å be Kongen - Regjeringen - om å treffe en beslutning om å godkjenne Beiarn kommunes vedtak om at fjellova skal gjelde i kommunen, uten at det reises sak om hvorvidt statsgrunnen er statsallmenning. Selv om

departementet skulle være uenig i kommunens prinsipale syn, kan det etter bestemmelsens annet ledd treffes vedtak om at fjellova skal gjelde. Slikt vedtak kan også treffes for eventuell statsgrunn i kommunen der Utmarkskommisjonen ikke har slått fast at det er allmenningsrettigheter.

Dersom det skulle være statsgrunn i kommunen der det ikke er slått fast at det er allmenningsrettigheter, vil kommunen be om at Regjeringen treffer etterfølgende vedtak om å godkjenne oppnevning av fjellstyre også for disse områdene, slik at *fjellova innføres* for disse områdene.

5. Økonomiske konsekvenser

En følge av at fjellova gjelder i kommunen og at kommunen oppnevner fjellstyrer, er at inntekter som følger av loven skal gå inn i en fjellkasse som administreres av fjellstyret, jf. fjellova § 11 første ledd. Hovedregelen er at fjellkassen skal brukes til å styrke allmenningen, jf. § 11 tredje ledd. Dersom overskuddet i fjellkassen er større enn det som trengs til tiltak i allmenningen, kan overskuddet benyttes til å styrke næringsgrunnlaget i de bygdene som har rett til allmenningsbruk. Inntekter til fjellkassen er regulert i §§ 12, 21, 25 og 29 i fjellova.

I henhold til § 12 skal fjellkassen tilføres halvparten av tomtefesteinntektene fra hytter og hotell som staten har på allmenningsgrunnen. Videre skal inntekter ved bortleie av kulturbeite eller dyrkingsjord til andre jordbrukere enn de som er allmenningsberettiget, gå til fjellkassen, jf. § 21. Inntekter ved salg av jaktkort går også til fjellkassen, jf. § 25 og det samme gjelder ved løsning av fiskekort, jf. § 29. Reguleringen av inntekter til fjellkassen og hvordan inntektene kan disponeres, sikrer at inntektene som genereres på statsgrunnen tilbakeføres til allmenningen og lokalt næringsliv. Inntektene blir dermed værende lokalt og det vil bli en klarere sammenheng mellom inntektene som skapes lokalt og styrking av allmenningen(e) og lokalsamfunnene i tilknytning til denne/disse. Det er en målsetting at de inntekter som staten gjennom Statskog SF i dag mottar fra bruk og forvaltning av utmarksressursene på statsgrunn, tilfaller fjellstyret til lokalbefolkningens beste og uten kostnader for den enkelte kommune. Det er en forutsetning at vedtaket ikke fører til økte kostnader for de allmenningsberettigete.

Til arbeidet med NOU 2007: 13 A ble det innhentet opplysninger om Statskog SFs inntekter fra Nordland og Troms. Brutto omsetning i 2005 var 67,7 millioner kroner. I skriftlig svar fra landbruks- og matminister Dale til stortingsrepresentant Knag Fylkesnes (vedlagt) fremgår det at omsetningen i 2016 var 116,5 millioner kroner. Resultatet fra i løpende drift i de to fylkene viser et overskudd på 10 millioner kroner, ikke medtatt engangsgevinster på 26,5 millioner kroner for skogvernerstatninger og salg av fast eiendom. Tallene viser at Statskog SF har store inntekter fra virksomheten i Nordland og Troms.

Vedlegg:

- Voksenåserklæringen: Politisk grunnlag for en sentrumsregjering utgått av Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre, 14. oktober 1997
- Vedtak i Nordland fylkesting om nærmere utredning om lokal forvaltning, 20. februar 2017
- Vedtak i Troms fylkesting om ny forvaltningsordning for utmark i Nordland og Troms, 14. mars 2017
- Høyres stortingsvalgprogram 2017-2021, punkt om lokal forvaltning i Nordland og Troms, 9.-12. mars 2017
- Senterpartiets partiprogram for 2017-2021, side 32-33 og 35
- Arbeiderpartiets partiprogram for 2017-2021, side 64-65
- Skriftlig svar frå landbruks- og matsminister Dale til representant spørsmål om Statskog SFs inntekter i Nordland og Troms

Andre dokumenter, ikke vedlagt

- NUT 1969: 1 innstilling om Lov om utnyttelse av rettigheter og herligheter i statsallmenningene (fjellova)
- Ot.prp. nr. 32 (1973-1974) Om lov om utnyttinger av rattar og lunnende m.m. i statsallmenningane (fjellova)
- NOU 2007: 13 Den nye sameretten, bind A, kapittel 14 (ikkje elektronisk tilgjengelig)

*

Vedlegg 3: 17/20 - 5

Framforhandlet på Voksenåsen, Oslo, 24. september til 14. oktober 1997.

Politisk grunnlag for en sentrumsregjering utgått av Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre

INNLEDNING

Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre har i tiden etter stortingsvalget 1997 ført drøftinger om en politisk plattform for en sentrumsregjering. Bakgrunnen for disse drøftingene er at statsminister Thorbjørn Jagland valgnatten varslet at han på bakgrunn av valgresultatet vil søke avskjed for sin regjering 13. oktober 1997. Det ble dermed klart at det må etableres en ny regjering. Det nye Stortingets sammensetning og den politiske situasjonen tilsier at dette må bli en mindretallsregjering.

Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre har ført drøftinger på basis av fellesmerknadene til regjeringens langtidsprogram, "Vilje til ansvar" av 20. mai 1997, de tre partiers felleserklæring av 20. august 1997 og de tre partiers programmer.

En sentrumsregjering vil ha sin parlamentariske basis i stortingsgruppene til Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre, og vil søke samarbeid fra sak til sak med alle de andre partigruppene i Stortinget.

Det foreliggende dokument er for stortingsperioden 1997-2001 og vil utgjøre den politiske plattformen for en sentrumsregjering utgått av Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre. Den omfattende satsing på videreutvikling av velferdssamfunnet vil bli muliggjort gjennom omfordeling og målrettet bruk av den merverdi som blir skapt i det norske samfunnet i fireårsperioden.

De tre partiene har forhandlet fram dokumentet på Voksenåsen i tiden 24. september til 14. oktober 1997. Partiene har i forhandlingene vært representert av:

Kristelig Folkeparti: Kjell Magne Bondevik, Valgerd Svarstad Haugland, Jon Lilletun

Senterpartiet: Anne Enger Lahnstein, Johan J. Jakobsen, Odd Roger Enoksen

Venstre: Lars Sponheim, Odd Einar Dørum, Gunnar Kvasheim

Oslo, 14. oktober 1997

Kjell Magne Bondevik

Anne Enger Lahnstein

Lars Sponheim

Valgerd Svarstad Haugland

Johan J. Jakobsen

Odd Einar Dørum

Jon Lilletun

Odd Roger Enoksen

Gunnar Kvasheim

VERDIGRUNNLAGET

Samfunnet må ha et solid verdifundament. En sentrumsregjering vil føre en politikk som er fast forankret i vår nasjonale og kristne kulturarv.

Et solidarisk og humant samfunn bygger på mennesker som viser medmenneskelighet, har omsorg for de svakeste og tar ansvar for andre, for miljøet og for kommende generasjoner. Det er derfor viktig å styrke de institusjonene som er formidlere av disse etiske og medmenneskelige verdiene. Mennesket skal stå i sentrum for samfunnsbygging og samfunnets institusjoner. Prinsippet om det enkelte menneskes ukrenkelige verdi uansett kjønn, religion, sosial bakgrunn, legning, funksjonsnivå, sivilstand, bosted og etnisk tilhørighet skal legges til grunn. Begreper som åndsfrihet, toleranse og mangfold vil være retningsgivende for en sentrumsregjeringens virke.

En sentrumsregjering vil slå ring om et levende folkestyre som gir lik mulighet til politisk innflytelse i stedet for maktkonsentrasjon på få hender. De verdier som et reelt demokrati forutsetter slik som personlig frihet og sosial rettferdighet må sikres.

En sentrumsregjering vil understreke at det er mennesket og de menneskelige behov som skal stå i sentrum for en god samfunnsbygging. Mange av de største utfordringene gjelder dekning av ikke-materielle behov. Den materielle velferden må hele tiden også styres i forhold til de mål og verdier som skal legges til grunn for samfunnsutviklingen. Vi tar avstand både fra et syn som oppfatter mennesker først og fremst som individer med materielle behov, og fra oppfatninger av mennesker først og fremst som aktører i et marked. En sentrumsregjering har som utgangspunkt at mennesker kan og vil være aktive deltagere i samfunnet, som borgere, ikke bare som kunder og klienter.

En arbeidstaker er noe mer enn en ressurs for næringslivet. Arbeidslivets betydning for det enkelte individs velferd må gis større oppmerksomhet, og hensynet til å

kunne ivareta omsorgsoppgaver f.eks. i en småbarnsperiode krever mer fleksible regler og praksis.

En sentrumsregjering vil ta opp kampen mot sorteringssamfunnet. Nye holdninger i samfunnet tar utgangspunkt i et ønske om å kalkulere verdien av et menneske, eller avveie verdien av ett menneske, i forhold til et annet. Både forskning på aborterte foster, genteknologisk eksperimentering med mennesker og såkalt innvanderregnskap, er eksempler på dette. Lønnsomhets-, nytte- og verdivurderinger av mennesket er et overgrep overfor det ukrenkelige i menneskeverdet.

En sentrumsregjering ønsker en samfunnsutvikling med større vekt på de kulturelle og menneskelige verdier, desentralisering bygd på mindre enheter som familie- og nærmiljø og en mer rettferdig fordeling såvel nasjonalt som internasjonalt.

Den rike del av verden kan ikke fortsette en politikk med en vekst som fører til stadig økende forbruk av ikke-fornybare ressurser med tilhørende forurensning. Nasjonale og internasjonale tiltak må ta sikte på å motvirke dette. Veksten i det private forbruket må reduseres og det må legges større vekt på miljøhensyn.

Fra ulike hold uttrykkes det bekymring for en verdimessig og moralsk forvitring i samfunnet. Dette slår ut i problemer både av menneskelig og økonomisk art. Vi ser f.eks. tendenser til "grådighetskultur" i økonomi og næringsliv, skatteundragelser og svart økonomi, økende materialisme, seksuell mishandling, voldsbruk, forvitring av familie- og nærmiljøfelleskap og fremvekst av ekstreme ungdomsmiljøer.

En sentrumsregjering vil gå inn for at det oppnevnes en bredt sammensatt kommisjon som skal drøfte hvordan det kan skapes en bred verdimessig og samfunnssetisk mobilisering for å snu slike negative utviklingstrekk.

FOLKESTYRE OG OFFENTLIGHET

En sentrumsregjering tar utgangspunkt i at folkestyre innebærer et styresett med innflytelse for de mange og spredning av makt, kapital og eiendom. En sentrumsregjering mener at et levende og desentralisert demokrati med bred deltakelse er grunnleggende for å møte de store utfordringene i samfunnet. Det er gjennom folkelig engasjement og folkevalgt styring vi best kan løse miljøproblemer, få flere i arbeid, sikre utjevning mellom grupper, regioner og land, sikre nasjonal og lokal råderett over naturressursene, og norsk eierskap i næringslivet. Viktigheten av å bevare nærhet til beslutningene, var en av hovedårsakene til at sentrumspartiene avviste norsk medlemsskap i EU.

I dag ser vi at folkestyret er under press. Beslutninger overføres i økende grad til aktører i markedene, til kapitalsterke privatpersoner, organisasjoner, byråkrater og

andre som ikke står til ansvar overfor folket i valg. Dette fører til sviktende tillit, avmakt og mindre engasjement og deltakelse i samfunnsspørsmål hos folk flest.

Dersom viktige politiske målsettinger skal ivaretas må markedene korrigeres gjennom styring fra folkevalgte organer. Skal viktige samfunnsinteresser som hensynet til miljø og sosial og geografisk fordeling sikres, kan ikke utviklingen overlates til markedskreftene alene. En politikk som skal bidra til å oppfylle de samfunns mål en sentrumsregjering går inn for, krever vilje til styring og samfunnssolidaritet.

En sentrumsregjering vil i mandatet for den vedtatte maktutredningen bl. a. legge opp til en nærmere analyse av konsekvensene for folkestyret av den omfattende overføring av beslutninger fra folkevalgte organer til aktører i markedene og internasjonale organisasjoner. Dette må bl. a. innebære en vurdering av behovet for bedret konkurranselovgivning. En slik analyse må også omfatte behandlingen av den betydelige saksmengde som etterhvert blir håndtert i tråd med behandlingsprosedyrer som følger av EØS-avtalen. Stortingets rolle i og kontroll med disse sakene må vurderes spesielt.

En sentrumsregjering vil slå ring om den private eiendomsretten og arbeide for spredt eierskap i nærings- og produksjonsliv. Det offentlige må tilby reell kompensasjon når den private eiendomsrett av samfunnshensyn settes til side.

Lokalt sjølstyre

Det er en forutsetning for et styrket lokalt sjølstyre at de økonomiske rammebetingelsene bedres. Offentlig sektor må sikres ressurser og stabile inntekter som fordeles slik at folkevalgte organer på ulike nivå gis mulighet til å løse sine oppgaver.

Større reell makt til folkevalgte organer, ikke minst i kommuner og fylkeskommuner, er en forutsetning for at folk skal finne det meningsfylt å engasjere seg i politisk arbeid og ta ansvar for samfunnsutviklingen. Arbeidet i folkevalgte organer må foregå slik at folk gis innsyn i arbeidet og mulighet til innflytelse over de beslutninger som tas. Omfanget av detaljreguleringer bør reduseres, bl. a. gjennom en forenkling av lover og regler. Et reelt kommunalt sjølstyre innebærer at kommunene kan velge ulike løsninger ut fra lokale behov. På viktige områder vil det imidlertid være nødvendig med nasjonale standardkrav. Dette gjelder blant annet helse- og sosialsektoren, miljø, utdanning og likestilling.

En sentrumsregjering vil foreta en gjennomgang av oppgave- og ansvarsfordelingen mellom forvaltningsnivåene, herunder mellom fylkesmannsembetet og fylkeskommunene.

Økt offentlighet

Åpenhet må være en selvfølge og praktiseres til daglig. En sentrumsregjering ser med stor bekymring på det store antall saker der offentlig forvaltning nekter innsyn i dokumenter. En aktiv etterlevelse av offentlighetsloven og en korrekt og restriktiv bruk av unntakshjemplene er en forutsetning for et trygt og åpent samfunn der innbyggerne kan ha tillit til det offentlige. Dette er også viktig for at media kan stå for et positivt bidrag i samfunnsdebatten.

En sentrumsregjering vil legge fram en melding om offentlighet i forvaltningen og fremme forslag til endringer av offentlighetsloven som gir større åpenhet, og gå inn for at det som hovedregel bør være åpenhet også når det gjelder dokumenter utarbeidet av underordnede organer.

En sentrumsregjering vil også fremme forslag som tar sikte på utvidet offentlighet i forhold til statsforetak og heleide offentlige aksjeselskap, samt gjøre det vanskeligere å hemmeligholde dokumenter under henvisning til internasjonale organisasjoner. Kommune Lovgivingen vil også bli vurdert med sikte på å oppnå øket offentlighet.

Et sterkere personvern

Informasjonssamfunnet fører med seg økt innsamling og lagring av informasjon og sammenkobling av ulike datakilder. Dette skaper nye utfordringer for personvernet. En sentrumsregjering vil legge til grunn to viktige prinsipper for et styrket personvern: For det første skal den enkelte i størst mulig grad ha anledning til å bestemme over bruk og gjenbruk av informasjon om en selv. For det andre må det alltid finnes anonyme alternativ til kortbruk, brikker o.l. i forbindelse med dagligdagse gjøremål som bruk av telefon, passering av bomringer eller betaling av varer og tjenester. Det skal være mulig å unngå å legge igjen elektroniske spor.

En sentrumsregjering vil gå inn for en styrking av Datatilsynet, både når det gjelder ressurser og en mer uavhengig stilling i forhold til Justisdepartementet. En sentrumsregjering vil også få fortgang i arbeidet med å etablere et eget sertifiseringsorgan for sikre dataløsninger og stramme inn regelverket for optisk overvåking.

Personvernet kommer ofte i konflikt med andre formål. En sentrumsregjering vil legge til grunn at det skal svært tungtveiende argumenter til for at personvernet skal vike. Det må etableres ordninger som både tar hensyn til samfunnets behov for innsyn og kontroll og hensyn til enkeltmenneskets rett til personvern.

En sentrumsregjering er i mot at geninformasjon skal kunne brukes i forsikringssaker eller i arbeidsforhold.

Likestilling

En sentrumsregjering vil arbeide for reell likestilling mellom kjønnene. Målet er et samfunn der kvinner og menn har like muligheter til å delta både i arbeids- og organisasjonslivet og i familien. Skolen må ha et særlig ansvar for å fremme likestilling og legge særlig vekt på å stimulere gutter og jenter til å utdanne seg slik at de fritt kan velge innenfor hele yrkesskalaen. Det må satses målbevisst på rekruttering av kvinner til ledende stillinger både i offentlig og privat sektor. En sentrumsregjering går inn for lik lønn for arbeid av lik verdi.

KULTURPOLITIKK

Kulturpolitikken er en grunnpilar i arbeidet for bedre livskvalitet og trivsel. Kultur utvikler mennesker og bidrar til å styrke felles verdier og identitet i samfunnet. En sentrumsregjering vil bygge på den kristne og humanistiske kulturarv som et felles grunnlag for vårt samfunn. Åndsfrihet og toleranse er en forutsetning for kulturell utfoldelse og for den enkeltes skaperevne. Dette er viktig i et stadig mer flerkulturelt samfunn. En sentrumsregjering vil støtte et aktivt kulturliv og bidra til god tilgang på såvel profesjonelle kulturtilbud og egenaktivitet.

Kunst og kultur

Fysiske møteplasser er en viktig forutsetning for et aktivt lokalt kulturliv. Det statlige tilskuddet til kulturbygg utløser langt større midler lokalt og vil bli prioritert. Fylkeskommuner, kommuner, andelslag/stiftelser og foreninger bør fortsatt stå for bygging og drift av lokale og regionale kulturbygg, men statens bidrag må økes.

De nasjonale kulturinstitusjonene er viktige for å vitalisere kulturlivet. Det blir lagt fram en stortingsmelding om bygging av ny opera med sikte på byggestart i løpet av stortingsperioden. Støtten til lokale og regionale teatre, orkestre, museer og riksanlegg o.l., som staten sammen med kommuner og fylkeskommuner bidrar til å finansiere, må holdes oppe for å oppnå en best mulig geografisk og sosial spredning.

En sentrumsregjering vil legge vekt på å skape gode arbeidsforhold for utøvende kunstnere og kulturarbeidere. Kunstnerisk frihet og mangfold må sikres og kunstens egenverdi understrekes.

En sentrumsregjering legger vekt på oppfølging av de rikspolitiske retningslinjer knyttet til lov om kulturminner.

Musikklivet har rike tradisjoner i vårt land og må få gode arbeidsvilkår. Den lokale rekruttering er bl. a. avhengig av at musikk- og kulturskolene sikres.

Idretten spiller en viktig rolle for trivsel og folkehelse. Den offentlige innsatsen må i første rekke rettes inn mot masseidretten og tilbud som kan aktivisere barn og unge på deres egne premisser.

Alle må sikres tilgang på kulturopplevelser. Det må satses på mangfoldet i kulturen, både bredden og toppen, for alle grupper i samfunnet. Det vil særlig bli lagt vekt på å stimulere den frivillige kulturaktiviteten, som en motvekt til den kommersielle og passiviserende massekulturen. Det er særlig viktig å skape kvalitetsbevissthet i forhold til deler av den medieskapte kulturen.

En sentrumsregjering vil legge større vekt på utformingen av "det offentlige rom," herunder kulturlandskapet og det lokale nærmiljø.

En sentrumsregjering vil legge vekt på at de fysiske omgivelser har estetiske kvaliteter, som er vesentlige for livskvalitet. Lokale planer ivaretar de estetiske forhold i våre omgivelser, bl.a. med hensyn til stedsutvikling, arealbruk og byggeskikk m.v. Prinsippene for utsmykking av offentlige bygg må følges opp i praksis, i nært samarbeid med lokale aktører og brukere. Staten må gå foran som et godt eksempel i å tenke helhetlige, langsiktige løsninger og i å satse på estetiske kvaliteter i sin byggevirksomhet. Staten må som eiendomsbesitter også ta ansvar for de lokalmiljøer der staten er grunneier. Dette vil bl.a. bety en forpliktelse til å se boliger, kontor og næringsbygg i sammenheng i byer og tettsteder.

Frivillige organisasjoner

De frivillige organisasjonene spiller en sentral rolle i det å aktivisere folk til meningsfylt og samfunnsnyttig virksomhet. Organisasjonene er kulturbærere og verdiformidlere i samfunnet og representerer et stort mangfold med et bredt spekter av aktiviteter både for barn, ungdom og voksne. Det er nødvendig å bedre grunnlaget for frivillige organisasjoner på lokalt, regionalt og nasjonalt plan.

Det vil bli tatt initiativ til en bred gjennomgang av de økonomiske rammevilkårene for de frivillige organisasjonenes arbeide, herunder bedre skatte- og avgiftsregler. Det vil ikke være aktuelt å svekke organisasjonenes muligheter til inntekter gjennom lotterier. Sikternålet er en trygg økonomi og mest mulig uavhengighet av Staten.

En sentrumsregjering vil vektlegge kulturelle aktiviteter både ut fra egenverdi og den forebyggende virkning de har. Det bør derfor stimuleres til samarbeid på tvers av profesjonene og mellom offentlige myndigheter og frivillige krefter. Prosjekter som "Kultur gir helse" er eksempler på helseforebyggende tiltak hvor mennesket som helhet er ivaretatt.

Språk og mediepolitikk

Det norske språket er under press, bl.a. på grunn av den økende internasjonalisering i mediene. Det er nødvendig med aktiv innsats for å beholde det kulturelle ankerfestet for norsk språk. Sentrale virkemidler på dette området er opprettholdelse av innkjøpsordningen for skjønnlitteratur og barne- og ungdomslitteratur. For å sikre like bokpriser og tilgjengelighet av bøker i hele landet, ønsker en sentrumsregjering å bidra til at bransjeavtalen for bokomsetning opprettholdes. Nynorsk skriftspråk må sikres gode utviklingsmuligheter.

Den raske utviklingen innen nye medier medfører en kulturpolitisk utfordring på flere områder. Det er et mål å sikre mest mulig lik tilgang til nye former for elektronisk kommunikasjon/medier, slik at det ikke skapes nye sosiale skiller, eller forskjeller mellom kjønn og generasjoner. Skolen må spille en sentral rolle i opplæringen i bruken av ny teknologi med vekt på både kunnskap og holdninger. Bibliotekene (inkl. skolebibliotekene) har en viktig rolle som formidler, både for å sikre at alle kan få tilgang til bruken av nye medier, og for å gjøre informasjonen gjennom nye medier tilgjengelig for alle.

En sentrumsregjering vil legge fram en stortingsmelding om folkebibliotekene der særlig økt tilgjengelighet til ny teknologi vil bli tatt opp. Skolebibliotekenes rolle vil bli vurdert i denne sammenheng.

Utgangspunktet for mediepolitikken må være å sikre ytringsfriheten som en grunnleggende forutsetning for et levende demokrati. De nye elektroniske medier/kommunikasjon skaper også nye former for redaksjonelt ansvar som prinsipielt og lovmessig bør vurderes nærmere.

En sentrumsregjering vil arbeide for å styrke norskspråklig programutvikling og utvikling av norskspråklige utgivelser på CD-rom. Momsbestemmelsene vil bli vurdert i en slik sammenheng. Opphavsrettslige bestemmelser for nettbaserte publikasjoner vil også bli vurdert.

Det er viktig å motvirke den negative effekten vold i media kan ha på voldsutviklingen og annen kriminalitet i samfunnet. Både nasjonalt og internasjonalt må det derfor arbeides for å begrense videovold, og sterke voldsskildringer i film og nyheter på TV, særlig i tiden da barn ser mest fjernsyn.

Utviklingen av et digitalt sendenett i Norge er et viktig redskap for å gjøre allmenkringkasting-TV tilgjengelig for alle i hele landet. NRK bør bestå som lisensfinansiert allmenkringkaster i framtiden, og være reklamefritt med begrenset sponsorvirksomhet. For at TV og radio skal opprettholde sine roller som viktige kulturformidlere, bør det legges større vekt på lokale sendinger og produksjon. Tendenser til økt sentralisering av beslutninger og programproduksjon bør motvirkes. NRKs distriktskontorer må videreutvikles som sterke og selvstendige enheter.

Nærradio og lokal-TV er viktige faktorer i det lokale mediebildet, og bør sikres gode rammevilkår.

Kirken og religiøse samfunn

Den norske kirke må som et trossamfunn med forankring i den evangelisk-lutherske lære ha frihet til å være en bekjennende, misjonerende og diakonalt arbeidende kirke. Den bør være åpen og inkluderende for mennesker i ulike livssituasjoner. Det er en stor oppgave for kirken å formidle kristen tro og etikk på en slik måte at det kristne verdigrunnlaget fremdeles kan prege samfunnet.

Kirken bør som trossamfunn gjennom økt selvstendighet legge opp til at flere kan gjøre en innsats gjennom engasjement i kirkelige organer på ulike nivåer. Retten til dåpsopplæring må lovfestes.

En sentrumsregjering legger til grunn at vi har en folkekirke knyttet til staten. Kirken må få tilstrekkelig økonomiske og personalmessige ressurser slik at den kan realisere de oppgaver Stortinget har vedtatt gjennom den nye kirkeloven. De frikirkelige organisasjoner og samfunn skal sikres gode arbeidsvilkår. Behandlingen av saker for frikirkesamfunnene og andre tros- og livssynssamfunn overføres til Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet.

Det er en viktig offentlig oppgave å følge opp med kirkelige tjenester for nordmenn i utlandet. Gjennom Sjømannsmisjonen må Den norske kirke i utlandet få tilstrekkelig økonomi for en slik oppgave.

Samisk kultur

En sentrumsregjering vil gjennom lovgivningen og på andre måter sikre samisk språk, kultur og samfunnsliv. Undervisning i og på samisk styrker samenes identitet og kultur. Samiske barn må få morsmålsundervisning. Ved gjennomføring av læreplanen må lokale holdninger tillegges stor vekt, og det utvises nødvendig fleksibilitet fra sentrale myndigheter. Det er behov for å utdanne flere samisktalende lærere og førskolelærere og utvikling av nødvendige læremidler på samisk.

Reindriften må sikres en positiv utvikling. Det må satses mer på etablering av tilleggsnæringer Dette er spesielt viktig for kvinnene og for å ta vare på helheten i reindriftskulturen.

Sametinget har en viktig rolle som premissleverandør og rådgivende politisk organ når det gjelder saker som angår den samiske befolkning. Sametinget må etter hvert få større avgjørelsesmyndighet i slike saker, og det opprettes en statssekretærstilling for samiske spørsmål i Kommunaldepartementet. Det fremmes

en stortingsmelding på grunnlag av Samerettsutvalgets innstilling etter at høringsfristen er utløpt.

Våre nye landsmenn - integrering og fellesskap

Innenfor rammen av norsk lov og grunnleggende menneskerettigheter skal alle innbyggere, uansett opprinnelse, ha rett til å hevde sine verdier, følge sine kulturelle tradisjoner og praktisere sin tro. Samtidig er det viktig at innvandrerne får kunnskap om det norske samfunn og våre kulturtradisjoner, slik at de får mulighet til å forstå og delta aktivt i det nye samfunn de er en del av.

En sentrumsregjering ser forskjeller mellom mennesker med ulikt etnisk opphav som en utfordring til å danne et solidarisk og demokratisk fellesskap der alle teller med og har både rettigheter og plikter.

En aktiv integreringspolitikk er nødvendig for å motvirke utviklingen av diskriminering og nye klasseskiller. Nøkkelen til gode resultater ligger ikke minst i norsk som et felles språk og at det utvikles kontakt og forståelse på tvers av folks etniske og kulturelle bakgrunn. En sentrumsregjering vil legge til grunn at alle innbyggere bør kunne norsk på et nivå som muliggjør aktiv deltakelse i fellesskapet. Det eksisterende timebaserte kurstilbudet i norsk med samfunnskunnskap for innvandrere erstattes med et nivåbasert undervisningstilbud, tilpasset den enkeltes forutsetninger og behov. Skolen og barnehagene er en nøkkelinstitusjon for integrering. Prinsippet om tilpasset opplæring innebærer at man må ta hensyn til den enkelte elevs forutsetninger. Undervisning på morsmålet vil være en tjenlig metode i den første lese- og skrive-opplæringen. Senere bør morsmålet være et tilgjengelig tilvalgsspråk. Tospråklig fagundervisning bør gis etter behov.

En vellykket integreringspolitikk er viktig for å motarbeide rasistiske holdninger. Det vil bli innført en prøveordning med aktive tiltak for å bekjempe etnisk diskriminering. Det må iverksettes særlige tiltak for å motivere og rekruttere kvinner til norskopplæring.

Det iverksettes flere tiltak som stimulerer ungdom fra språklige minoriteter til å ta videregående og høyere utdanning. Dette gjelder ikke minst rekruttering av tospråklige studenter til lærerutdanningen og ved politihøgskolen.

Det legges vekt på etterutdannings- og yrkeskvalifiseringstilbud for innvandrere. For at de raskere kan komme i jobb og bli økonomisk selvhjulpne, må kriterier og prosedyrer endres slik at de langt raskere kan få godkjenning av relevant utdanning og yrkeserfaring fra utlandet.

Det er tendenser til bosettingskonsentrasjon av innvandrergrupper, f.eks. i enkelte bydeler i Oslo. Dette skyldes først og fremst at det er i disse bydelene det finnes

rimelige boliger som er attraktive for grupper med lav inntekt. På den ene side medvirker slektsbånd og kulturelle miljøtilhørighet positivt til bosettingskonsentrasjonen, men på den andre side fører dette til mangelfull integrasjon av innvandrere i flere generasjoner. Det er derfor viktig at en både ved å bedre boligtilbudet og å lette sysselsettingssituasjonen, stimulerer til bedre integrering og sikrer tilfredsstillende levevilkår.

UTDANNING OG FORSKNING

Kunnskap er nøkkelen til neste årtusen. Utvikling og bruk av kunnskap stiller oss mennesker overfor mange vanskelige valg, men øker også våre muligheter til å løse viktige utfordringer i framtida. Kunnskap og sunne holdninger er av større verdi enn materielle goder.

En sentrumsregjering vil derfor satse mer på utdanning og kompetanse. Denne satsingen er en langsiktig investering i mennesker og livskvalitet, og bedrer vår evne til å møte utfordringer og omstillinger i det neste årtusen. En slik satsing vil også være et viktig bidrag for å bedre konkurransesituasjonen for norsk næringsliv. En sentrumsregjering vil oppgradere det tekniske utstyret til undervisning og forskning.

Satsing på utdanning og kompetanse er avgjørende for å gi livskvalitet, bevare velferden og sikre en langsiktig forsvarlig ressursforvaltning. Utdanning skal gi livsverdier, holdninger og kunnskaper til å løse utfordringene i det neste årtusen.

Grunnskolen og videregående utdanning

Retten til fullverdig utdanning skal være lik for alle, uansett sosial bakgrunn, bosted, kjønn og økonomisk evne. Gjennom skolen er det et nasjonalt ansvar å hjelpe foreldrene i oppdragelsen av barna, og gi tilbud om en tidsmessig og likeverdig opplæring. Ved å satse på den offentlige enhetsskolen skal alle elever få et godt og tilpasset opplæringstilbud.

Det er avgjørende for en god skole at respekten for fagene og den kompetanse og innsikt de gir, opprettholdes.

En desentralisert skolestruktur er et viktig kjennetegn på enhetsskolen. De økte forskjellene i skoletilbudet mellom kommuner og regioner undergraver enhetsskolen som bygger på likeverdighet i undervisningstilbudet i hele landet. En sentrumsregjering vil sikre en kommuneøkonomi som gjør det mulig å opprettholde grendeskoler og et desentralisert skole-mønster. Det vil være en særlig utfordring å sikre et likeverdig tilbud i klasser med mange fremmedspråklige. For å klare dette, er det i tillegg nødvendig med visse nasjonale standarder for skoleverket og gjennomgang av kriteriene i inntektssystemet til kommunene.

En sentrumsregjering vil legge fram forslag til ny opplæringslov der en legger vekt på å beholde nåværende formålsparagraf i grunnskolen, opprettholde bestemmelser om kretsgrenser og skolestørrelse, og ikke svekke nynorskens stilling i skoleverket. Lærebøker på nynorsk og bokmål må foreligge til samme tid og samme pris. Videre skal skolefritidsordningen være frivillig for småskoletrinnet og legges før og etter skoletid for disse elevene. En sentrumsregjering vil foreslå å senke elevtallet i klassene på ungdomstrinnet til 28 elever, gi mer tid til ledelse, og et undervisningstimetall som sikrer læreplanens timetall og en rimelig klasse- og elevressurs. På lengre sikt bør elevtallet i 2. - 10. klasse senkes til 25 elever pr. klasse.

En sentrumsregjering vil opprettholde privatskoleloven som egen lov. En sentrumsregjering vil respektere foreldrenes rett til å velge opplæring for sine barn i samsvar med kriteriene i gjeldende lov, noe som vil sikre friskolene en fri og uavhengig plass i utdanningssystemet.

Stortinget har de siste årene vedtatt flere utdanningsreformer. Det er nå viktig å sikre kvaliteten på disse reformene. Gjennomføringstempoet og mangel på vilje til dialog har skapt store frustrasjoner hos skolens ansatte og foreldrene. En sentrumsregjering vil gjenopprette dialogen og samarbeide med berørte parter for å sikre en god kvalitet på undervisningen. Det er viktig å unngå at evaluering og kontrollprosessene i skolen fører til økt byråkratisering, noe innføring av opplæringsbok på f.eks. allmennfaglig studieretning i videregående skole kan innebære. Dialogen mellom skole og foreldre er viktig. En sentrumsregjering er åpen for selvstyrte skoler etter lokale ønsker, men ingen enkeltgruppe i skolesamfunnet skal ha flertall i skolens driftsstyre. Samarbeidet mellom skole og nærmiljø sikres gjennom å legge større vekt på skolen som nærmiljøsenters, og lovfesting av lokalt utviklingsarbeid.

En sentrumsregjering vil gjennomføre en etterberegning av kommunenes utgifter til investeringer og drift av Reform 97 når reformen er gjennomført. Målet er å sikre kommunene full kompensasjon for merkostnadene med seksårsreformen, både til investering, drift, skoleskyss og skolefritidsordning. En sentrumsregjering vil øke bevilgningene til tiltak som bedrer utearealet på skolene og som sikrer alle skolebarn en tryggere skoleveg.

Videregående opplæring og Reform 94 må gjennomgås i 1998 med sikte på å styrke den tilpassede opplæringen, og spesielt legge vekt på å gjøre de teoretiske fagene i de yrkesfaglige studieretningene mer praktisk rettet. En sentrumsregjering vil i denne sammenheng vurdere flere tiltak, blant annet å videreutvikle en ordning med delkompetanse som korresponderer med oppgaver og behov i arbeidslivet. En sentrumsregjering vil stimulere elevene til å ta fagopplæring, og sette ned et hurtigarbeidende utvalg med bred representasjon for å vurdere tiltak for flere lærlinge plasser. Videre vil en sentrumsregjering gå gjennom situasjonen for voksne elever og sikre deres muligheter for videregående opplæring bedre. Det vil bli tatt

initiativ til å sikre at den 4-årige skoleretten kan tas ut når den enkelte ønsker det, og utredet hvordan det kan bli en bedre reell angrefrist.

Andre skoletilbud og IT

Stortinget har vedtatt å lovfeste musikkskoler/kulturskoler som et kommunalt tilbud. En sentrumsregjering vil utarbeide målsettinger og retningslinjer for denne virksomheten, og foreslå nye statlige tilskuddsordninger for å oppnå disse målene.

Folkehøgskolen er et verdifullt innslag i vårt skolesystem. Disse skolene gir elevene en positiv verdi- og kulturforankring. Folkehøgskolene utgjør et viktig supplement til videregående skole og arbeidsliv, og må derfor beholde konkurransepoeng og få gode arbeidsforhold.

Ansatte i skoleverket har et stort behov for oppdatering og økt kompetanse. De mange utdanningsreformene stiller lærerne overfor nye faglige og pedagogiske utfordringer. Det må i årene framover legges bedre til rette for etterutdanning og faglig kompetanseheving av lærerne både i grunnskolen og videregående skole. Etterutdanningsvirksomheten må sees i sammenheng med den nye lærerutdanningen. Det er behov for å bedre rådgivningstjenesten i skolen i forhold til elevenes valg av videre utdanning og yrke.

IT har fått bred plass i de nye læreplanene for grunnskole og videregående skole. Det er i dag store variasjoner i hvordan IT-opplæringen er i skolen. Dette henger sammen med store forskjeller i IT-utstyr og kompetanse hos lærere. En sentrumsregjering vil sikre et likeverdig tilbud innen IT-opplæringen i skolen for å hindre at forskjeller i IT-kunnskap skal skape nye skiller i folket og vil trappe opp innsatsen for å nå full PC-dekning i skolen.

Skolen må legge større vekt på entreprenørskap. Ved å satse på distriktsaktiv skole og ungdomsbedrifter må skolen formidle kunnskap om det å etablere ny virksomhet og gi holdninger om ansvar for egen arbeidsplass. En sentrumsregjering vil stimulere til elevbedrifter som arbeidsmetode i skolen.

Høyere utdanning og forskning

Stadig flere unge tar høyere utdanning. Store studentkull og økt byråkratisering av høyere utdanning, har ført til en anstrengt økonomi ved flere institusjoner, særlig ved høgskolene. Denne situasjonen gjør det vanskelig for flere høgskoler å oppfylle målsettingen om å gi forskningsbasert undervisning og opprettholde et godt nivå på praksisopplæringen. En sentrumsregjering vil bedre høgskolenes økonomi, og øke kapasiteten på studieplasser innen medisin, helse- og omsorgsutdanningene, lærer/førskolelærerutdanningen, politi og IT-yrkene. Kvaliteten på utdanningene må sikres, blant annet ved å fornye det vitenskapelige utstyret på universiteter og høgskoler.

De private høyskolene sikres gode og stabile arbeidsvilkår.

Studiefinansieringen skal bedres gjennom prioritering av behovsprøvd fullstipendiering for elever i den videre-gående skole, og ved å øke stipendandelen i studiefinansieringen til 40 prosent i løpet av valgperioden. Studielån skal fortsatt være rentefrie i studietiden. En sentrumsregjering vil arbeide for å bedre tilbakebetalingsvilkårene. Gjennom studentsamskipnadene må det bedre legges til rette for bygging av nye studentboliger og at det gis tilbud om studentbarnehager.

Forholdene må legges til rette for at flere norske ungdommer kan ta hele eller deler av sin utdanning i utlandet. Studentutveksling kan bidra til å skape større forståelse for andre kulturer og samfunn, samtidig som det tilfører vårt samfunn kunnskap og erfaringer fra andre land og regioner.

En sentrumsregjering vil legge til rette for livslang læring. Utgangspunktet må være den enkeltes ønske og behov for videreutvikling og næringslivets behov for kompetanseutvikling. I et livslangt læringsperspektiv må det være et mål for etter- og videreutdanning å minske kunnskapskløften mellom ulike yrkes- og aldersgrupper. En sentrumsregjering vil arbeide for at etter- og videreutdanning blir et tilbud til alle uansett alder, yrke, kjønn, bosted eller økonomisk evne. På bakgrunn av Buer-utvalgets innstilling vil en sentrumsregjering legge fram en stortingsmelding om etterutdanning.

Forskning og utvikling utgjør en stadig viktigere forutsetning for verdiskapningen og samfunnsutviklingen. For å sikre konkurranseevnen trenger vi forskning av et betydelig omfang og med god kvalitet. En sentrumsregjering vil øke bevilgningene til forskningsformål med sikte på å nå gjennomsnittet for OECD-landene og vurdere ulike tiltak for å øke næringslivets FoU-innsats. Det er behov for mer frie midler til forskning. Grunnforskningen representerer også viktige bidrag til anvendt forskning og utviklingsarbeid. Universitetene har en særlig forpliktelse til å drive grunnforskning. En sentrumsregjering vil fornye det tekniske utstyret til forskningsbasert undervisning og forskning.

FAMILIEPOLITIKK

Familien er samfunnets grunnleggende sosiale enhet. Forholdene i familien er av stor betydning både for enkeltmennesket og for samfunnet. I familien legges grunnlaget for den enkeltes trygghet og personlighetsutvikling. En politikk som satser på å styrke familiens situasjon, vil også bidra til å gjøre storsamfunnet bedre å leve i, og vil medvirke til å sikre den oppvoksende generasjon et trygt oppvekstmiljø. I de tilfeller hvor hjemmet ikke makter å ivareta sine omsorgsoppgaver, har samfunnet en særlig plikt til å tilrettelegge ordninger som sikrer at alle barn og unge får fullverdige omsorgstilbud og gode oppvekstvilkår.

En sentrumsregjering vil utforme en familiepolitikk som bidrar til å styrke likestillingen i samfunnet, og gir menn og kvinner reelle muligheter til å delta på lik linje både i arbeids- og organisasjonsliv og i familieliv. En framtidsrettet familiepolitikk må også ivareta de ensliges situasjon.

En forutsetning for økt valgfrihet og økt likestilling for småbarnsforeldre er:

- at barnefamiliene har økonomi til å velge omsorgsform
- at de som ønsker det kan få barnehageplass
- at det gis adgang til fleksible arbeidstidsordninger

Barnehager og kontantstøtte

En sentrumsregjering vil foreslå en familiepolitisk reform etter følgende retningslinjer:

- 1. Det legges til rette for reell valgfrihet for barnefamiliene når det gjelder omsorgsform for barna. Dette må innebære en satsing på øket barnehageutbygging parallelt med en forbedring av de økonomiske vilkår for barnefamiliene. I tillegg må det legges opp til større fleksibilitet i arbeidslivet. Det iverksettes ulike forsøksordninger med redusert arbeidstid.
- 2. Målet om full barnehagedekning innen år 2000 står fast. En sentrumsregjering går inn for å øke det statlige driftstilskuddet til barnehagene, samt vurdere ytterligere stimuleringsordninger for å få flere barnehageplasser. Barnehager representerer et godt pedagogisk omsorgstilbud og bør være fleksible i forhold til familienes behov.
- 3. Det legges til rette for en politikk som gjør at foreldrebetalingen i barnehagene ikke skal stige utover prisstigningen.
- 4. Det innføres en ordning med omsorgstilskudd i barnetrygden/kontantstøtte til familier som ikke benytter seg av eller ikke har tilbud om offentlige omsorgsløsninger som drives med statlig driftstilskudd. Dette legges fram som egen sak for Stortinget. Ordningen innføres fra 1. august 1998 for barn fra 1 til 2 år (etter perioden for fødselspenger/svangerskapspermisjon) og for barn fra 2 til 3 år fra 1. januar 1999. Beløpet settes tilsvarende statstilskuddet til heldags barnehageplass. Det skjer en avkortning av støtten for dem som har deltids barnehageplass.

De budsjettmessige konsekvenser vil en sentrumsregjering komme nærmere tilbake til i henholdsvis Revidert Nasjonalbudsjett våren 1998 og statsbudsjettet for 1999.

- 5. Det foretas en evaluering av ordningen, som også vil være av betydning for innretningen og den videre opptrapping av ordningen for nye årskull. En slik evaluering må bl. a. omfatte en vurdering av fordelingsvirkninger samt virkninger for likestilling.

- 6. Arbeidet for utvidete permisjonsordninger i forbindelse med fødsel føres videre, og det legges særlig vekt på å bedre fedres mulighet til å ta ut permisjon.
- 7. Det vurderes om fradragmuligheter for stell og pass av barn også skal omfatte alle eninntektsfamilier.

Andre familiepolitiske tiltak

Mange nyetablerte sliter med høy gjeld på grunn av utdanning og bolig. Det er viktig med en god bolig- og utdanningsfinansiering. En sentrumsregjering vil gå inn for en omlegging av Husbanken for i større grad å rette låneordningene inn mot dem som etablerer seg i boligmarkedet for første gang. Husbanken må også kunne gi lånefinansiering til kjøp av brukt bolig og sørge for rimelig toppfinansiering for unge som etablerer seg.

Levekårsundersøkelsen dokumenterer at enslige forsørgere er den gruppen i Norge som har den lavest disponible inntekten pr. forbruksenhet. En sentrumsregjering vil sikre aleneforsørgerne og deres barn gode og trygge levekår, og vil forbedre stønadsordningene til aleneforsørgere i samsvar med partienes merknader under behandlingen av velferdsmeldingen.

Bare 2/3 av fedrene har i dag mulighet til å ta ut "pappapermisjon" fordi denne er knyttet til mors rettigheter. En sentrumsregjering vil fremme forslag om at alle fedre får rett til permisjon uavhengig av om mor har vært i jobb eller har vært hjemmearbeidende. Alle fedre må få selvstendige rettigheter i folketrygden, basert på egen stillingsstørrelse og inntekt.

En sentrumsregjering vil gå inn for å øke utbetalingen av fødselspenger til hjemmearbeidende, knyttet til grunnbeløpet i folketrygden.

En sentrumsregjering vil øke tilskuddet til adopsjon fra utlandet. Når støtteordningen nå er halvert, øker faren for at bare velstående kan ta på seg oppgaven som adoptivforeldre for barn fra utlandet.

Forebyggende familiepolitiske tiltak og familievern tjenesten er vesentlige bidrag i arbeidet for at familierelasjoner skal kunne bevares, og en sentrumsregjering vil bygge ut denne tjenesten videre. En sentrumsregjering vil legge opp til en økning av antallet familievernkontorer, med sikte på å redusere tiden det tar for å komme til samtale, og samtidig redusere terskelen for å be om en slik tjeneste.

En sentrumsregjering vil fortsatt satse aktivt på barnevernet, særlig på det forebyggende området.

En sentrumsregjering vil sette barnas rettigheter i fokus, bl.a. ved å fullføre arbeidet med å innarbeide FN's barnekonvensjon i norsk lovverk.

ØKONOMISK POLITIKK

Hovedmålsettinger for en sentrumsregjerings økonomiske politikk er å legge til rette for en langsiktig, forsvarlig ressursforvaltning og å sikre alle rett til arbeid. Målet er å utvikle velferdssamfunnet slik at alle i størst mulig grad gis trygghet og muligheter til utfoldelse i de ulike faser av livet. Velferdssamfunnet skal sikre verdighet i alderdommen, behandling og pleie ved sykdom og økonomisk trygget ved uførhet og arbeidsledighet. Dette forutsetter at det i økonomien gis rom for en omfattende offentlig sektor.

En sentrumsregjering vil søke å motvirke utviklingen i retning av større forskjeller i økonomiske levekår i samfunnet.

Verdiskapning og sysselsetting

I et velferdssamfunn er en sunn og sterk økonomi en nødvendig forutsetning. Den økonomiske politikken må bygge på gode og stabile rammebetingelser for næringslivet. Arbeid er en viktig faktor for den enkeltes og familienes velferd og trivsel. Som et element i en aktiv sysselsettingspolitikk for hele landet er det vesentlig at landets mange små og mellomstore bedrifter gis gode utviklingsmuligheter.

Norske produsenter må gjøres internasjonalt konkurransedyktige ved å begrense kostnadsveksten, satse på kompetanseoppbygging, øke forskningsinnsatsen og ved å bygge ut infrastruktur.

Norge har ved sin avstand til de store markedene og en spredt bosetting et konkurransemessig handikap. De fortrinn landet vårt har, bl.a. i form av høyt utdannet arbeidskraft og rik tilgang på energi, må utnyttes. I en tid da kunnskap og anvendelse av ny teknologi blir en mer og mer dominerende faktor, har Norge med sin sterke økonomi en særegen mulighet til å investere fremtidsrettet i mennesker gjennom sterkere satsing på utdanning og forskning.

En sentrumsregjering vil basere den økonomiske politikken på folkevalgt styring av de viktige rammebetingelsene for verdiskapning og fordeling som et korrektiv til markedskreftene. Det krever en politisk vilje til nødvendig kontroll med utviklingen og en nasjonal råderett over forvaltningen av våre naturressurser. Det må skje under hensyn til de rammer som internasjonale avtaler og regler setter.

Norsk økonomi står nå internasjonalt sterkt, men den er meget åpen og sårbar overfor endringer innenlands eller i vår omverden. Det har de siste årene vært en kraftig vekst i norsk økonomi som i stor grad er basert på en rekordhøy olje- og gassutvinning, kombinert med høy dollarkurs.

Det har vært en positiv økning i sysselsettingen, slik at ledigheten nå i vesentlig grad er strukturbetinget. I flere sektorer er det stor mangel på arbeidskraft. En sentrumsregjering vil satse på etterutdanning og faglig skoleing, slik at dagens gode økonomiske situasjon utnyttes til å redusere oljeavhengigheten og å sikre verdiskapning og velferdsutviklingen.

Mulighetene må ikke forskusles ved at de positive økonomiske trender utvikles til sterk privat forbruksvekst, eller ved at økonomien innenlands blir "overopphetet" av andre grunner. En sentrumsregjering tar derfor sikte på at det totale offentlige og private forbruk innenlands er på et slikt nivå at dette unngås. Den økonomiske politikken må også underordnes økologiske hensyn. På dette grunnlag er målet å skape full sysselsetting og økonomisk og sosial utjamning.

Anbefalingene fra Sysselsettingskommisjonen har vært basert på bred politisk oppslutning og ansvarlig deltakelse fra arbeidslivets parter. Det er viktig at dette føres videre som grunnlag for en sterk sysselsettingsutvikling. Samtidig må inntektsfordelingen bedres. Prioritering av de svakeste i samfunnet må også ivaretas ved et aktivt tilbud av offentlige tjenester.

Det vil bli lagt vekt på å sikre likeverdige livsvilkår og muligheter i alle deler av landet. Desentralisering og maktspredning er et viktig politisk mål som motvirker økonomisk og geografisk ubalanse. Det må stimuleres til fremtidsrettede produksjonsmåter tilpasset nasjonale og internasjonale krav til miljøvern og langsiktig ressursutnyttelse.

Den raske teknologiske utvikling kan lett føre til at veksten i hovedsak skjer i nærheten av de store kompetanse- og forskningssentrene, men ny teknologi gir samtidig større mulighet til desentralisering av arbeidsplasser. En sentrumsregjering vil utnytte dette gjennom en bevisst kompetanseoppbygging.

En sentrumsregjering vil sikre gode velferdstjenester til befolkningen og sikre utbyggingen av en moderne infrastruktur i hele landet. Det vil bli lagt vekt på å styrke det økonomiske grunnlaget for dette.

Skatte- og avgiftspolitik

En sentrumsregjeringens skatte- og avgiftspolitik bygger på følgende hovedpilarer:

- Skatt etter evne

Skatte- og avgiftslegging av ressursbruk vi ønsker mindre av, og lettelsener for det vi ønsker mer av. En tilnærming i nivået for skattlegging av arbeidsinntekt og kapitalinntekt, og forøvrig skatteregler som stimulerer aktivt eierskap i næringslivet

Prinsippet om skattlegging etter evne realiseres både gjennom skattlegging av arbeidsinntekter og av arbeidsfrie inntekter i form av avkastning på formue. Dette tilsier at skattepolitikken brukes til omfordeling.

En sentrumsregjering vil legge fram forslag om omlegging i skatte- og avgiftspolitikken, særlig med sikte på statsbudsjettet for 1999 på basis av følgende retningslinjer:

- 1) En tilnærming i skattlegging av arbeidsinntekt og kapitalinntekt.
- 2) De merinntekter dette gir vil i hovedsak bli benyttet til følgende lettelser/endringer i øvrige skatteregler:
 - Klassefradragene økes, noe som relativt sett vil gi størst lettelser for dem med mindre inntekter.
 - Innslagspunktet for toppskatten justeres om lag i takt med prisstigningen
 - Spareordningene forbedres, en økning av det maksimale både årlige og totale sparebeløp i ordningen "boligsparing for ungdom" (BSU) og gjennom andre skattestimulerte spareordninger
 - Det skattefrie inntektsbeløpet for skoleungdom og studenter heves
 - Det innføres et skattefradrag for enperson-husholdninger
 - Det foreslås økninger av fribeløp i formueskatten

En sentrumsregjering legger forøvrig følgende til grunn for sin skatte- og avgiftspolitik:

- Stortingets vedtak om boligbeskatning følges opp, bl.a. gjennom utarbeidelse av nødvendige takserings-regler
- Det foreslås reduksjoner i summen av arveavgift og dokumentavgift ved generasjonsskifte i familieeide bedrifter
- Det vurderes endringer i merverdiavgiftssystemet ved innføring av lavere momssats på matvarer og utvidelse av avgiftsgrunnlaget til enkelte tjenesteytelser, dog unntatt reiseliv og transport
- Det iverksettes et utredningsarbeid med sikte på økt beskatning av inntekter på aksjeutbytte og på omsetning av aksjer, men uten at dette får uheldige virkninger for bedriftenes tilgang på egenkapital og langsiktig eierskap
- En sentrumsregjering vil igangsette arbeid med sikte på å begrense de høye fortjenestene i meglerbransjene
- Innstillingen fra "grønn skattekommisjon" følges opp med fremleggelse av en stortingsmelding. Det foreslås omlegginger med sikte på økte avgifter på ressursbruk og forurensning, mindre avgifter på arbeidskraft og med en samlet virkning som vil være omlag provenynøytralt
- En sentrumsregjering vil intensivere arbeidet mot skatteunndragelser

Internasjonalisering og penge- og valutapolitikk

Utviklingen av store og mer enhetlige markeder i de industrialiserte land innebærer økte muligheter for norsk næringsliv. Samtidig kan internasjonale kapitalkonsentrasjoner og sterke multinasjonale selskaper være en trussel mot fordelingspolitikken og for muligheten til å gjennomføre nasjonale mål for nærings- og sysselsettingsutviklingen.

En sentrumsregjering vil legge vekt på å sikre norske interesser ved aktiv deltakelse i internasjonale fora, samtidig med at en ved å ivareta nasjonalt eierskap sikrer den økonomiske utvikling på grunnlag av den sterke og brede ressursbase vårt land rår over.

En sentrumsregjering baserer seg på en blandingsøkonomi og vil tilpasse den slik at nye og dominerende utviklingstrekk kan korrigeres av folkevalgte organ. Det forutsetter at man aktivt tar i bruk tilgjengelige styringsvirkemidler.

Det må utvikles felles internasjonale regler som sikrer hensynet til miljøet og en langsiktig ressursforvaltning, internasjonal fordeling og utvikling av sosiale og politiske rettigheter. En sentrumsregjering vil arbeide aktivt i internasjonale fora for å få innført en avgift på internasjonal valutahandel som en inntektskilde for FN.

Internasjonaliseringen av penge- og valutapolitikken samt de finansielle tjenester skaper på mange måter en ny situasjon. En sentrumsregjering vil vurdere konsekvensene for Norge av at det blir innført en felles valuta i EU-land. Hovedlinjene i den nåværende penge- og valutapolitikken vil bli videreført.

Arbeidsliv og faglige rettigheter

En sentrumsregjering vil videreføre det inntektspolitiske samarbeidet mellom staten og partene i arbeidslivet. Det inntektspolitiske samarbeidet har representert betydelige bidrag til å stabilisere den innenlandske økonomien samt bidratt til å styrke konkurransekraften i norsk næringsliv. Det må imidlertid utvises varsomhet med å la det inntektspolitiske samarbeidet få legge for sterke føringer på folkevalgte organers handlefrihet. De folkevalgte organer må ha en bred basis for sine politiske beslutninger.

Inntektsforskjellene mellom forskjellige grupper i samfunnet har økt de senere år. Det inntektspolitiske samarbeidet bør derfor i kommende periode medvirke til en bedring av inntektsforholdene også for de grupper som står svakt i forhandlinger med sine motparter eller er uten forhandlingsrett. Dette gjelder f.eks. for en del kvinneyrker.

Sykefraværet er for tiden stigende, noe som bl.a. betyr økte utgifter for såvel bedrifter som for Folketrygden. Dette gir grunn til bekymring. En sentrumsregjering vil igangsette et arbeid for å kartlegge årsakene til det økende sykefraværet. I forbindelse med gjennomgangen vurderes også den økonomiske

situasjonen for de langtidssyke. Innenfor dagens sykelønnsordning vil en sentrumsregjering drøfte med partene i arbeidslivet tiltak for å redusere sykefraværet.

En sentrumsregjering vil utrede modeller for deling av det tilgjengelige arbeidet i samfunnet på en annen måte, for eksempel gjennom ordninger for redusert arbeidstid, tidskonto og permisjonsordninger

En sentrumsregjering vil arbeide for at tredelt turnusordning for helsepersonell likestilles med helkontinuerlig skiftarbeid i industrien.

En sentrumsregjering vil sikre reell organisasjonsfrihet og er kritisk til Arbeidsrettsrådets forslag om å innskrenke uavhengige fagforeningers forhandlings- og streikerett.

Det kreves en aktiv innsats for å bedre helse- og miljøforhold på arbeidsplassene. Ansettelsesvilkår skal være ryddige, med klargjorte vilkår. Fast arbeid skal være hovedregelen og engasjement og korttidskontrakter må begrenses. En sentrumsregjering vil utarbeide en veiledning til Arbeidsmiljølovens § 58A slik at loven praktiseres i tråd med Stortingets intensjoner.

En sentrumsregjering vil arbeide for at det i en forbedret WTO-avtale også legges vekt på å styrke de faglige rettigheter.

Oppretting av investerings- og utviklingsfond

En sentrumsregjering vil foreslå at noe av oljeformuen overføres til et offentlig fond med et ansvar for å finansiere/medfinansiere offentlige innkjøp av moderne og avansert teknologisk utstyr til helsevesenet, utdannings- og forskningssektoren samt politiet. I den grad slike kjøp skjer fra utlandet, kan det åpnes muligheter for at noe mer av avkastningen fra oljeformuen kan disponeres til velferds-, trygghets-, utdannings- og forskningsformål uten at pengebruken representerer økning i innenlands etterspørsel. Overfor lokalt og regionalt eide institusjoner kan det være aktuelt å åpne for "spleiseprosjekter" etter en gitt fordelingsnøkkel.

En sentrumsregjering vil også gå inn for at inntektene fra salg av offentlige eierandeler i DnB og Kreditkassen bl.a. skal brukes til et teknologifond, miljøfond (ENØK) og forskningsfond. Avkastningen brukes til å styrke innsatsen på de respektive områdene og tiltak for å stimulere til nasjonalt eierskap.

OLJEØKONOMI OG NÆRINGSPOLITIKK

Utnytting av petroleumsressursene er viktig for norsk økonomi og sysselsetting. En sentrumsregjering vil gå inn for en mer langsiktig forvaltning av petroleumsformuen, og gjøre norsk økonomi mindre oljeavhengig. Investeringer, forskning og utvikling må i større grad dreies inn mot virksomhet i fastlands-

Norge. En sentrumsregjering vil ta initiativ for å stimulere til utvikling av et allsidig og miljøvennlig næringsliv over hele landet.

Petroleumsvirksomheten

Olje og gass er ikke-fornybare ressurser som må forvaltes i et langsiktig perspektiv. En sentrumsregjering vil arbeide for et investerings- og utvinningsnivå som ivaretar hensynet til miljøet og kommende generasjoner. Siktemålet må derfor være en jevn produksjon av olje og gass på et lavere nivå enn i dag. For å få dette til, vil en sentrumsregjering bruke lete- og konsesjonspolitikken aktivt, og foreta en tidsmessig forskyvning av 16. konsesjonsrunde. Det må ikke tildeles nye lete- eller utvinningskonsesjoner i økologisk utsatte områder. En sentrumsregjering vil gå i mot åpning for olje- og gassvirksomhet i Skagerrak.

Den høye olje- og gassaktiviteten fører gradvis til en fortrengning av annen verdiskapende virksomhet gjennom sterk lønnsvekst i oljetilknyttede næringer og styrket valutakurs. Når investeringsnivået i Nordsjøen ligger så høyt, legger investeringene i tillegg beslag på mye kapital som ellers kunne ha gått til fastlandsbasert virksomhet.

Avhengigheten av olje- og gassinntekter innebærer også at Norge står overfor svært store utfordringer når petroleumsinntektene etterhvert synker. Den raske uttappingen av ressursene, fører til at avhengigheten blir større, og at fallet i inntektsstrømmen fra petroleumsvirksomheten kommer raskere enn den ville gjort med en mer langsiktig forvaltning av ressursene. Den dominerende rolle petroleumsinntektene etterhvert har fått i norsk økonomi, fører også til at Norge er svært utsatt for oljeprisendringer og svingninger i valutakurser. Den høye aktiviteten i olje- og gassvirksomheten fører dessuten til en kraftig vekst i norske utslipp av drivhusgassen CO₂.

En sentrumsregjering vil vurdere å gjeninnføre et "køordningssystem" for utbygging av nye felt, tilsvarende det man hadde på 1980-tallet. En sentrumsregjering ønsker å opprettholde eksisterende ordninger for tildeling av blokker og vil derfor ikke ta i bruk det såkalte "auksjonsprinsippet."

Gassreservene på norsk kontinentalsokkel er store, og det er av avgjørende betydning at de blir utnyttet på den måten som gir den beste miljøeffekten. Dette gjelder både i forhold til utvinning, transport, foredlingsmetoder og bruksområder. Nye salgssavtaler for gass bør i minst mulig grad binde opp framtidige politiske beslutninger. Gassressursene må utnyttes i et langsiktig perspektiv, og Norge må gå i front med å utvikle teknologi som gjør utnyttelsen av gass mer miljøvennlig. Det må satses sterkere på bruk av gass i både industrien og transportsektoren. Samtidig må det være et mål at norsk gass ikke fortrenger bruk av mer miljøvennlige energibærere.

En sentrumsregjering vil arbeide for et lovverk som sikrer nasjonal kontroll med våre olje- og gassressurser. Det er viktig aktivt å legge til rette for norsk næringslivs muligheter til å oppnå leveranser og oppdrag for oljeindustrien. Statoil må fortsatt ha en sentral posisjon i norsk petroleumsvirksomhet og være et heleid statlig selskap. Utnytting av satelitt-felt rundt eksisterende installasjoner må prioriteres før utbygging av nye felt.

En sentrumsregjering vil ivareta Norges interesser som stor produsent og eksportør av gass. Dette aktualiseres særlig i forbindelse med det nye gassdirektivet i EU.

Næringspolitikk og sysselsetting

Sysselsettingen i Norge er særlig knyttet til våre naturressurser. En sentrumsregjering vil derfor arbeide for en langsiktig forvaltning og økt foredling av egne råvarer og ressurser. Det må legges til rette for et lønnsomt og variert næringsliv i hele landet, med særlig oppmerksomhet rettet mot små og mellomstore bedrifter.

Overgangen fra en oljebasert økonomi til framtidens fastlandsbaserte næringsliv krever offensiv satsing fra så vel offentlige myndigheter som private aktører. En sentrumsregjering vil arbeide for å sikre nasjonal forsknings- og utviklingskapasitet innen nye teknologier. Næringslivet må stimuleres til å utvikle egen kompetanse på disse områder. Gjennom direkte støtte og utviklingskontrakter må det offentlige stimulere til nettverksbygging og økt teknologisk omstilling.

Det er forvaltningen av våre naturressurser og den verdiskaping som ansatte og eiere i næringslivet står for som i stor grad legger grunnlaget for den velferden vi i fellesskap kan nyte godt av. Den verdiskaping som finner sted innen det offentlige, er avhengig av at det finnes privat næringsvirksomhet som gir grunnlag for beskatning som gir inntekter til fellesskapet. Motsvarende er privat næringsliv avhengig av en godt fungerende offentlig sektor. Det eksisterer altså en gjensidig avhengighet mellom privat og offentlig sektor.

Små og mellomstore bedrifter står for en vesentlig og stadig økende andel av den totale sysselsettingen i Norge, og en sentrumsregjering vil legge fram en handlingsplan med vekt på følgende tiltak:

- - Stimulere til aktivt eierskap. Delingsmodellen må, også utover de endringer Stortinget har gjennomført, fortløpende vurderes i forhold til denne målsetting
- - Summen av arveavgift og dokumentavgift bør reduseres slik at generasjonsskifte ikke medfører så store kostnader for familiebedriftene som i dag
- - Trygderettigheter for aktive eiere må baseres på faktisk utbetalt lønn, ikke på beregnet personinntekt

- - Skjemaveldet og internkontrollkrav må bedre tilpasses bedriftens størrelse og ha nødvendig fleksibilitet
- - Ordningen med differensiert arbeidsgiveravgift opprettholdes
- - Endringer i skatteregler skal i størst mulig grad gjøres gjeldende fra ett tidspunkt i løpet av året
- - Tiltak for å stimulere til forskning, produkt- og kompetanseutvikling i små og mellomstore bedrifter vil bli prioritert
- - Innsatsen mot konkursrytteri og svart arbeid må intensiveres
- - Arbeide for økt likestilling mellom selvstendige næringsdrivende og lønsmottagere når det gjelder sosiale rettigheter og ytelser
- - Opprette en egen samordningsenhet med myndighet til forenkling av oppgaveplikt gjennom enhetsregisteret. Eksisterende skjema og rapporteringsplikter vurderes på nytt med sikte på å avskaffe skjema med liten nytteverdi
- - Se nærmere på strukturen for utleie av arbeidskraft. Denne vurderingen skal ikke omfatte den ordinære arbeidsformidlingens rolle.

Det er en stor belastning for de mindre bedriftene at de gjennom administrative pålegg og skatteregler forskjellsbehandles i forhold til større bedrifter. En sentrumsregjering vil derfor særlig legge vekt på å gi mindre bedrifter gode rammebetingelser og utvikle nettverk som samlet sett gir en bedre ressursutnyttelse.

Reiseliv og handel

Reiselivsnæringen har de siste årene vært i god utvikling og økt sine markedsandeler innenlands og i utlandet. Dette har særlig bidratt til en tilvekst til næringslivet i mange distrikter. En sentrumsregjering vil bygge videre på det potensiale som næringen har. Det vil bli lagt vekt på at næringen er konkurransutsatt og at den er sårbar for negative endringer i rammebetingelsene. Reiselivsnæringen skal fortsatt være fritatt for merverdiavgift.

En sentrumsregjering vil ivareta varehandelen som en sektor med stor sysselsetting og stor betydning for folk flest som forbrukere. Også varehandelen er utsatt for skjerpet konkurranse fra internasjonale butikkjeder. En sentrumsregjering ønsker flest mulig norske eiere i varehandelen og vil motvirke at en stadig større del av varehandelen blir kontrollert av et fåtall personer. Tilskuddsordninger for utkant/nærbutikkene må bidra til at disse kan være en del av et levende nærmiljø.

En sentrumsregjering vil legge fram forslag til regulering av vareomsetningen på helgedager. Det vil bli lagt vekt på ønsket om å bevare helgefreden, arbeidstakernes interesser og behovet for nødvendighetsvarer.

Nasjonalt og statlig eierskap

En sentrumsregjering mener at nasjonalt eierskap er viktig av flere grunner:

- - Sikrer nasjonal råderett over viktige naturressurser
- - Gir økt mulighet for at overskuddet blir brukt til å utvikle en konkurransedyktig produksjon i Norge
- - Sikrer kompetanse og ekspertise på norske hender, samtidig som dette er med på å sikre et høyt kompetansenivå i omkringliggende forskningsinstitusjoner.
- - Stimulerer norske underleverandører til å opprettholde leveranser til næringslivet i Norge
- - Innebærer mindre risiko for strategiske oppkjøp og utflagging av arbeidsplasser

Andelen av utlendingers eierskap i norske børsnoterte selskaper er svært høy i forhold til andre land. Det vil være et mål for en sentrumsregjering at norsk privat kapital kan erstatte noe av den utenlandske.

En sentrumsregjering vil utvikle nye strategier for å sikre norsk eierskap i næringslivet og det vil være nødvendig med et bredt spekter av virkemidler. Dette vil bl. a. omfatte tiltak for å styrke bedriftenes egenkapital.

Næringspolitikken må legge til rette for at norske investorer finner det interessant å investere i norsk næringsvirksomhet. Offentlige ordninger må særlig ta sikte på å skaffe til veie såkornkapital som kan stimulere til forskning, utvikling og nye etableringer. Sentrumspartiene vil peke på at statlig eierskap kan gi langsiktighet og stabilitet, men vil samtidig advare mot for sterke konsentrasjoner av så vel statlig som privat eierskap. Et omfattende statlig eierskap kan føre til rollekonflikter. Det er behov for å utvise stor varsomhet i situasjoner der det offentlige blir sittende både som eier, kontrollorgan og konsesjonsgiver. En sentrumsregjering vil vurdere tiltak som kan sikre nøytralitet og likebehandling av alle aktører i næringslivet. Det er en fordel at de fleste selskaper der staten er inne på eiersiden, også har innslag av private eiere, og at virksomhetene må drive i konkurranse med andre virksomheter på like vilkår. På denne måten balanseres den statlige eieraktiviteten av private eiere som både representerer et selvstendig og sterkt Eiermiljø og er et nyttig og kontinuerlig korrektiv til staten.

En sentrumsregjering går inn for et fortsatt sterkt offentlig eierengasjement innen forretningsområder hvor det forvaltes viktige nasjonale ressurser, som for eksempel petroleumsvirksomheten og energiforsyningen. Også innen samferdselssektoren har staten, særlig gjennom NSB og Posten, viktige oppgaver. Innen telekommunikasjonssektoren vil ikke Telenor bli gitt mulighet til å utnytte sin dominerende posisjon til å begrense konkurrerende virksomheters utviklingsmuligheter.

Sentrumspartiene vil understreke betydningen av norsk og mest mulig offentlig eierskap i kraftsektoren. Kraftselskaper og overføringslinjer representerer verdier av vesentlig betydning for samfunnet og det vil være svært uheldig med utenlandsk

oppkjøp og medfølgende eksport av kraften. En sentrumsregjering vil vurdere tiltak som sikrer offentlig eide kraftselskap og foreta en gjennomgang av organisasjons- og eierstrukturen i kommunale- og fylkeskommunale energiverk med sikte på tiltak som kan bidra til å sikre offentlig kontroll og eierskap.

En sentrumsregjering vil også vurdere behovet for et eget lovverk for samvirkeforetak (andelslag) og hvilken plass stiftelser bør ha som eierform.

En sentrumsregjering vil legge opp til at ned salg av Statens eierandeler i Den norske Bank og Kreditkassen skal skje etter følgende hovedprinsipper:

Legge til rette for et mest mulig spredt salg av aksjer og i den sammenheng vurdere ulike stimulerings tiltak. Dette vil også kunne bidra til en høg norsk eierandel.

Et spredt salg kan også representere et betydelig bidrag til inndragning av privat kjøpekraft. Det vil i denne forbindelse bli vurdert bindingstid på videresalg av aksjer.

Det er ikke aktuelt for en sentrumsregjering å gå inn for å redusere statens eierandel i de to bankene til et lavere nivå enn en blokkerende mindretallsposisjon.

En sentrumsregjering går inn for at de frigjorte midlene bl.a. skal brukes til teknologifond, miljøfond (ENØK), forskningsfond og tiltak for å stimulere til nasjonalt eierskap.

Distrikts- og regionalpolitikk

En sentrumsregjering vil ta hele landet i bruk. Derfor må arbeidsplasser, kapital og makt desentraliseres. Det er en viktig målsetting for en sentrumsregjering å sikre hovedtrekkene i bosettingsmønsteret. En stabil bosetting er en viktig forutsetning for å kunne realisere viktige samfunns mål knyttet til ressursutnyttelse, miljø, velferd og trivsel. Den enkelte kommune bør derfor, som en målsetting for den langsiktige planlegging, kunne legge til grunn at folketallet skal opprettholdes.

En politikk for utvikling av livskraftige lokalsamfunn må bygge på følgende hovedpilarer:

- - Kommunene må settes i stand til å opprettholde sysselsetting og ivareta grunnleggende velferdsoppgaver og likeverdige tjenestetilbud i hele landet.
- - Som basisnæringer for bosettingen i distriktene må primærnæringene gis økonomiske og sosiale rammevilkår som kan sikre rekruttering og utnyttelse av lokale ressurser.
- - Den økonomiske politikken og den generelle næringspolitikken må legge til rette for utnytting av naturgitte fortrinn og utvikling av arbeidsplasser i små og mellomstore bedrifter, bl.a. ved å utnytte de muligheter for desentralisering som ligger i ny teknologi.

- - Ulike distriktpolitiske virkemidler og utbygging av infrastruktur skal bidra til å redusere avstandskostnadene og gjøre næringslivet i distriktene konkurransedyktig.

For å motvirke den økende sentraliseringen og gradvis snu flyttestrømmen vil en sentrumsregjering legge opp til en politikk i tråd med en slik strategi for stabil bosetting.

En vellykket distriktpolitikk forutsetter at distriktene blir attraktive som bosted for kvinner, ikke minst unge velutdannede kvinner. Det krever at virkemiddelbruken i økt grad innrettes mot et variert arbeidsplassstilbud for kvinner, men også et mangfoldig kulturtilbud og en god familie- og barnehagepolitikk er avgjørende. Den kommunale forvaltning og den offentlige sektor for øvrig er viktig i en slik sammenheng.

En sentrumsregjering vil gå gjennom inntektssystemet med sikte på å sikre det økonomiske grunnlaget for et likeverdig kommunalt tjenestetilbud i hele landet.

En stor del av den nasjonale verdiskapningen skjer i distriktene. Forvaltningen av lokale ressurser bør i større grad få en lokal forankring. For å etablere en mer desentralisert forvaltningen av utmarksressursene vil en sentrumsregjering gå inn for at fjelloven innføres i Nordland og Troms, slik at statens umatrikulerte grunn (statsalmenninger), som i landet for øvrig, blir underlagt lokal forvaltning (fjellstyrer).

Den nye flyttébølgen rammer i særlig grad de nordligste delene av landet. Sentrumsregjeringen vil opprettholde tiltakssonen for Nord-Troms og Finnmark og videreutvikle samarbeidet i Barentsregionen med særlig vekt på å styrke handelsforbindelsene til Nord-Vest-Russland.

Hele landet har krav på et offentlig tjenestetilbud og til priser som ikke øker avstandsulempene. For å bidra til et mest mulig likeverdig offentlig tjenestetilbud i hele landet vil en sentrumsregjering gå igjennom Telenors, Postverkets og Statkrafts strukturplaner og prinsipper for prising av tjenestene. Som et ledd i utjevningspolitikken vil en sentrumsregjering bl.a. gå inn for at det etableres en fraktutjevningsordning som kan bidra til mer like drivstoffpriser i hele landet. Statoil må ha et særlig ansvar for at det kan opprettholdes et desentralisert nett av bensinstasjoner.

Skal Statens Nærings- og Distriktsutviklingsfond (SND) bli en viktig faktor i næringsutviklingen i distriktene må fondets virksomhet i større grad rettes inn mot de små og mellomstore bedriftene som har det største utviklingspotensialet i distriktene. SND må være villig til å ta større risiko og skjerpe sin distrikts- og kvinneprofil, bl.a. med kredittordninger som er tilpasset behovene til kvinnelige

bedriftsetablere. En sentrumsregjering vil gå inn for at egenkapitaldivisjonen desentraliseres bl.a. ved å gi større fullmakter til de lokale SND-kontorene.

Mange mennesker velger et urbant livsmønster for å kunne ta del i de kvaliteter bymiljøet kan tilby. Om lag en tredjedel av befolkningen bor i eller i nærheten av de fire største byene.

De store byene står i dag overfor store utfordringer særlig når det gjelder miljø og levekår. Et levende bymiljø vil være en motvekt mot de miljømessige og sosial problemer som i særlig grad rammer de største byene.

Byutviklingen må legge til rette for at særlig sentrum i storbyene på nytt blir et sted der det er både boliger, sosialt liv og næringsliv. Forurensningen fra biltrafikken må vies særlig oppmerksomhet. For å bedre miljøet og skape bymiljøer som er preget av at folk bor og lever der, vil en sentrumsregjering legge opp til en mer aktiv storbypolitikk bl. a. gjennom samferdsels- og boligpolitikken. Handlingsprogrammet for å rette opp de grunnleggende levekårsforskjellene i hovedstaden vil bli fulgt opp som ledd i en helhetlig regionalpolitikk.

Staten må gå foran når det gjelder å desentralisere sin virksomhet. Erfaringene med å legge statlige foretak til distriktene er gode. Offentlig virksomhet har bidratt til at det er skapt kreative miljøer og tilført kompetanse som har bidratt til en positiv utvikling i næringsfattige strøk av landet. Informasjonsteknologien har bidratt til å redusere avstandsulemper og skapt nye muligheter for desentralisering av statlig virksomhet. En sentrumsregjering vil nedsette et bredt sammensatt utvalg som skal utrede hvordan en, bl.a. ved bruk av ny teknologi, kan desentralisere statlig virksomhet.

Den distriktpolitiske effekten av innsatsen på politikkområder som f.eks. landbruk, fiske, kommuneøkonomi, samferdsel, energi og den generelle økonomiske politikken er meget omfattende. Derfor er det behov for å samordne denne "brede" distriktpolitikken, slik at beslutninger som har betydning for utviklingen i distriktene kan ses i sammenheng med de distriktpolitiske målsettingene.

En sentrumsregjering vil styrke Kommunal- og Arbeidsdepartementet som et samordnende distriktsutbyggingsdepartement. Departementet skal påse at det foretas konsekvens-utredninger av forslag som har betydning for utviklingen i distriktene. "Distrikts-utbyggingsdepartementet" skal overvåke virkningen av ulike beslutninger på bosettings- og flyttemønsteret og rapportere til Stortinget om den faktiske utviklingen i forhold til de fastlagte mål for distriktpolitikken. En sentrumsregjering vil opprette et eget budsjettkapittel på departementets budsjett med utviklingsstøtte til de kommuner som har opplevd den største nedgangen i folketallet over en 5-årsperiode.

Landbrukspolitikk

En sentrumsregjering mener norsk landbruk skal bidra til å oppfylle viktige samfunns mål som trygg matproduksjon og matforsyning, stabil bosetting i distriktene, en bærekraftig ressursforvaltning, et levende kulturlandskap og en verdiskapning som kan bidra til å opprettholde sysselsettingen på bygdene. Landbruket har dessuten et medansvar for å sikre det biologiske mangfoldet for kommende generasjoner. En sentrumsregjering vil føre en landbrukspolitikk som ivaretar disse viktige samfunnshensyn.

Inntektsutvikling og sosiale forhold vil avgjøre om en kan få en rekruttering til næringen som kan sikre et livskraftig landbruk. En sentrumsregjering legger til grunn at yrkesutøverne i landbruket skal ha en inntektsutvikling og tilbys sosiale ordninger på linje med det øvrige samfunn og at det inntektsgap som har oppstått i forhold til andre grupper de senere år blir redusert.

En sentrumsregjering mener at også Norge må ta et medansvar for den globale matvaresituasjonen. En sentrumsregjering vil føre en restriktiv jordvernpolitikk som kan holde produktive arealer i hevd og opprettholde kulturlandskapet. Rovdyrforvaltningen må være gjenstand for løpende vurdering for å finne den fornuftige balanse mellom vern av rovdyr og bruk av utmarksbeite.

En sentrumsregjering ønsker å videreføre et desentralisert småskala-jordbruk med en variert bruksstruktur som alternativ til en mer industribasert næring. Hensynet til dyrehelse og dyrevern må gå foran kravet om stadig mer effektive driftsformer og mer industrialisert produksjon. Landbrukspolitikken skal bidra til å kvalitetssikre matproduksjonen som ledd i en nasjonal strategi for ren mat.

En sentrumsregjering vil stimulere til produksjon og foredling som i større grad utnytter lokale produktvarianter og nisjer i markedet, med sikte på å oppfylle forbrukernes ønske om et bredere produktutvalg, også med hensyn til økologisk produserte matvarer. Landbrukssamvirkets mottaksplikt og forsyningsansvar skal sikres.

En sentrumsregjering vil i tråd med stortingsflertallets forutsetninger øke bevilgningene til skogkultur. Større innsats når det gjelder skogkultur vil bidra økt skogverdi og avkastning og dessuten gi et viktig bidrag til binding av CO₂.

Fiskeripolitikk

En sentrumsregjering vil satse på å få flere og varierte arbeidsplasser i kyst-Norge. Norske fiskerier og fiskeindustri bare kan sikres ved en langsiktig ressursforvaltning i et nært samarbeid med andre nasjoner. Det må legges vekt på en balansert politikk der kystfisket bevarer sin rolle og det internasjonale reguleringsregimet for den havgående trålerflåten skjerpes i nødvendig grad.

En sentrumsregjering vil føre en fiskeripolitikk hvor fiskerienes konkurransefortrinn med nærhet til fiskeressursene blir ivaretatt. En variert fiskeflåte, med hovedvekt på kystflåten, er sammen med en fleksibel fiskeindustri med små og mellomstore anlegg den kombinasjon som gir størst verdiskapning og sysselsetting i fiskeriene. Det må være et mål for myndighetene å arbeide for at fiskeflåten fortsatt skal være fiskereid og at industrien på land har lokalt eierskap. En sentrumsregjering vil styrke mottaks- og foredlingssiden i fiskeindustrien. Dette kan bidra til å øke kystflåtens konkurransefortrinn med korte avstander fra fangstfelt til mottak. Havner og farleder langs hele kysten må styrkes for å kunne ivareta dette fortrinnet.

Det er nødvendig med en fornyelse av fiskeflåten for å være konkurransedyktig. Finansierings- og godkjenningsordningene må bedre tilpasses dette behov. Etter at Statens Fiskarbank er innlemmet i SND er det viktig at den fiskerifaglige kompetanse ivaretas og føres videre der. Prosjekter som er fiskeripolitisk klarert i samsvar med regionale og kapasitetsmessige målsettinger, må få tilbud om finansiering. En sentrumsregjering vil også gå inn for innføring av en kondemneringsordning for kystflåten.

Økonomisk og økologisk riktig utnyttelse av norske fiskeressurser forutsetter at bosetting og næringspolitikk har en desentralisert struktur. Kapasiteten i fiskeflåten må være tilpasset ressursuttaket. Kyststatene må fortsatt sikres suverenitet til å fastsette totalkvote for de regulerte bestandene og kvotene for de åpne havområdene. Grunnlaget for fastsetting av kvotene må fortsatt baseres på forskernes tilrådinger. En sentrumsregjering vil utrede bedre kontroll med fangstuttak, bl. a. gjennom innføring av en ordning med kontrollør ombord i fartøy i fabrikk- og havfiskeflåten. En sentrumsregjering vil også innføre en kvotekontoordning for kystflåten. En sentrumsregjering vil innføre fritt fiske for båter under 10 meter.

Det utstrakte piratfisket i Smutthullet gir grunn til bekymring. FN-avtalen om forvaltning av delte og sterkt vandrende bestander har ikke vært et tilstrekkelig godt verktøy for å få slutt på dette fisket.

En sentrumsregjering vil bl. a. på denne bakgrunn ta initiativ til et tettere samarbeid med Russland. Innenfor rammen av internasjonale avtaleverk vil en sentrumsregjering arbeide for utvidelse av de økonomiske soner til 250 nautiske mil.

Bestandssituasjonen i Nordsjøen, der flere viktige kommersielle arter er under minste anbefalte biologiske nivå, er bekymringsfull. En sentrumsregjering vil overfor EU arbeide for å få til en bærekraftig forvaltning av ressursene i Nordsjøen, samtidig som det må gjøres klart at ressursene i Barentshavet ikke er tilgjengelige for andre enn de som har kvoter der.

Havbruksnæringen har hatt en sterk vekst de siste 15 år. Veksten er et resultat av et nært samarbeid innad i næringen og mellom myndighetene og næringen. Den tiltagende sentralisering av næringen må stoppes. Næringen har mistet mye av sin distriktsprofil og det lokale eierskapet har blitt redusert. Samarbeidet i næringen må intensiveres, forskningen må innrettes mot et større samarbeid mellom tradisjonelle fiskerier og oppdrett, og det må innføres begrensninger på antall konsesjoner pr. anlegg samtidig som det blir strengere kontroll med fisketettheten i mærene.

Skipsfart

Skipsfarten har stor betydning for norsk økonomi og sysselsetting. Gjennom det samarbeid som har utviklet seg mellom rederinæringen og industri- og servicenæringer, er det utviklet bedrifter med kompetanse på et høyt internasjonalt nivå innenfor et bredt spekter av de varer og tjenester internasjonal skipsfart etterspør. Sysselsettingen i den maritime sektor har stor spredning over hele landet, både gjennom den direkte bemanning av flåten og det nett av bedrifter som har skipsfarten som del av sitt marked. Lokalisering av rederier i Norge har stor betydning for opprettholdelse og utvikling av hele den maritime sektor på et høgt internasjonalt konkurransenivå.

Opprettholdelse av en bred kompetanse på driften av skip vil også i framtiden være et viktig grunnlag for å opprettholde en konkurransedyktig norsk skipsfartsnæring. Rekruttering av norske sjøfolk til den internasjonale delen av norsk skipsfart fremstår derfor i dag som en viktig skipsfartspolitisk oppgave. En sentrumsregjering vil tilpasse refusjonsordningen slik at den bidrar til å fylle målsettingene om bred rekruttering av norske sjøfolk på norskeide skip. Det er derfor viktig å tilrettelegge for tilstrekkelig antall utdanningsplasser ved de maritime skoler og høyskoler.

En sentrumsregjering forventer at stortingsvedtaket om ny rederibeskatning gir positive effekter i form av norske arbeidsplasser både innen skipsfarten og i maritim industri langs kysten.

En sentrumsregjering vil legge vekt på arbeid for å styrke sikkerheten til sjøs. Det etableres en egen statlig finansieringsordning for leting etter savnede på sjøen.

Informasjonsteknologi

Den nye informasjonsteknologien medfører betydelige muligheter til å desentralisere arbeidsoppgaver. Det er imidlertid samtidig en fare for at ekspertise konsentreres, og at det blir en overdreven tro på at utvikling av konkurransevne best kan skje i tunge sentrale teknologimiljøer.

En sentrumsregjering vil bruke informasjons- og kommunikasjonsteknologi til å fornye, forbedre og modernisere alle sider av den offentlige sektor

En sentrumsregjering vil samle det politiske ansvaret for den strategiske satsing på informasjons- og kommunikasjonsteknologi både innen næringsutvikling, utdanning, distriktspolitikk samt satsing på IT innen offentlig sektor. Ansvaret for samordningen av regjeringens IT-politikk vil bli lagt til Nærings- og handelsdepartementet.

Gjennom utdanning og andre virkemidler må det sikres at distriktene tilføres nok oppdatert kompetanse. Teknologi blir stadig viktigere som konkurransefaktor i forhold til geografi og andre kostnadsfaktorer. For å sikre utviklingen av et desentralisert bosettingsmønster og et variert arbeidsplassstilbud i distriktene er det nødvendig at en større del av ungdomskullene kan finne interessante jobbmuligheter utenom byene og tettstedene. Dette gjelder særlig unge kvinner som i for liten grad vender tilbake etter endt utdanning.

På alle områder i samfunnet skaper informasjonsteknologien muligheter som var utenkelige for bare få år siden. Samtidig er drivkreftene i den digitale revolusjonen så kraftige at utviklingen uten styring kan føre til et samfunn med ujevn fordeling og sterk sentralisering av makt, kompetanse og bosetting.

En sentrumsregjering vil møte denne utviklingen offensivt med en politikk der nettopp informasjonsteknologiens muligheter utnyttes for å motvirke sentraliseringen. I arbeidet for et mangfoldig næringsliv og livskraftige distrikter, vil en sentrumsregjering særlig legge vekt på følgende tiltak:

- - Gjennom det offentlige virkemiddelapparatet skal nettverksbygging og kompetanseutveksling mellom små bedrifter oppmuntres. Ved siden av kvalifisering av egne ansatte er dette trolig den mest effektive formen for kompetansebygging for små bedrifter. Det offentlige skal legge til rette for samarbeid i såkalte virtuelle bedrifter der flere små bedrifter i forskjellige deler av landet samarbeider om f.eks. innkjøp, markedsføring og produksjonsfordeling.
- - Det skal føres en målrettet politikk for å senke terskelen for at de minste bedriftene kan ta i bruk informasjonsteknologi. Småbedriftenes evne til å oppveie tap av arbeidsplasser i industri og tjenesteyting i årene framover vil for en stor del være avhengig av at de klarer å ta i bruk de nye mulighetene. Både stat, fylker og kommuner bør medvirke til at det etableres samarbeidsprosjekter mellom store og små enheter i næringslivet for å medvirke til dette. Avskrivningsreglene for teknologisk utstyr skal bedres, slik at det blir lettere å nyinvestere.
- - Regelverket for det deregulerte telemarkedet fra 1998 skal håndheves slik at basistjenester leveres over hele landet til lavest mulig pris. Linjer med høy overføringskapasitet skal regnes som basistjeneste. En sentrumsregjering vil arbeide for en lik teletakst over hele landet.
- - Det offentlige bør bidra til at IT-miljøer utvikles over hele landet gjennom kompetansesentra som tar utgangspunkt i etablerte miljøer. De offentlige

bibliotekene bør ha en sentral rolle som allment tilgjengelig tilknytningspunkt for kompetansen som formidles i informasjonsnettverkene.

- - Det offentlige skal medvirke til økt bruk av fjernarbeid og telependling, blant annet ved at det etableres telestuer til disposisjon for arbeidstakere som kan utføre noe av arbeidet fra hjemstedet.
- - Statlige arbeidsplasser som ved bruk av ny teknologi er stedsuavhengige, skal i større grad plasseres i distriktene.

En vellykket næringspolitikk for distriktene forutsetter at folk finner det attraktivt å bo der. Også her vil en sentrumsregjering utnytte de nye IT-mulighetene, både når det gjelder økt tilgjengelighet av offentlige servicetjenester gjennom informasjonsnettverk og videokonferanser, telemedisin eller kulturformidling. Norge bør delta aktivt i de omfattende samarbeidsprosjektene på europeisk nivå for regional utvikling.

Energipolitikk

Elektrisk kraft produsert ved vannkraft har siden slutten av det forrige århundre spilt en nøkkelrolle i industriell og teknologisk utvikling. Nasjonal kontroll med vannkraftressursene har vært - og vil være, avgjørende for å sikre en forvaltning av ressursene til fellesskapets beste.

Veksten i el-forbruket vil føre til økt press på ny utbygging av vannkraft, økt import fra forurensende energikilder og bygging av gasskraftverk. En sentrumsregjering har som målsetning å dempe veksten og på sikt flate ut energiforbruket gjennom en offensiv og framtidsrettet energipolitikk. I normalår skal det produseres tilstrekkelig elektrisk kraft av fornybare energikilder til å dekke innenlands forbruk.

For å nå dette målet vil en sentrumsregjering prioritere følgende tiltak:

- - Redusere bruken av elektrisk kraft til varmeformål gjennom bruk av bioenergi og varmepumper der det ligger til rette for det
- - Økt satsning på energiøkonomisering og på nye fornybare energikilder som vind-, sol- og bølgekraft
- - Utvikling av mer energieffektive produkter
- - Modernisering og opprusting av eksisterende vannkraftproduksjonsanlegg samt opprusting av linjenettet

Norsk fornybar energi må fortsatt spille en sentral rolle i utviklingen av norsk industri. Denne industrien representerer i det alt vesentlige et miljøvennlig alternativ til produksjon i konkurrentland der bl.a. miljøkrav er mindre strenge. Det er viktig å sikre industrien forutsigbarhet og langsiktighet i rammevilkårene. Det er en målsetting at norskprodusert energi fortsatt skal gi grunnlag for sysselsetting og verdiskaping i Norge.

Industrien må fortsatt sikres langsiktig tilgang på kraft på rimelige vilkår. Det må i denne sammenheng stilles krav til energiøkonomisering, økt energieffektivitet, og satsning på økt verdiskaping gjennom nye produkter og produktutvikling.

En sentrumsregjering vil foreta en gjennomgang av energiloven med sikte på en bedre samfunnsmessig kontroll med og forvaltning av vannkraftressursene.

SAMFERDSELSPOLITIKK

Gode samferdselstilbud både innen veg-, jernbane-, luftfarts- og havnesektoren er grunnleggende for både næringsliv og bosetting. Utbygging av samferdselstilbudet er et viktig distriktspolitisk virkemiddel og har dessuten stor betydning for trafikkavvikling og miljø i sentrale strøk.

De ulike deler av samferdselssektoren må ses mer i sammenheng. Det vil bli startet et arbeid med en helhetlig, nasjonal transportplan som kan erstatte dagens veg-, jernbane- og havneplaner. Gjennom en slik plan legges det til rette for en hensiktsmessig samordning mellom de forskjellige transportgrenene, som gir miljøvennlige, fleksible og rasjonelle transportløsninger.

Transportpolitikk

En sentrumsregjering vil gå inn for en samferdselspolitikk som ikke ensidig baserer seg på vekst, men også legger vekt på miljøhensyn og ønsket trafikkutvikling. Norge skal være et foregangsland når det gjelder trafikkikkerhet. En sentrumsregjering vil følge opp stortingsflertallets intensjon om en promillegrense på 0,2 i vegtrafikken, og også ta opp spørsmålet om promillebestemmelser når det gjelder trafikk til sjøs.

Det er store behov innen vegutbygging. En sentrumsregjering vil i arbeidet for videre utbygging av vegnettet i Norge særlig prioritere å bedre standarden på det sekundære riksvegnettet og fylkesvegnettet. Vegstandarden må i mange områder forbedres for å sikre bosettingen og styrke næringslivet. På en del vegstrekninger er det også viktig å sikre mot rasfare. I byene er det store miljøproblemer som må løses. Kollektivtransporten må styrkes.

En sentrumsregjering vil prioritere kollektivtransporten fremfor privatbilismen i byer og tettsteder. Kollektivtrafikktilbudet må få økt kvalitet med hensyn til reisetid, hyppigere avganger og komfort. Prisene må brukes aktivt for å fremme bruken av kollektivtrafikktilbudet. Utbygging av gang- og sykkelveger påskyndes.

En sentrumsregjering vil gå inn for en sterkere satsning på og en effektivisering av jernbanen for å få en mer miljøvennlig transport. Det er viktig å legge til rette for at jernbanen kan bli mer konkurransedyktig. Utbyggingen av jernbanenettet på de mest trafikkerte strekninger styrkes for å bedre kollektivtransporten.

En sentrumsregjering vil foreslå tiltak for utjevning av drivstoffprisene i Norge.

Det er nødvendig å ruste opp havnene. Det er også viktig å utvikle et økt samarbeid mellom havnene og få en bedre organisering av havneforvaltningen.

Post- og teletjenester

Sentrumspartiene er uenig i den sterke fokusering på bedriftsøkonomisk lønnsomhet i forhold til viktige servicefunksjoner i samfunnet som bl.a. post- og teletjenester. Dette er viktige servicefunksjoner som skal finnes og betjene folket i hele landet, selv om ikke alle tjenestene alle steder gir bedriftsøkonomisk lønnsomhet. Det må legges til rette for at alle innbyggere i Norge kan få utført grunnleggende posttjenester i egen kommune, og kommunene må få større innflytelse i forbindelse med endringer i tjenestetilbudet. En svekket postservice kan ikke aksepteres. Tilrettelegging av gode telekommunikasjoner er viktig for å sikre alle deler av landet et likeverdig tjenestetilbud. En sentrumsregjering vil på denne bakgrunn foreta en gjennomgang av endringene i post- og teletjenestene.

VELFERDSPOLITIKK

En sentrumsregjering vil bygge på at det norske velferdssamfunnet skal ha likeverdige tjenestetilbud uansett bosted og økonomiske forutsetninger. Velferdspolitikken må ha omsorg for hele mennesket som mål. Livskvalitet er derfor et viktig begrep i utformingen av velferdspolitikken.

De aller fleste har det godt materielt sett i Norge i dag. Samtidig skjer det mange selvmord, mer voldsbruk, økende kriminalitet og flere har rusmiddel-problemer. Dette er store utfordringer for velferdssamfunnet. En sentrumsregjering vil motvirke dette både med forebyggende arbeid og ved godt utbygde behandlingsopplegg.

Den enkelte har et ansvar for eget liv og egen helse. Selv om fellesskapet ikke skal bære hovedansvaret for den enkelte, er det likevel viktig at det offentlige bidrar til å sikre en forsvarlig fordeling av samfunnsgodene slik at alle kan ha mulighet til å leve et verdig liv.

En sentrumsregjering legger vekt på at livskraftige sosiale nettverk i nærmiljøet og lokalsamfunnene er viktige ressurser i velferdssamfunnet. Samarbeid og samhandling mellom det offentlige og frivillige organisasjoner, idrettslag, menigheter, velforeninger o.l. må derfor stimuleres.

Utjevning i levekår

Forskjellene i økonomiske levekår har økt på 1990-tallet. Dette berører mange ulike grupper, også en god del barn. De fleste av oss har høy levestandard og opplever en stor velstandsutvikling, men noen grupper har ikke fått sin andel av

dette. Det gjelder bl.a. en del innvandrere, minstepensjonister, enslige forsørgere, langtidsledige, uføretrygdede, yrkeshemmede og langtids sosialklienter som til dels har det svært vanskelig økonomisk. En sentrumsregjering vil ta de økte forskjeller på alvor og vil legge fram en stortingsmelding for å få belyst problemet i hele sin bredde. Det vil bli fremmet forslag om nødvendige tiltak for å motvirke utviklingen av et samfunn med økte forskjeller.

En sentrumsregjering vil øke minstepensjonen med 1000 kroner pr. måned med virkning fra 1. mai 1998 (tidspunktet trygdeoppjøret for 1998). Mer enn 80 prosent av alle minstepensjonister er kvinner som ikke har opptjent tilleggspoeng fordi de har vært hjemmearbeidende. Minstepensjonen skal være et økonomisk sikkerhetsnett for alle eldre, og den må ha en størrelse som sikrer rimelige levekår for minstepensjonistene.

En sentrumsregjering vil verne om velferdsordningene, og arbeide for bedre ordninger for de grupper som har det vanskeligst. Det er normalt ikke manglende motivasjon som er problemet for det mindretallet som faller utenfor, men det at de ikke får gode nok sjanser til å ta del og yte til fellesskapet.

Den nye positive utviklingen i sysselsettingen i Norge har de aller siste årene skapt en bedring, men en stor gruppe av langtidsledige og familiene deres har dårlige økonomiske kår. En sentrumsregjering legger vekt på at arbeidsmarkedstiltakene effektivt fanger opp dem som trenger hjelp for å utvikle kompetanse og slik få innpass på arbeidsmarkedet. Bruk av midler til tilfeldige arbeidsmarkedstiltak bør vurderes mot at kommunene gis økte muligheter til å opprette nødvendige stillinger for å gi sine innbyggere et bedre tjenestetilbud.

Det vil bli tatt initiativ for å revidere gjeldsordningslovens virkemåte, slik at den i praksis gir effektiv hjelp. Det offentlige må sammen med private på en fleksibel måte medvirke til løsninger som gjeldsofrene kan leve med.

En sentrumsregjering vil bedre situasjonen for dem som bare lever av sosial- og trygdeytelser bl.a. gjennom følgende tiltak:

- - Økt minstepensjon med kr. 1.000 pr. måned,
- - bedre støtteordninger for aleneforsørgere,
- - øke forsørgertillegget til dagpengemottakere med barn,
- - redusere minsteinntekten for å få dagpenger til 1,25G og
- - arbeide for frivillig førtidspensjon til langtidsledige over 60 år
- - utarbeide veiledende retningslinjer om sosialhjelp

De funksjonshemmedes kår

En sentrumsregjering vil arbeide for å styrke de funksjonshemmedes kår og rettigheter. Funksjonshemmede må få mulighet til deltakelse i samfunnet på linje

med andre, basert på den enkeltes forutsetninger. Brukermedvirkning og brukerstyring er viktig. Ordningen med personlige assistenter må videreutvikles og foreldre med funksjonshemmede barn må få økt støtte, blant annet gjennom bedre tilrettelegging av barnehagetilbud og avlastningstilbud.

En sentrumsregjering vil gjøre samfunnet bedre tilgjengelig for funksjonshemmede, og vil vurdere ulike tiltak for å få dette til bl. a. økning av Husbankens tilskudd til utbedring og tilpasning av boliger og bedre avskrivingsregler.

En sentrumsregjering vil følge opp reformen for mennesker med psykisk utviklingshemming. Det må foretas en grundig evaluering av om reformen er fulgt opp med nødvendige tiltak i kommunene. Det er viktig at reformen fullfinansieres også for kommuner med mange psykisk utviklingshemmede med spesielt stort pleiebehov. Det er helt nødvendig at kommunene som har slike "tunge" brukere får tilført ekstra ressurser til dekning av merkostnader og at det stimuleres til interkommunalt samarbeid om de tyngste brukerne.

En sentrumsregjering vil arbeide for at pleietrengende og deres pårørende sikres rett til omsorgskontrakt om blant annet omsorgslønn og avlastningstiltak. Det betydningsfulle omsorgsarbeidet som mange pårørende gjør for pleietrengende familiemedlemmer sparer det offentlige for store utgifter. Bare et fåtall av dem som bruker tid og krefter på å ta seg av sine egne mottar omsorgslønn. En sentrumsregjering vil gå inn for at Staten skal dekke 50 prosent av kommunenes utgifter til omsorgslønn. Dette vil gi kommunene en langt større mulighet til å tilby omsorgslønn til de med tyngende omsorgsoppgaver. Personer som har utført tyngende omsorgsarbeid i lang tid må få rett til attføringspenger når omsorgsmottakeren faller fra.

En sentrumsregjering vil foreta en gjennomgang av uføretrygdsordningen og virkningen av attføringsreformen. Det skal særlig sees på mulighetene for å gjøre det lettere å kombinere arbeid og trygd og å gå ut og inn av arbeidslivet i perioder. Lovverket må ivareta den enkeltes rettigheter på en slik måte at ingen faller utenfor ordningene fordi de betraktes som for friske til å få uføretrygd og for syke til å få arbeid.

En sentrumsregjering vil stimulere til samarbeid mellom ulike offentlige etater og med frivillige krefter for å bedre tjenestetilbudet for mennesker med sammensatte lidelser, det vil bl.a. bli foreslått forsøk med "Brukerkontorer" for å gi et bedre tilbud til denne gruppen som idag kan oppleve å bli "kasteballer" i systemet.

Alkohol og andre rusmidler

En sentrumsregjering ser med bekymring på at alkoholforbruket har økt de siste ti årene, samtidig som illegale rusmidler får innpass i nye ungdomsmiljøer. En slik utvikling øker presset på vårt helsevesen og forsterker de sosiale problemene

knyttet til alkohol og narkotika. Det er i denne sammenheng viktig med et aktivt arbeid blant alle aldersgrupper for å motvirke rusmisbruk, som er en kilde til dårlig helse, økt kriminalitet og voldsbruk.

En sentrumsregjering legger vekt på å styrke innsatsen i det holdningsskapende og forebyggende arbeid slik at rusmiddelbruken blir redusert med 25 pst. slik Stortinget har gått inn for i tråd med WHO's målsetting. Det vil bli utarbeidet en handlingsplan med tiltak for å få redusert rusmiddelbruken. I denne sammenheng vil også tiltak mot "rusbrus" bli vurdert, bl.a. en sterkere avgiftsbelegging. Det vil videre bli satset på rusfrie ungdomstiltak, holdningsskapende arbeid og "punktavholdskampanje". De rusmiddelpolitiske organisasjonene gjør et betydelig arbeid, og det er viktig å øke de statlige bevilgningene til organisasjonene. Det er nødvendig med et sterkere offentlig engasjement, bl.a. for å skape flere rusfrie tilbud for ungdom.

Restriksjoner på salget av alkohol må føres videre ut fra de nasjonale helsepolitiske mål som er satt. Det er viktig å gi narkotikamisbrukere et bedre hjelpe- og behandlingstilbud, og en sentrumsregjering vil bygge ut behandlingstilbudet med særlig vekt på små behandlingskollektiv. Ettervernet må bygges ut, gravide rusmisbrukere må få tilbud om behandlingsplasser, og det må tilrettelegges for et verdig liv for de mest langtkomne narkomane.

En sentrumsregjering viser til at behandling med metadon gir enkelte tungt belastede rusmisbrukere et bedre liv, men dette må ikke bli et alternativ til å bygge ut behandlingsplasser og hjelpeapparatet for øvrig.

Helsepolitikk

Norge bruker mindre ressurser på helse og omsorg enn en rekke land det er naturlig å sammenligne oss med. En sentrumsregjering ser de lange sykehuskøene, mangelen på sykehjemsplasser, utilstrekkelig omsorgstilbud i hjemmene og det store antall eldre som bor på flersengsrom på sykehjem, som klare signaler om at det trengs mer ressurser i helse- og omsorgssektoren.

En sentrumsregjering vil sette pasientens behov og rettigheter i sentrum når framtidens helsepolitikk fastlegges. Det vil bli lagt vekt på:

- - lett tilgjengelighet til sykehusstilbud
- - rask innlegging etter behov
- - god faglig kvalitet på behandlingen

Pasienten må så snart som mulig få stilt sin diagnose, og få den behandling han/hun har behov for. En sentrumsregjering vil legge opp til en betydelig satsing for å redusere ventetiden for pasienter i sykehuskø, ved å bevilge mer penger til behandling og ved organisatoriske forbedringer.

Selv om det idag behandles flere pasienter ved norske sykehus enn noen gang tidligere, er det generelt behov for økte bevilgninger til helse- og omsorgssektoren i årene framover. Det skyldes bl.a. stadig flere av de såkalte eldste eldre, og at det er endringer i befolkningens sykdomsbilde. De tekniske nyvinninger som gir nye behandlingstilbud for ulike lidelser har også ført til en stor økning i etterspørselen etter helsetjenester. Det er på mange områder så som pleie- og omsorgssektoren, i sykehusene og i psykiatrien, er store gap mellom behov og tilbud. For å motvirke dette er det særlig nødvendig å øke tilgangen på leger, legespesialister og annet helsepersonell, spesielt i distriktene.

En sentrumsregjering vil foreslå klare grenser for hva som er etisk, medisinsk og ressursmessig akseptabel utvikling innen bio- og genteknologien. Et restriktivt lovverk når det gjelder mennesker og bioteknologi, i forkant av utviklingen er nødvendig for å hindre en uønsket utvikling basert på sterke økonomiske interesser som f.eks. forsikringsselskap og andre deler av næringslivet kan ha. En sentrumsregjering vil forby kloning av både mennesker og dyr.

Vedtaket om en fastlegeordning vil bli fulgt opp. Det blir lagt vekt på å sørge for en tilfredsstillende legedekning i hele landet. En sentrumsregjering vil satse på lokalsykehusene som har viktige funksjoner mht. å sikre befolkningen i hele landet trygghet for medisinsk hjelp i kritiske situasjoner, samt et desentralisert fødetilbud.

En sentrumsregjering vil styrke det forebyggende helsearbeidet. En stabil og godt utbygd primærhelsetjeneste kan avverge mange sykehusinnleggelser. Helsestasjonene, derunder skolehelsetjenesten, vil bli spesielt prioritert ut fra deres viktige funksjon i forhold til bl.a. riktig kosthold og forebygging av psykiske lidelser hos unge.

En sentrumsregjering vil intensivere informasjons- og opplysningsarbeidet om skadevirkningene av tobakksbruken og øke bevilgningene til dette viktige forebyggende arbeidet.

Hovedtyngden av folks behov for helsetjenester bør bli dekket i nærmiljøet, og kommunene må få økonomisk mulighet til å ivareta det stadig større ansvar de får for forebyggende arbeid og rehabilitering.

Ved overføring av nye oppgaver til kommunene må kommunesektoren og primærhelsetjenesten tilføres tilstrekkelige ressurser i form av økonomi og personell. Finansieringen av helsetjenestene må organiseres med sikte på et godt samarbeid mellom 1. og 2. linjetjenesten. Det er viktig at pasienten skal få behandling på riktig nivå i forhold til sin lidelse.

En sentrumsregjering vil legge opp til et likeverdig sykehusstilbud i hele landet. Økt ressurstillgang og bedre organisering er viktig. Det vil kunne skje kvalitativ og kvantitativ bedring av behandlingstilbudet om sykehusene i større grad får mulighet

til å anskaffe nytt og mer moderne utstyr. Staten må ta et større økonomisk ansvar for sykehusenes medisinsk-tekniske utstyr. Dette kan både begrense mange menneskers lidelser og gi samfunnsøkonomisk gevinst bl.a. ved at folk slipper å gå sykemeldt unødvendig lenge.

En sentrumsregjering går inn for fortsatt fylkeskommunalt eierskap for de offentlige sykehusene og vil samtidig legge vekt på utvidet samarbeid, både innen de enkelte helseregionene, og på tvers av regiongrensene. Stor frihet i sykehusvalg uavhengig av fylkesgrenser er ønskelig, for å kunne utnytte landets samlede sykehuskapasitet og for å gi pasientene bedre rettigheter og raskere behandling. En sentrumsregjering vil legge fram forslag til lov om pasientrettigheter for Stortinget.

Kapasiteten ved sykehusene må økes og det må legges opp til større grad av funksjonsfordeling mellom sykehusene. Det er viktig for å ta hensyn til at det er nødvendig med et tilstrekkelig antall behandlinger dersom et sykehus skal kunne opparbeide og opprettholde kompetanse. Samtidig må det åpnes for at det kan drives forskning og fagutvikling også på sentralsykehusnivå.

En sentrumsregjering vil legge vekt på økt kapasitet og redusert ventetid for behandling i sykehusene. Det skal gjelde så vel for pasienter med somatiske lidelser som for pasienter med psykiske lidelser.

Pleie ved livets slutt vil bli gitt høyere prioritet i norsk helsevesen, bl.a. ved videre utvikling av hospice-tilbud.

En sentrumsregjering vil gå inn for en styrking av psykiatrien både i fylkene og i kommunene som en start på en planmessig oppbygging av behandlingsskapasiteten. Psykiske lidelser må nå bli tatt på alvor på linje med andre lidelser. En sentrumsregjering vil få foretatt en beregning av de kostnader kommunene får ved et utvidet ansvar for mennesker med psykiske lidelser. Det vil bli lagt fram forslag til en forpliktende handlingsplan for psykiatrien og en økonomisk forpliktende opptrappingsplan.

Ressurskrisen i helsesektoren er i sterk grad knyttet til mangel på kvalifisert personell, og at behovet vil øke med et økende antall eldre. Det må arbeides aktivt for å sikre tilstrekkelig antall helsepersonell på alle nivå og i alle deler av landet. En sentrumsregjering vil øke kapasiteten i helsepersonellutdanningen. Antall studieplasser for medisinerne, psykologer og annet helsepersonell vil bli økt. Det vil bl.a. kreve betydelige bygningsmessige utvidelser ved flere av våre universitetssykehus.

Den medisinske forskning er viktig for et godt helsevesen. En sentrumsregjering vil sikre forskningen gode rammevilkår.

Det er urovekkende at antall aborter har økt det siste året. Det er viktig at samfunnet gjennom lovgivningen og på annen måte verner livet - også det ufødte - og gir fosteret og kvinnen egnet beskyttelse. Kvinner må få rådgivning og hjelp når de er i en vanskelig situasjon. Alle må nås med informasjon og veiledning om hvilke hjelpetilbud som finnes for vanskeligstilte gravide før og etter fødselen. Sentrumpartiene vil understreke det viktige abortforebyggende arbeid som utføres av bl.a. AAN-kontorene. De er et nødvendig supplement til de offentlige rådgivningstilbudene og skal fortsatt motta økonomisk støtte fra det offentlige.

Den teknologiske utvikling fører til nye utfordringer i synet på abort og mulighet for et sorteringssamfunn. En sentrumsregjering vil følge den teknologiske utvikling nøye for å motvirke et sorteringssamfunn.

De tre partier står fritt til å arbeide videre for sitt syn på abortlovgivningen.

Eldrepolitikk

En sentrumsregjering vil satse på en bedre eldrepolitikk. Mange eldre har både god helse og god økonomi. Dette gir dem mulighet til deltakelse i samfunnslivet, til kulturelle opplevelser og til innsats for fellesskapet på ulike måter.

Eldre som har behov for bistand skal ha trygghet for at de får den hjelp de trenger når behovet er der. Tilbudet til de som er avhengig av 24-timers pleie vil bli høyt prioritert.

Det er behov for et variert tilbud i eldreomsorgen. Det må satses på både innskuddsbaserte eldreboliger, omsorgsboliger, hjemmetjenester, sykehjems plasser og tilrettelegging med omsorgslønn og avlastning for dem som selv pleier sine nærmeste. En sentrumsregjering vil stimulere til å bygge ut et variert tilbud i hjemmeomsorgen slik at eldre skal ha mulighet til å bo hjemme så lenge de ønsker det.

Sentrumpartiene viser til det brede politiske flertall som stod bak eldreforliket i Stortinget våren 1997. En sentrumsregjering vil bl.a. følge opp slik at det

- - i forbindelse med statsbudsjettet for 1998 legges inn en skjønnsrett for å kunne utjevne helt urimelige utslag ved at enkelte kommuner som nettopp er ferdig med store utbygginger innenfor eldreomsorgen, faller utenfor ordningen med forhøyede driftstilskudd.
- - iverksettes en utredning med sikte på likebehandling av betalingsordninger når det gjelder medisiner, hjelpemidler og bostøtte i omsorgsbolig og alders- og sykehjem.
- - legges fram en vurdering av ulike modeller for øremerkede tilskudd som skal sikre alle kommuner midler til drift av alders- og sykehjems plasser, herunder skal vurderes et generelt driftstilskudd beregnet i forhold til antall

eldre over 80 år, og et direkte driftstilskudd til drift av alders- og sykehjemsplasser etter modell av dagens barnehagetilskudd.

- - fremmes forslag om en harmonisering av regelverket i lov om sosiale tjenester og lov om helsetjenesten i kommunene med henblikk på et felles regelverk til de som har behov for pleie og omsorg.

En sentrumsregjering vil dekke behovet for heldøgns plasser for pleietrengende gjennom utbygging av flere sykehjemsplasser og omsorgsboliger. Det vil være en sentrumsregjeringens mål at pleietrengende må få institusjonsplass når de har behov for det og selv ønsker det. Det må i tillegg være et godt tilbud av dag- og korttidsplasser i syke- og aldershjem. Ved tildeling av fast plass i institusjoner, må de som ønsker det få enerom. Utbygging av enerom krever både økte investeringsmidler og økte ressurser til drift. Utbygging av enerom må ikke gå på bekostning av andre viktige deler av eldreomsorgen eller andre viktige kommunale tjenester. En sentrumsregjering vil vurdere å gi den enkelte rett til plass utenom egen kommune etter behov.

Det må være siktemålet at alle som har sitt hjem i en institusjon, er garantert en minstestandard i tilbudet, bl.a. med hensyn til grunnleggende behov for mat og hygiene og mulighet til å stå opp og legge seg når de ønsker det. For å sette brukerne i sentrum er det viktig å definere kontrollerbare kvalitetskrav til eldreomsorgen.

En sentrumsregjering vil følge opp Stortingets vedtak om å fjerne kommunenes mulighet til å kreve egenbetaling for hjemmesykepleie, og vil gi kommunene kompensasjon for de tapte inntektene.

Modernisering og fornying av offentlig sektor

En sentrumsregjering vil bygge på at Norge har behov for en stor offentlig sektor for å sikre likeverdige tilbud over hele landet. Både næringslivet og kommunenes innbyggere er avhengig av godt fungerende kommuner. Den tiltagende privatiseringsdebatten må møtes gjennom følgende strategi:

- - sette brukerne i sentrum og utvikle målbare kvalitetskrav på tjenestene
- - modernisere og effektivisere offentlig sektor
- - sikre at kommuner og fylkeskommuner har en økonomi som gir grunnlag for positive omstillingstiltak
- - legge til rette for at de ansatte har trygge arbeidsplasser
- - videreutvikle den tredje sektors rolle i samarbeid med kommunene

En sentrumsregjering vil arbeide for et serviceløft i offentlig tjenesteyting for å styrke tilliten til det offentlige. Etter modell fra forsøkene med serviceerklæringer i bl.a. trykdeetaten bør offentlige virksomheter som driver med publikumsrettet

tjenesteyting utarbeide enkelt og lettfattelig informasjonsmateriell som forteller brukeren hva en skal kunne forvente av en tjeneste, samt hvem som har ansvaret.

Gjennom samvirkeløsninger, stiftelser, kristne, humanitære og ideelle organisasjoner, stimuleres innbyggerne til å etablere og delta i ulike tilbud som kan supplere det offentlige tilbudet. En sentrumsregjering vil bidra til at denne type ikke-kommersielle tjenestetilbud kan gi et mer omfattende og bedre tilbud. De er viktige bidragsyttere og medspillere til det offentlige som har det overordnede ansvaret for tjenestene.

I den grad det er aktuelt å konkurransenutsette offentlige tjenestesektorer bør det i første rekke gjelde tekniske tjenester og baseres på langsiktighet og klart definerte kvalitetskrav til tjenestene. Forutsetningen for å utprøve slike ordninger er at det ikke rammer forutsigbarhet og kvalitet på tjenestene.

Kommuneøkonomi

En sentrumsregjering vil rette opp det misforhold det lenge har vært mellom de oppgaver kommunene er pålagt og de økonomiske betingelser som er gitt. De nye reformer som Stortinget har vedtatt vil bli fulgt opp med tilstrekkelig økonomiske bevilgninger. Samtidig er det nødvendig å bedre kvaliteten på en del tjenester. Det skjer en sterk vekst i antall barn og eldre i mange kommuner, noe som krever en volumvekst på tjenestetilbudet som det må kompenseres for gjennom inntektssystemet.

Det er alvorlig når dårlig økonomi er medvirkende til at folkevalgte opplever mangel på samsvar mellom ansvar og mulighet til å løse oppgavene. Dette er med på å undergrave det lokale sjølstyre. En sentrumsregjering vil gi kommunene tilstrekkelige økonomiske rammer som en forutsetning for å kunne drive langsiktig planlegging, gjøre det interessant og meningsfylt å være lokalpolitiker og styrke tilliten til det lokale folkestyret.

En sentrumsregjering vil evaluere det kommunale inntektssystemet som ble vedtatt i juni 1996. Endringene kan slå sterkt negativt ut for bl.a. små utkantkommuner, etter at overgangsperioden på 5 år er passert. Også storbyene kommer uheldig ut av de omlegginger som er foretatt. En sentrumsregjering vil foreta de nødvendige endringer i inntektssystemet slik at den distriktpolitiske profilen styrkes samtidig som storbyenes behov tilgodeses.

BOLIGPOLITIKK

En sentrumsregjering har som mål å sikre den enkeltes mulighet til å eie sin egen bolig, enten alene eller sammen med andre. Det er samtidig nødvendig å ha et utleiemarked av en viss størrelse for å gi tilbud til dem som ikke ønsker å eie eller som ikke ser seg i stand til dette. Deler av dette utleiemarkedet må være regulert

ved at subsidiene forblir i boligen. Det må derfor bygges langt flere utleieboliger enn hittil og det vil utarbeidet et program for dette. Utleieboligene kan etableres i regi av kommunale boligselskaper, boligbyggelag eller stiftelser.

En sentral forutsetning for at også boligsøkende med lav betalingsevne skal ha mulighet til å disponere en god bolig, er at en del av boligmarkedet har en nøktern standard og pris. Husbanken sikrer tilførsel av denne type boliger til markedet. En sentrumsregjering vil derfor gi Husbanken mulighet til å spille en sentral rolle i boligfinansieringen.

En forutsetning for at utleieboliger skal kunne være et reelt tilbud til ungdom og andre grupper med lav betalingsevne, er at den statlige tilskuddsordningen bedres og at de totale finansieringsrammene økes vesentlig. En sentrumsregjering vil også vurdere å etablere lavinnskuddsboliger i borettslag.

En sentrumsregjering vil øke byggingen av studentboliger. En samordning av vanlige utleieboliger og studentboliger i spesielle ungdomsboligprosjekt bør prøves ut. Staten skal ta en større del av risikoen ved utlån av etableringslån.

En sentrumsregjering vil foreta en evaluering av omleggingen av Husbankens rentevilkår og subsidieprofil, og særlig se på hvordan omleggingen fungerer i forhold til ungdom. Husbanken må få anledning til å gi lån og tilskudd til brukt bolig til førstegangsetablerende og andre som kommer i en situasjon der de må etablere seg på nytt.

En sentrumsregjering ser på boligsamvirket som en aktiv medspiller i arbeidet for en sosial boligbygging.

Byfornyelsen som gjenstår må skje under betryggende sikkerhet både for beboerne, og for de midler staten setter inn. Byfornyelsen må være frivillig og bygge på ulike eierformer. Statlige tilskudd må sikre en slik politikk. De siste ofrene av tvangsbyfornyelsen må få utbetalt det de har krav på og som er vedtatt av Stortinget.

En sentrumsregjering vil foreslå forbedringer i bostøtteordningen.

KRIMINALPOLITIKK

Kriminalitet kan best forebygges ved en samfunnsutvikling som fremmer oversikt og tilhørighet, sikrer rettferdig fordeling og bidrar til gode oppvekstvilkår for barn og unge. Rusmisbruk, vold og kriminalitet er økende. Kriminalitet er ofte et resultat av miljøer som ikke gir mennesket rotfeste, kontakt og positive utfordringer. Et levende lokalmiljø der barn og ungdom tidlig får en aktiv rolle, er en viktig forutsetning for å redusere kriminaliteten.

Internasjonale forbryterorganisasjoner og økende oppslutning om voldelige ekstremistiske organisasjoner utgjør også en alvorlig trussel mot samfunnet. En sentrumsregjering vil prioritere innsatsen for å bekjempe denne virksomheten. Politiet må få de nødvendige midler til dette. Politiet må også få kompetanse og midler til å bekjempe datakriminalitet og andre, nye former for kriminalitet.

Respekten for lov og rett må skjerpes. Rettsoppfatningen og den etiske bevisstheten må styrkes. Ansvar for dette ligger på den enkelte, på foreldre, skole, frivillige organisasjoner, myndigheter, kirke og andre trossamfunn. Personer i betrodde stillinger har et særlig ansvar for å gå foran med et godt eksempel og ikke utnytte sine posisjoner til egen fordel.

En sentrumsregjering vil ta initiativ for å skjerpe innsatsen mot hverdagskriminalitet. Straffeutmålingen ved gjentatte vinningsforbrytelser bør skjerpes.

Dersom man skal kunne forebygge og bekjempe kriminaliteten, må barne- og ungdomsarbeid/vern prioriteres. Det er viktig i tide å fange opp barn og ungdom som er på vei inn i kriminalitet.

En sentrumsregjering vil ikke foreslå å senke den seksuelle lavalder. Det er heller ikke aktuelt å liberalisere straffebestemmelsene om pornografi .

Det er viktig å styrke konfliktrådsordningen. Konfliktrådsbehandling tydeliggjør den enkeltes ansvar for sine handlinger, noe som er spesielt viktig for unge/førstegangs lovbrøyttere.

Tiltak for å fremme rehabilitering vil bli styrket både ved opplæringsmulighet i fengsel og ved ettervern, bl.a. gjennom frivillige organisasjoner.

Mange mennesker føler seg utrygge. En sentrumsregjering vil styrke politiets muligheter til forebyggende arbeid. Nærpolitiet må styrkes, og patruljering i gatene økes. Et synlig politi vil redusere folks utrygghet og virke forebyggende på kriminaliteten.

En sentrumsregjering vil sette fokus på vold mot eldre, barn og kvinner, og at akuttmottak for voldsofre og egne voldsmottak tilknyttet legevaktene må bygges ut og forbedres. Kvinner og eldre som trues med vold, bør få tilbud om trygghetsalarm. Besøksforbud for voldsutøvere bør også benyttes i større grad enn i dag. Hensynet til offeret må tillegges større vekt bl.a. gjennom utvidet rett til skadeserstatning. En sentrumsregjering vil arbeide for å forebygge og bekjempe seksuelle overgrep mot barn.

Rasistisk motivert vold og konflikter mellom ulike ungdomsgrupper er også en del av voldsbildet, spesielt i de store byene. Innsats for å bekjempe diskriminering, rasisme og fremmedfiendtlighet er derfor viktig i det voldsforebyggende arbeidet.

Et synlig politi med god lokalkunnskap er viktig i kampen mot kriminaliteten. En sentrumsregjering viser til at lensmannsetaten er en god nærpolitimodell, preget av god oversikt over og god kunnskap om lokalmiljøet. Omorganiseringen av politi- og lensmannsetaten skal gjennomføres i tråd med Stortingets forutsetninger om å beholde en desentralisert etat, med tjenestemenn med god lokalkunnskap. Bemanningen i politiet vil bli styrket og økt satsing på politiet gjennom tidligere budsjett vil bli videreført. Organiseringen vil bli gjennomgått med sikte på en moderne organisering av politiet. Blant annet vil dette bety at Oslo-politiet bli vurdert spesielt med sikte på desentralisert og helhetlig beslutningsansvar for å håndtere både drifts- og investeringsbudsjettet.

Det er behov for klarere grenser for virksomheten til private vaktelskaper og private etterforskere i forhold til politiets oppgaver og ansvar. En sentrumsregjering vil ikke akseptere en utvikling der private vaktelskaper overtar oppgaver som politiet naturlig bør ha. Derfor må politiet tilføres tilstrekkelig med ressurser, både i form av penger og utdannede mannskaper, til å ivareta etatens oppgaver.

Ingen straffesaker, hvor gjerningsmannen er kjent, bør henlegges. Det er viktig at politi og rettsvesen kommer med en rask reaksjon overfor den enkelte forbryter. Straffeutmålingen må stå i forhold til forbrytelsen. Kapasiteten ved fengslene må økes slik at straffedømte snarest mulig kan sone sin straff. Ettervernet må styrkes. Det er viktig å gi straffedømte god oppfølging og hjelp til å reetablere seg i samfunnet. Voldsdømte må få hjelp til å endre sin adferd. Frivillige organisasjoner bør i større grad benyttes til dette arbeidet.

Kampen mot narkotika må fortsette med full styrke. Det er viktig å være oppmerksom på og bekjempe nye syntetiske stoffer, som f.eks. ecstasy. Tollvesenet må få tildelt større ressurser som muliggjør hyppige kontroller, også på kveldstid og i helger.

Det er viktig å styrke arbeidet for hindre at internasjonal kriminalitet får fotfeste i Norge bl.a. gjennom tiltak mot illegal innvandring. Opprettholdelse av dagens grensekontroll bør være en del av dette kriminalitetsforebyggende arbeidet.

Kampen mot organisert kriminalitet vil bli skjerpet. Dette vil gjelde innsatsen for å følge og bekjempe strømmen av hvitvaskede penger, prosedyrer for infiltrasjon og provokasjon for å nå bakmennene i narko-krim, grove ran og prostitusjon. Av hensyn til vanlige borgeres privatsfære vil det ikke være aktuelt å gå inn for romavlytting.

En sentrumsregjering vil legge vekt på internasjonalt samarbeid for å bekjempe kriminalitet over landegrensene. Dette samarbeidet bør skje gjennom bilateralt samarbeid, og med Interpol som det sentrale koordinerende leddet i det internasjonale politisamarbeidet.

En sentrumsregjering vil følge opp arbeidet med omorganiseringen av de hemmelige tjenestene på bakgrunn av Stortingets behandling av Lund-kommisjonens innstilling og arbeidet i det nedsatte Danielsen-utvalget.

MILJØ- OG RESSURSPOLTIKK

Det er nødvendig med langsiktig og forsvarlig forvaltning av naturgrunnet, både lokalt, nasjonalt og globalt, og innenfor alle samfunnssektorer. I forhold til de globale miljøproblemene innebærer dette oppslutning om internasjonalt samarbeid som kan bekjempe fattigdom. Dette kan ikke gjøres med mindre de rike landene reduserer sitt forbruk av naturressurser og bidrar til jevnere fordeling av ressursene.

Lokalt engasjement i miljøpolitikken er viktig. En sentrumsregjering vil legge opp til en forpliktende lokal oppfølging av Brundtland-kommisjonen gjennom lokale oppfølgingsplaner (lokale Agenda 21). Lokalmiljøer, frivillige organisasjoner og forbrukere må trekkes positivt med i arbeidet for en bedret miljøstatus.

En sentrumsregjering vil intensivere arbeidet for å redusere forurensning til jord, vann og luft, og spesielt iverksette tiltak for å bedre luftkvaliteten i byene.

En sentrumsregjering går inn for at et miljøpolitisk føre-var-prinsipp må ligge til grunn for all miljø- og ressursforvaltning. Det miljøpolitiske perspektivet må være sektorovergripende, noe som ikke er tilfelle i Norge i dag. Dette har til dels sammenheng med en ansvarsfordeling i samfunnsplanleggingen som gjør at miljømyndighetene er for svake i forhold til andre myndigheter og interesser. Det må innarbeides ressursoversikter i offentlig forvaltning. Forbruket av ikke fornybare ressurser må synliggjøres ved at det f.eks framstilles som en reduksjon av nasjonalformuen i nasjonalregnskapet.

Naturvern og ressursbruk

Norsk natur er mangfoldig og gir grunnlag for flotte naturopplevelser. Naturen gir avkastning i form av produktive landbruks- og skogsområder, fiskerier og fornybare vannkraftressurser. En sentrumsregjering legger til grunn at vi skal høste av det naturen gir på en måte som gjør at vi etterlater oss et livsmiljø i like bra stand som vi overtok det. En sentrumsregjering vil ha som målsetting at det skal være et like stort artsmangfold i norsk natur i framtiden som det er i dag. Særlig viktige naturområder og verneverdige vassdrag må oppnå varig vernestatus. En sentrumsregjering vil gå inn for varig vern av Øvre Otta-vassdraget.

Naturopplevelser må være tilgjengelige for allmennheten. Allemannsretten har lange tradisjoner i Norge. Nærhet til naturen gjennom praktisk erfaring skaper grunnlag for den nødvendige respekt og ydmykhet for naturen som kreves for en god og fremtidsrettet naturforvaltning. En sentrumsregjering vil vurdere hvordan almenhetens adgang til kystsonens strandområder kan sikres.

En fortsatt sterk forbruksvekst er ikke forenlig med ønsket om en bærekraftig utvikling. Miljø- og fordelingsdimensjonen i forbruksveksten reiser store etiske utfordringer.

Sentrumspartiene er av den oppfatning at veksten i forbruket av knappe naturressurser i Norge og andre rike land ikke kan fortsette. En sentrumsregjering vil i denne sammenheng gå inn for:

- - at det blir innarbeidet ressuroversikter i offentlig forvaltning som synliggjør forbruket av ikke-fornybare ressurser
- - en utredning av virkemidler som stimulerer bedrifter til økt ressursproduktivitet og miljøvennlig adferd, med utgangspunkt i "fra vugge til grav"-prinsippet
- - en sterkere satsing på energisparing og forskning, utvikling og utprøving av nye fornybare alternative energikilder
- - en mer miljøvennlig samferdselspolitikk bl.a gjennom utflåting av veksten i flytrafikken, tiltaksplan for reduksjon av biltrafikk i byer og tettbygde strøk, bl.a. ved bedret kollektivtilbud, økte investeringer i jernbanen og annen skinnegående transport samt bruk av vegprising for å redusere russtrafikk. Det vil ellers arbeides for en bedre tilrettelegging for redusert transport gjennom arealplanlegging.
- - En sentrumsregjering vil legge opp til en regional styring av etablering og utvidelse av større kjøpesentra. Plan- og bygningsloven gir de nødvendige virkemidler for å styre utviklingen og eventuelt nedlegge forbud.

Klimapolitikk

Sentrumspartiene ser klimaspørsmålet som en av vår tids største utfordringer. Det er en svært viktig oppgave å begrense og på sikt redusere utslippene av drivhusgasser. En sentrumsregjering vil arbeide for tiltak som vil redusere utslippene av andre miljøskadelige stoffer, både nitrogenoksider (NO_x), svoveldioksyd (SO₂) og flyktige organiske forbindelser (VOC). Også her har Norge internasjonale forpliktelser som må ivaretas.

Norge bør arbeide for at en på det forestående partsmøtet i klimaforhandlingene i Kyoto i desember vedtar en ambisiøs og juridisk forpliktende avtale med kvantitative reduksjonsmålsettinger for utslippene av klimagasser. Mye tyder på at klimaforhandlingene kan resultere i en forpliktende avtale om reduserte utslipp av klimagasser.

En sentrumsregjerings målsetting i forhold til klimaproblemet er at Norge skal bringe sine utslipp av CO₂ og andre klimagasser ned til 1989-nivå innen år 2005, med sikte på ytterligere reduksjoner for å nå anbefalingene fra FNs klimapanel.

Sentrumspartiene deler ikke oppfatningen om at bygging av gasskraftverk i Norge vil ha en positiv virkning internasjonalt fordi det vil bidra til å erstatte andre og mer forurensende energikilder. Norge har ingen garanti for at norsk gass vil erstatte bruk av f.eks kull i våre naboland. I tillegg er energiutnyttelsen i de to planlagte gasskraftverkene ikke tilfredsstillende. En sentrumsregjering ønsker ikke å bygge gasskraftverk i Norge, og mener dette vil være i strid med målet om å redusere utslippene av klimagasser og en effektiv utnyttning av våre gassressurser. En sentrumsregjering vil presentere resultatet av klimaforhandlingene i Kyoto og konsekvensene for Norge i en egen stortingsmelding. Her vil også forslag til en oppfølging av forpliktelsene fra disse forhandlingene inngå, herunder spørsmålet om gasskraftverk.

Den beste utnyttelsen av gassen er direkte bruk i husholdninger og industri. Deretter kommer gasskraftverk lokalisert slik at spillvarmen kan benyttes til oppvarming. Flere av byene i våre naboland har en infrastruktur som gjør dette mulig. Gass kan også benyttes innenfor samferdselssektoren til å erstatte mer forurensende drivstoff.

Energiøkonomisering

I global sammenheng er det norske energiforbruket pr. innbygger svært høyt, selv om noe av dette skyldes klimatiske forhold. Det har de siste årene vært en meget sterk økning i strømforbruket i de private husholdningene og i det offentlige. En sentrumsregjering mener at energiforbruket må begrenses. Dette innebærer en offensiv satsing på ENØK-tiltak og energieffektivisering.

De statlige bevilgningene til energiøkonomisering og nye fornybare energikilder har gått kraftig ned i løpet av de siste årene, og må derfor økes betydelig.

Det ligger et stort potensiale i en satsing på energisparing og ny fornybar alternativ energi:

- - ENØK-politikken er sentral i klimasammenheng, både når det gjelder utslipp av CO₂, NoX og SO₂. Satsing på energisparing og ny fornybar energi vil gi reduserte utslipp i Norge og i de land Norge eksporterer energi til. Mer effektiv bruk av fossile brensler (olje og gass) reduserer utslippene i luft, og energisparing frigjør ren energi som kan erstatte fossile brensler. En sentrumsregjering går inn for at det etableres et miljø- og energifond for forskning og anvendelse av fornybare energikilder.
- - Satsingen på energisparing og nye fornybare energikilder har et betydelig sysselsettingspotensiale og gir mulighet til å utnytte lokale ressurser. Nye beregninger viser at en ved opprustning og utvidelser i eksisterende

vannkraftsystemer, utbedringer i overføringsnettet og energisparetiltak hos sluttbruker, kan skape mange arbeidsplasser. Det er også et stort potensiale for sysselsetting ved å satse på alternative energikilder og utvikling av miljøteknologi. For bioenergi er det beregnet at en produsert TWh pr. år gir omlag 300-500 varige arbeidsplasser. Nye fornybare energikilder er dessuten en lokal energiressurs, og økt satsing på dette området vil gi varige arbeidsplasser i distriktene.

- - Norsk energiforsyning er i dag i hovedsak knyttet til vannkraft og olje. En satsing på nye fornybare energikilder ville gi Norge "flere ben å stå på" i energisammenheng. Kraftsituasjonen i 1996 illustrerte hvor sårbart Norge kan være i år med lite nedbør.
- - Beregninger viser at ENØK-potensialet i Norge er på mellom 10 og 25 TWh. Potensialet er relativt sett størst i husholdningssektoren (20 prosent) og lavest i industrien (12 prosent). Bioenergi-potensialet er anslått til mellom 12 og 30 TWh.

En sentrumsregjering vil gå inn for at det utarbeides en handlingsplan for utvikling av et framtidrettet energisystem i Norge bygget på økologiske prinsipper og en fornuftig samfunnsmessig styrt bruk av våre naturressurser til fordel for de private forbrukerne og næringslivet. Det viktigste elementet i en slik plan må være en nasjonal handlingsplan for satsing på energisparing og nye fornybare alternative energikilder. Målsettingen for planen må være å spare energi tilsvarende 10 TWh. Videre bør det skapes ny produksjonskapasitet tilsvarende 5 TWh i form av nye fornybare alternative energikilder (sol-, vind-, bølge- og bioenergi).

Grønn skattereform

Grønn skattekommissjon viser gjennom utredningen "Grønne skatter - en politikk for bedre miljø og høy sysselsetting" hvordan en omlegging i retning av sterkere bruk av miljøavgifter, og redusert skattlegging av arbeidsinnsats, kan gi såkalte "doble gevinster". Dette innebærer at man gjennom en skatte- og avgiftsomlegging kan oppnå både redusert forurensing og økt sysselsetting. Utredningen inneholder interessante og viktige forslag for å vri skattesystemet i ønsket retning. Gjennom skatte- og avgiftspolitikken utnyttes prismekanismer for å styre ressursbruken i en mer bærekraftig retning. Målet må være å stimulere næringslivet til å utvikle ny og forbedret miljøteknologi som både gir en mer miljøvennlig industri og skaper flere arbeidsplasser. (jfr. økonomi-kapitlet)

Matpolitikk

Det knytter seg i dag større oppmerksomhet til norsk matpolitikk enn på lenge. Dette henger sammen med økt internasjonal handel med matvarer og problemer som oppstår i den forbindelse, utvikling av ny teknologi, høyere kvalitetskrav blant forbrukerne, en mer ustabil og knapp tilgang på mat i verdenssamfunnet osv. Det

knytter seg stor faglig og folkelig skepsis til nedbyggingen av grensekontroll i forhold til matvarer og import av levende dyr.

En sentrumsregjering går inn for en matpolitikk og veterinære bestemmelser som er langsiktig og i samsvar med føre-var-prinsippet (jfr. kapitlet om internasjonal politikk).

En sentrumsregjering vil videreføre Norges totalforbud mot veksthormontilsetning i kjøttproduksjon og importert kjøtt, og vil ha forbud mot tilsetning av antibiotika i dyrefor. En sentrumsregjering vil også holde fast ved Norges strenge regelverk for tilsetningsstoffer som kan inngå i matvarer. En sentrumsregjering vil følge opp det enstemmige stortingsvedtaket fra 1995 om obligatorisk merking av genmodifiserte matvarer.

Den offentlige kontrollen med næringsmidler må styrkes og det etableres nasjonale overvåkingsprogrammer for ulike typer dyresykdommer, for sjukdomsfremkallende e-coli og for antibiotikaresistens.

INTERNASJONAL POLITIKK

Hovedoppgavene for en sentrumsregjerings utenriks- og sikkerhetspolitikk, vil være

- - Å sikre vårt lands frihet og demokrati
- - Å arbeide for en mer rettferdig fordeling mellom fattige og rike i verdenssamfunnet
- - Å bidra aktivt i det internasjonale arbeidet for fred, folkestyre, menneskerettigheter og miljø

En sentrumsregjering vil legge sterk vekt på det nordiske samarbeidet, både når det gjelder praktiske samarbeidstiltak innad i Norden og ved en nordisk koordinering som kan styrke den nordiske innflytelse i ulike internasjonale fora.

En sentrumsregjering vil arbeide for å styrke De Forente Nasjoner gjennom en systemreform. FNs hovedoppgaver må presiseres klarere, organisasjonen må bli mer resultatorientert og handlekraftig, organisasjonsstrukturen rasjonaliseres med sikte på å unngå kompetansestrid, fjerne unødig byråkrati og sikre en mer effektiv ressursbruk. Forholdet til Bretton-Woods-institusjonene må avstemmes bedre.

Forsvars- og sikkerhetspolitikk

Norges sikkerhetspolitiske forankring i NATO ligger fast. Norges strategiske beliggenhet medfører et ansvar for å opprettholde forutsigbarhet. Det oppnås ved at de nasjonale styrkene har kapasitet til å forhindre noen form for utpressingspolitikk overfor Norge og i at alliert hjelp vil komme dersom landet utsettes for overgrep. Norge må ta ansvar for å føre en allianse- og basepolitikk som bidrar til et lavest

mulig spenningsnivå i våre nærområder. Innen denne ramme skal Norge fortsatt opprettholde et troverdig invasjonforsvar. En sentrumsregjering vil peke på at nye utfordringer stiller store krav til personell i Forsvaret, og Forsvarets personellpolitikk må innrettes slik at kvalifisert personell blir i organisasjonen. Deltakelse i fredsoperasjoner utenfor Norges grenser må fortsatt være en integrert del av vår forsvars- og sikkerhetspolitikk. En sentrumsregjering vil støtte NATOs fredsoperasjoner når disse skjer på bakgrunn av mandat gitt av OSSE og FN.

En sentrumsregjering legger vekt på at det norske Forsvaret får tilstrekkelig ressurser og virkemidler til å kunne håndtere ulike utfordringer, episoder og kriser også i fredstid. En viktig oppgave er suverenitetsutøvelse og ressurskontroll over Norges store havområder. Kystvakten skal fornyes, noe som også vil forbedre sikkerheten i sivil sjøfart i norske farvann.

En sentrumsregjering vil styrke den sivile delen av totalforsvaret og redusere sårbarheten i samfunnet også i sivile krisesituasjoner. Dette må skje gjennom et nært samarbeid mellom sivile og militære myndigheter. Beredsskapsarbeidet i kommunene må styrkes, og beredsskapslagring av viktige matvarer og drivstoff må holdes på et høyt nivå.

En sentrumsregjering går inn for at Heimevernet skal bestå som en desentralisert, landsdekkende og identifiserbar organisasjon i tråd med Stortingets beslutning.

NATO spiller også en nøkkelrolle i arbeidet for å utvikle et alleuropeisk sikkerhetssystem, der både Nord-Amerika og Russland deltar. En sentrumsregjering vil arbeide aktivt for å styrke det alleuropeiske samarbeidet gjennom organer som det NATO-relaterte PFP (Partnerskap For Fred), og Europarådet.

OSSE (Organisasjonen for sikkerhet og samarbeid i Europa) har spilt en viktig rolle i den omforming som har skjedd av Europa etter jernteppets og Warszawa-paktens fall. Norge får gjennom formannskapet i OSSE en god mulighet til å videreutvikle samarbeidet innenfor denne alleuropeiske ramme.

En sentrumsregjering er enig i en gradvis utvidelse av NATO, og at dette skjer i kombinasjon med inngåtte avtaler med Russland. Det er viktig at det ikke oppstår nye spenninger mellom NATO og Russland, og at vestlige land bidrar til en stabil økonomisk utvikling og demokratisering i Øst-Europa. Det er NATO-landene selv og land som søker om medlemskap i alliansen som må ha det avgjørende ordet i forhold til når og hvor en utvidelse skal finne sted.

Når den kalde krigen nå er tilbakelagt, er det viktig å utnytte mulighetene til å skape varig sikkerhet på et lavere rustningsnivå. Ved siden av gjensidige avtaler om nedrustning og rustningskontroll, er det viktig med mer restriktive regler for våpeneksport til land hvor regimet bruker militær makt til å holde oppe et

udemokratisk regime, til å undertrykke minoriteter, til å støtte internasjonal terror eller true andre lands sikkerhet.

En sentrumsregjering vil legge stor vekt på å følge opp den internasjonale avtalen i kampen mot antipersonellminer.

En sentrumsregjering vil videreføre støtten til og engasjementet i fredsprosessen i Midt-Østen.

Forholdet til Den europeiske union

Gjennom folkeavstemningen i 1994 er det avklart at Norge ikke skal være medlem av Den europeiske union. Folkets nei forplikter og skal respekteres. En sentrumsregjering vil videreutvikle det europeiske samarbeidet på folkerettslig grunnlag, som et gjensidig forpliktende samarbeid mellom selvstendige nasjoner. EØS-avtalen danner hovedgrunnlaget for Norges forhold til EU og EFTA-landene og forutsetter gjensidig markedsadgang og like konkurranseregler. En sentrumsregjering vil gå inn for en nasjonal, selvstendig og aktiv vurdering av det regelverk som følger av EØS-avtalen.

Av hensyn til miljø, helse og sikkerhet finner en sentrumsregjering det viktig å opprettholde strenge krav til matkvaliteten og internasjonal handel med mat og levende dyr. En sentrumsregjering mener det er viktig å opprettholde en streng veterinærkontroll og vil undersøke mulighetene for å reforhandle deler av den inngåtte avtale med EU om disse spørsmål. En sentrumsregjering er også i mot muligheten til å ta patent på livsformer.

I slike spørsmål kan det bli aktuelt å bruke veto retten i EØS-avtalen eller at enkelte direktiver ikke gjøres gjeldende for Norge.

En sentrumsregjering legger forøvrig til grunn at EØS-avtalen ikke er til hinder for at norske myndigheter kan opprettholde dagens regelverk når det gjelder distribusjonsmonopolet for vin og brennevin, grunnavgift på engangsemballasje for drikkevarer og den differensierte arbeidsavgiften.

Schengen-avtalen

Sentrumspartiene er mot Schengen-avtalen (bl.a. på grunn av personvern hensyn, flyktninge- og asylpolitikken, behovet for grensekontroll og Schengen-avtalens integrering i EU).

På bakgrunn av at stortingsflertallet ønsker forhandlinger med EU om en ny avtale, vil en sentrumsregjering i denne sammenheng arbeide for å ivareta norske interesser, bl.a. opprettholdelse av den nordiske passunionen, hvor også Danmarks håndtering vil være av betydning. Det gjennomføres en vurdering av de konstitusjonelle spørsmål knyttet til en Schengen-avtale.

Handels- og bistandspolitikk

En sentrumsregjering vil arbeide for å videreutvikle og forbedre WTO-avtalen, slik at den i større grad tar sosiale (herunder spørsmål om barnearbeid og faglige rettigheter), miljøpolitiske- og helse- og forbrukerhensyn. I en videreutvikling av avtalen er det også av sentral betydning å tilgodese de fattige U-landenes særlige behov. Frihandelsregimet må suppleres med tiltak som ivaretar slike hensyn for å kunne løse miljø- og fattigdomsproblemene i verden.

En sentrumsregjering vil at Norge skal føre en mer solidarisk sør-politikk. Det vil bli utarbeidet en plan for ettergivelse av U-lands-gjeld til Norge når det gjelder gjeld som fattige og kriserammede u-land ikke er i stand til å betjene. En sentrumsregjering vil, bl. a. innenfor Paris-klubben, arbeide aktivt for internasjonale avtaler om det samme.

I løpet av 1990-årene har norsk utviklingsbistand sunket fra over 1 pst. av bruttonasjonal inntekt til omlag 0,85 pst. i 1996. En sentrumsregjering vil legge en plan for at bistanden igjen skal nå 1 pst. av bruttonasjonal inntekt. Arbeidet for evaluering av og kontroll med bistanden intensiveres, med sikte på at den skal nå de fattigste befolkningsgrupper.

En sentrumsregjering vil arbeide for at det innføres en internasjonal CO2-avgift som kan finansiere globale miljøtiltak, med særlig vekt på tiltak i utviklingsland.

En sentrumsregjering vil arbeide for et forpliktende regelverk som kan verne om det biologiske mangfold, dempe uttak av ikke fornybare naturressurser og beskytte mot uforsvarlig forskning, utvikling og utsetting av genmodifiserte organismer i naturen.

En sentrumsregjering vil arbeide for et internasjonalt avtaleverk som sikrer det enkelte land kontroll over egne naturressurser og stimulerer til lokalt og nasjonalt eierskap i næringsliv.

Menneskerettigheter

Respekt for menneskerettet tilsier at Norge aktivt må arbeide for større respekt for de grunnleggende menneskerettigheter i land der disse krenkes. Selv om demokratiseringen i tidligere kommunistiske land har medført framgang i menneskerettighetsarbeidet, opplever vi stadig grove brudd på menneskerettigheter ved diktaturer som neglisjerer demokratiske rettigheter, ved overgrep mot ytrings- og trosfrihet m.m.

Kampen for menneskerettigheter må føres gjennom politiske og diplomatiske kanaler, men også ha konsekvenser for internasjonal handel og økonomisk samarbeid.

En sentrumsregjering vil markere den økte vekt på kampen for menneskerettigheter med å omgjøre bistandsminister-posten til en statsråd for utvikling og menneskerettigheter. Dette innebærer at vedkommende statsråd skal koordinere Regjeringens arbeid for menneske-rettigheter, uten at dette skal svekke andre statsråders arbeid med slike saker.

Det er viktig at hensyn til menneskerettighetene ikke kommer i skyggen av Norges økonomiske interesser.

En sentrumsregjering vil utarbeide retningslinjer for plassering av oljefondet i utlandet som sikrer at hensyn til menneskerettigheter og miljø blir lagt til grunn for investeringsvalg.

Flyktninge- og asylpolitikk

Økende internasjonalisering, forskjeller mellom rike og fattige land og stadig raskere transportmidler er blant faktorer som bidrar til økende migrasjon. Det er viktig å skjelve klart mellom en generell innvandringspolitikk og flyktninge- og asylpolitikken.

Det er nødvendig å ha et regelverk som sikrer kontroll over innvandringen til Norge. Men praktiseringen av regelverket må være mer human og rettferdig. Behovet for å kontrollere innvandring må ikke gå på bekostning av Norges plikt til å ta sin del av ansvaret for mennesker på flukt

I følge FNs flyktningekonvensjon av 1951 skal en person som befinner seg på flukt i utlandet godkjennes som flyktning hvis vedkommende "med rette frykter for forfølgelse pga. rase, religion, nasjonalitet, medlemskap i en spesiell sosial gruppe eller pga. politisk oppfatning". De fleste flyktninger befinner seg i sitt hjemlands nærområder, og det er som regel mest hensiktsmessig å hjelpe dem der. En sentrumsregjering vil derfor gå inn for en høy norsk flyktningehjelp.

Noen flyktninger kommer også til Norge for å søke beskyttelse. Svært få som søker asyl i Norge har fått innvilget dette de senere år, i 1996 fikk bare 6 av omlag 2000 asylsøkere innvilget asyl. Dette står i klar kontrast til praktiseringen i nordiske naboland. En sentrums-regjering vil legge opp til mer human praktisering av asylinstituttet. Asylretten må styrkes for dem som med rette føler seg forfulgt og ikke kan vende tilbake til sitt hjemland uten fare for liv og sikkerhet. Det gjelder bl.a. personer som er utsatt for forfølgelse på religiøst grunnlag.

En sentrumsregjering vil gå inn for at Norge øker mottaket av FNs kvoteflyktninger med om lag 500 pr. år utover dagens kvoter og internasjonalt arbeide for at flere land tar imot kvoteflyktninger.

En sentrumsregjering vil også gjennomgå praksisen når det gjelder innvilgelse av opphold på humanitært grunnlag og familiegjenforening, der det har vært eksempler på en for streng praktisering. Den klagenemnd for flyktninge- og asylsaker som Stortinget har vedtatt vil bli opprettet så snart som mulig.

UTTALELSER

Saksnummer	Utvalg/komite	Dato
	Fylkestinget	20.02.2017

8. Uttalelse fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Miljøpartiet De Grønne, Venstre og Kristelig Folkeparti - Forvaltningen av statens grunn i Nordland må gjennomgås

Regjeringen har bedt Statsskog starte salg av fellesskapets eiendom, samtidig som de ønsker å avvikle konsesjonsloven og priskontrollen. Dette er ei uklok beslutning, og fylkestinget krever at utsalget stoppes til man har avklart fremtidig forvaltning i Nordland. Vedtaket kan ikke begrunnes i at staten eier for mye skog. Mens staten bare eier 14 prosent av skogen her i landet, eier den eksempelvis 27 prosent i Sverige, 30 prosent i Finland, 31 prosent i USA, 52 prosent i Tyskland og 92 prosent i Canada.

Fjelloven har gjennom mer enn 40 år sikret allmenheten tilgang til skog og vann på statens grunn i alle fylker i Sør-Norge. I Nord-Norge legger Finnmarksloven rammene for forvaltningen av statens grunn i Finnmark, mens forvaltningen i Nordland og Troms ikke er endelig avklart. Samerettsutvalgets innstilling er nå ti år gammel, men saken ligger fortsatt uavklart i departementet.

Fjelloven skal nå gjennomgås, og regjeringen har besluttet at Nordland og Troms ikke skal omfattes av gjennomgangen. Utvalget skal avgrense sitt lovforslag til regulering av det som er statsallmenninger i dag og som er underlagt fjelloven og statsallmenningsloven. Det inngår ikke i utvalgets mandat å vurdere utvidelser av lovenes geografiske dekningsområde. Regjeringen har konkludert med at eventuell ny lovgivning for forvaltning av grunneierrettigheter i hele det tradisjonelle samiske området og bruksrettigheter i Nordland og Troms ikke skal inngå som en del av utvalgets arbeid, men bli vurdert i forbindelse med oppfølgingen av Samerettsutvalgets utredning.

Dette er ei beslutning som ikke er bra for Nordland. Det er behov for å utrede nærmere hvordan en best kan utvikle lokal forvaltning, og øke verdiskapingen og ringvirkningene lokalt av fellesskapets eiendommer også i Nordland. Det er også behov for framdrift i en sak som har ligget på vent i lang tid. Tiden er inne til å få avklart hvordan statens grunn i Nordland skal forvaltes i fremtiden. Uansett valg av forvaltningsmodell er det viktig at allmenningsretten står like sterkt som i dag.

Fylkestinget ber derfor fylkesrådet ta initiativ til å fremskaffe et godt beslutningsgrunnlag, gjennom ei utredning som kan gi viktige innspill til nasjonale myndigheter. Ei slik utredning

bør gjennomføres med god involvering av berørte kommuner og organisasjoner i Nordland.

Bjørnar Skjæran
Ap

Siv Mossleth
Sp

Marius Meisfjord Jøsevold
SV

Ingeborg Steinholt
Rødt

Bent Bakkan
MDG

May Valle
V

Arve Knutsen
KrF
Vedtak



- 2690 • Fortsette arbeidet med å rydde opp i giftige sedimenter i fjorder, elver, havner og
- 2691 innsjøer og forhindre avrenning av mikroplast til vassdrag.
- 2692 • Ta vare på bymarker og grønne lunger i byer og tettsteder.
- 2693 • Ta vare på verdifulle kulturlandskaper.
- 2694 • Videreføre satsingen på frivillig skogvern i Norge.
- 2695 • Innføre lokal forvaltning i Nordland og Troms slik som i resten av Norge sør for disse
- 2696 fylkene.
- 2697 • Sikre levedyktige bestander av de store rovviltartene bjørn, ulv, gaupe, jerv og
- 2698 kongeørn i samarbeid med alle våre naboland, innenfor rammene av
- 2699 Bernkonvensjonen, naturmangfoldsloven og rovviltforlikene på Stortinget.
- 2700 • Følge opp ulveforliket på Stortinget, med mål om å redusere belastningen med ulv og
- 2701 dempe konfliktnivået.
- 2702 • At all forvaltning av rovdyr skal bygge på vitenskapelig og erfaringsbasert kunnskap.
- 2703 Videre skal det legges vekt på regional forvaltning, respekt for eiendomsretten, og
- 2704 enkeltmenneskers og lokalsamfunns livskvalitet.
- 2705 • Basere rovdyrforvaltningen på lokal utøvelse av myndighet innenfor nasjonale
- 2706 retningslinjer og bestandsmål.
- 2707 • Ivareta Norges del av ansvaret for den nordatlantiske villaksstammen.
- 2708 • Hindre spredning av arter som ikke hører hjemme i norsk natur.
- 2709 • Forbedre skjøtselen av verneområder og nasjonalparker, blant annet gjennom
- 2710 grunneierstyrt forvaltning og lokal medvirkning.
- 2711 • Øke antall marine verneområder etter grundige lokale prosesser.
- 2712 • Ta initiativ til en ny, internasjonal satsing for å forbedre miljøtilstanden i verdens
- 2713 havområder. Det inkluderer blant annet økt innsats mot marin forsøpling.

2714 **Dyrevern og dyrevelferd**

2715 *Høyre vil at Norge skal ligge i fremste rekke når det gjelder dyrevelferd.*

2716 Høyre mener at dyr har en egenverdi, og at håndteringen av dyr skal skje med omsorg og
2717 respekt for dyrenes egenart. Myndighetene skal forebygge, avdekke og følge opp grove
2718 overgrep mot dyrs velferd. Høyre mener at personer som har ansvar for dyr, skal ha
2719 kunnskap om dyrenes adferdsbehov og behov for ernæring, sosialisering og fysisk miljø. Dyr
2720 skal holdes i miljø som gir god livskvalitet, og funksjonsfriske dyr skal være en forutsetning
2721 for alle typer avl. Høyre tar utfordringene knyttet til klima, folkehelse og dyrevelferd på
2722 alvor. En bærekraftig landbrukspolitikk skal harmonere med helse-, miljø-, og
2723 dyrevelferdspolitiske mål. Høyre ønsker derfor å legge til rette for at det skal bli enklere å ta
2724 grønne, sunne og dyreetiske valg som forbruker.

2725 **Høyre vil:**

- 2726 • Fortsette pilotprosjektet med dyrepoliti i Norge, og utvide prosjektet ytterligere.
- 2727 • Ha høye minstekrav til dyrevelferd for alle husdyrslag.
- 2728 • At forbrukerne skal få mer informasjon om produksjonsmetodene for kjøtt og
- 2729 sammen med næringen finne gode løsninger slik at forbrukerne kan gjøre opplyste
- 2730 valg.
- 2731 • Utrede pålegg om ID-merking av hunder og katter.
- 2732 • Tillate en pelsdyrnæring i Norge basert på strenge dyrevelferdsmessige kriterier.



TROMS fylkeskommune

ROMSSA fylkkasuohkan

SAKSPROTOKOLL

Utvalg: Fylkestinget
Møtedato: 14.03.2017
Utvalgssak: 3/17

Resultat:

Arkivsak: 17/4148-2
Tittel: UTTALELSER

Behandling:

Fylkesordfører viste til rammene rundt uttalelser ved å vise til reglement for fylkestinget § 19 d.

Fylkesordfører tok opp følgende uttalelse fremmet av SV, SP, H, FrP, KRF, AP, MDG og V:

Flere og gode lærere med desentralisert lærerutdanning

En rapport fra Statistisk Sentralbyrå (SSB) i 2015 estimerte at Norge i 2020 vil mangle 3 430 grunnskolelærere. Rapporten sier ikke hvor denne lærermangelen vil komme. Mangelen er allerede sterkt merkbar i distriktskommuner og regioner uten tilbud om lærerutdanning. Uten målrettede tiltak vil den øke.

Universitetene og høyskolene strever med å rekruttere lærerstudenter. Studieplasser står tomme på universitetscampusene i Tromsø og Bodø. Om alle studieplassene i Nord-Norge var fylt med lærerkandidater, vil man likevel ikke klare å dekke landsdelens behov for lærere. Dette er urovekkende.

Den skolepolitiske debatten i Norge styres ofte av sentrumsområdenes behov. Krav om flere lærere i klassen og spesiell fagkompetanse hos enkeltlærere kan lettere imøtekommes der lærerutdanningene foregår, der studentene begynner sitt voksenliv og får sin første yrkespraksis. I drakampen om de nyutdanna lærerne ligger det dermed an til at skoler i distriktene blir tapere.

Det er godt dokumentert at personer som ellers ikke kan flytte til f.eks. Tromsø, Bodø eller Oslo for å studere på heltid, kan gjennomføre ei desentralisert utdanning med glans. Det er gledelig at UiT Norges arktiske universitet nå tilbyr desentralisert lærerutdanning i Alta, Hammerfest, Kirkenes og i Nord-Troms. Nord universitet har liknende tilbud i Nesna og Mo i Rana. Men store deler av landsdelen og det øvrige Norge får ikke trekke nytte av slik tilrettelagt lærerutdanning.

Troms Fylkesting ber UIT ta sitt ansvar og utvide tilbudet om lærerutdanning og etterutdanning til regioner som i dag har ønsket seg et desentralisert tilbud og som ikke har det.

Besøksadresse

Strandveien 13

Postadresse

Postboks 6600, 9296 TROMSØ

Telefon

77 78 80 00

Epost mottak

postmottak@tromsfylke.no

Bankgiro

4700 04 00064

Internettadresse

www.tromsfylke.no

Org.nr.

864870732

Debatt startet kl. 1443 til kl. 1518.

Votering behandling (37 representanter til stede):
Enstemmig vedtatt at uttalelsen skal behandles.

Votering:
Uttalelsen falt med 14 stemmer for og 23 stemmer mot.

Fylkesordfører tok opp følgende uttalelse fremmet av AP, SP, KRF og MDG

Ny forvaltningsordning for utmark i Nordland og Troms

Det vises til utredningen, *Den nye sameretten*, som ble overlevert justisminister Knut Storberget i 2007. Utredningen bygger i stor grad på Fjellevens bestemmelser når det gjelder forvaltningen av de fornybare ressursene.

Fjellevens har gjennom mer enn 40 år sikret allmennheten tilgang til skog og vann på statens grunn i alle fylker i Sør-Norge.

I Nord-Norge legger FINNMARKSLOVEN rammene for forvaltningen av statens grunn i Finnmark. Nordland og Troms er i en særstilling. Lokalbefolkningen er utelukket fra å være med på forvaltningen av utmarka i sine tradisjonelle bruksområder fra gammel tid.

Her har vi Statskog som eier og forvalter av utmarka. Lokalbefolkningen må betale dyrt for å bruke utmarka, og det blir også generert store inntekter fra salg av grus, tomtsalg, kraftverk mm. Utbyttet blir dratt inn i statskassa, og kommer i liten grad lokalmiljøet der verdiene blir skapt til gode. Vi er kjent med at det i 2015 ble tatt ut ekstraordinært utbytte fra Statskog ved salderingen av statsbudsjettet.

Fjellevens skal nå gjennomgås, og regjeringen har besluttet at Nordland og Troms ikke skal omfattes av gjennomgangen. Utvalget skal avgrense sitt lovforslag til regulering av det som er statsallmenninger i dag og som er underlagt fjellevens og statsallmenningsloven. Det inngår ikke i utvalgets mandat å vurdere utvidelser av lovenes geografiske dekningsområde. Regjeringen har konkludert med at eventuell ny lovgivning for forvaltning av grunneierrettigheter i hele det tradisjonelle samiske området og bruksrettigheter i Nordland og Troms ikke skal inngå som en del av utvalgets arbeid, men bli vurdert i forbindelse med oppfølgingen av Samerettsutvalgets utredning. Samtidig har utredningen altså blitt liggende i en skuff i ti år.

Det er behov for framdrift i en sak som har ligget på vent i lang tid.

Troms Fylkesting ber om at arbeidet med ny forvaltningsordning for utmark i Nordland og Troms prioriteres.

Debatt startet kl. 1521 til kl. 1525.

Votering behandling (37 representanter til stede):
Enstemmig vedtatt at uttalelsen skal behandles.

Votering:

Uttalelsen ble vedtatt med 32 stemmer for og 5 stemmer mot.

Fylkesordfører tok opp følgende uttalelse fremmet av H, FRP, KRF og MDG:

Ubemannet eller smart samferdsel

Troms Fylkesting ønsker fremtidig smart samferdsel varmt velkommen.

Avinor er allerede langt fremme i arbeidet med å legge til rette for smart miljøvennlig luftfart gjennom sitt engasjement for tester av persontransport med elektriske fly på kortbanenettet i Nord-Norge.

Nord-Norge er gjennom sine utdannings og forskningsmiljøer allerede ledende både nasjonalt og internasjonalt innenfor anvendelse av ubemannede fly.

Det europeiske flysikkerhetsbyrået (EASA) jobber nå med at ubemannede fly skal integreres i luftrommet sammen med ordinær kommersiell flytrafikk i løpet av 2020.

Å realisere potensialet i kombinasjonen av miljøvennlige ubemannede fly for varetransport og bemannede miljøvennlige fly for persontransport vil være en satsing på smart samferdsel.

Troms Fylkesting appellerer nå på det sterkeste til Nærings og Handelsdepartementet om å sette smart samferdsel i fokus.

Troms fylkesting ber Innovasjon Norge om å sette samferdsel som et av sine fokusområder, og Troms fylkesting ber om drahjelp til realisering av SMART SAMFERDSEL.

Slik kan virkemidlene gjøres tilgjengelig for flyselskapene som kan investere i ny, miljøvennlig både bemannet og ubemannet flåte av nye fly.

Debatt startet kl. 1527 til kl. 1527

Votering behandling (37 representanter til stede):

Enstemmig vedtatt at uttalelsen skal behandles.

Votering:

Uttalelsen ble enstemmig vedtatt.

Fylkesordfører tok opp følgende uttalelse fremmet av SV, SP, R og AP:

Regjeringas reform - og sentraliseringspolitikk

Fylkestinget i Troms viser til arbeidet med regions- og kommunereformene, og vil bemerke at disse reformene i altfor sterk grad baseres på en sterk sentraliseringspolitikk og på mangel på hensyntaking til befolkningens ønsker generelt.

I arbeidet med en kommunereform ble det gjennomført mange folkeavstemninger. De det virkelig angikk skulle få si sin mening. Folk flest skulle få ta viktige avgjørelser

Skriftlig spørsmål fra Torgeir Knag Fylkesnes (SV) til landbruks- og matministeren

Dokument nr. 15:826 (2016-2017)

Innløvert: 14.03.2017

Sendt: 14.03.2017

Besvart: 20.03.2017 av landbruks- og matminister Jon Georg Dale



Spørsmål

Torgeir Knag Fylkesnes (SV): I forbindelse med NOU 2007:13 beskrev Statskog i sin høringsuttalelse sine inntekter og utgifter fra eiendommene i Nordland og Troms, under kapitlet "Oppsummering av Statskogs økonomi". Ber om en oppdatering av tallene fra s. 19, inntekter og utgifter separert, fra siste regnskapsår?



Svar

Jon Georg Dale: Eg viser til spørsmål nr. 826 til skriftleg svar frå stortingsrepresentanten Torgeir Knag Fylkesnes (SV) til landbruks- og matministeren:

"I forbindelse med NOU 2007:13 beskrev Statskog i sin høringsuttalelse sine inntekter og utgifter fra eiendommene i Nordland og Troms, under kapitlet "Oppsummering av Statskogs økonomi". Ber om en oppdatering av tallene fra s. 19, inntekter og utgifter separert, fra siste regnskapsår."

Oppstillinga under viser delen av Statskog SF sitt resultat frå 2016 som er frå Nordland og Troms, og er lik den som var gitt i høringsvaret frå Statskog SF til Sameretsutvalget II sin rapport, NOU 2007:1.

Inntekter: 116,5 mill. kroner

- Hørv tenestekjøp frå LMD 9,3 mill. kroner

Kostnader: 80,0 mill. kroner

Resultat før skatt 36,5 mill. kroner

- Resultat frå løpande drift: 10,0 mill. kroner

- Eingongsvinst arealsal og skogvern: 26,5 mill. kroner

Estimert skatteandel 5,0 mill. kroner

Estimert resultat etter skatt 31,5 mill. kroner

Andel utbytte til eigar (40 prosent) 12,6 mill. kroner

I Nordland og Troms hadde Statskog SF i 2016 eit resultat frå løpande drift på 10 mill. kroner. I tillegg hadde føretaket i 2016 eingongsgevinstar på 26,5 mill. kroner. Av desse utgjer skogvernerstatningar 17 mill. kroner, det restarande er sal av fast eigedom. Den største delen av dette er knytt til areal til kraftliner i Troms.

- Bidra til at EU får et lovverk for luftfarten som gir incentiver for å kutte CO2-utslipp og sørger for at europeiske selskaper er konkurransedyktige
- Bidra med incentiver for rask innfasing av bærekraftig biodrivstoff
- Beholde Avinor-modellen for å drifte og videreutvikle lufthavnene i hele landet
- Sikre nasjonal kontroll med samfunnskritiske områder som luftambulansetjenesten og helikoptertransporten på norsk kontinentalsokkel gjennom krav om norsk driftstillatelse for operatører av disse tjenestene
- Ikke innføre felleseuropeisk regelverk for helikopter offshore (HOFO)
- Sikre et godt transporttilbud på de regionale flyrutene som legges ut på anbud, og tidtabeller på anbudsruiter skal sendes på høring før de iverksettes
- Erstatte dagens flypassasjeravgift med avgift som har reell klimaeffekt, slik at distriktsarbeidsplasser og rutetilbud ikke rammes urimelig slik som nå
- Sikre en sikker integrering av droner/ubemannet luftfartøy i norsk luftfart i fritids- og næringsøyemed

NATUR OG MILJØ

Vi må ta hensyn til miljø- og naturvern i alt vi foretar oss. Norge skal føre en ansvarlig miljøpolitikk basert på prinsippet om bærekraftig utvikling og føre-var.

Arbeiderpartiet vil:

- Stanse tap av arter og naturtyper
- Ta vare på det biologiske mangfoldet og urørt natur
- Utarbeide et økologisk grunnkart med naturtyper, arter og landskapstyper
- Øke natur- og miljøkompetanse i norske kommuner
- Sikre at verdifulle rekreasjonsområder i nærområdene er lett tilgjengelig
- Fremme en supplerende nasjonalparkplan
- Styrke skogvernet slik at vi når målet om at 10 prosent av den norske skogen vernes gjennom frivillig vern

Rovdyr

Arbeiderpartiet har en todelt målsetting i rovviltpolitikken. Vi skal ivareta både rovdyr og beitenæringen. Arbeiderpartiet vil ha levedyktige rovviltdyrstammer i Norge. Arbeiderpartiet vil også ha en levedyktig beitenæring og bidra til å redusere konfliktnivået mellom rovdyr og beitebruk. Vi vil følge opp rovviltforlikene på en måte som skaper tillit til forvaltningen.

Arbeiderpartiet vil:

- Sikre levedyktige rovviltdyrstammer i Norge i tråd med naturmangfoldloven og våre internasjonale forpliktelser
- Sikre den todelte målsettingen i rovviltpolitikken ved at rovviltforlikene følges opp gjennom en effektiv forvaltning
- Arbeide for å dempe konfliktnivået mellom rovviltforvaltningen og beitenæringene
- At det samlede rovviltrykket i større grad sees i sammenheng
- Sikre god oppfølging av fastsatte bestandsmål og effektivt uttak av rovdyr når bestandsmålet er nådd
- Sikre raskt og effektiv uttak av rovdyr som blir særlig nærgående til bebyggelse og befolkning i samsvar med naturmangfoldloven, og hvor menneskers livskvalitet rammes
- Sikre at rovviltpolitikken blir sett i sammenheng med målet om økt matproduksjon

Friluftsliv

Satsning på friluftsliv er blant våre aller viktigste tiltak for god folkehelse. Naturområder skal gjøres lett tilgjengelig for alle. Kommunene har den viktigste rollen i arbeidet med å ivareta

arealer og anlegg for fysisk aktivitet, idrett og friluftsliv. De frivillige organisasjonene er en særlig viktig aktør for å få nye grupper til å bruke mulighetene for friluftsliv i nærmiljøet.

Vi vil legge til rette for en bærekraftig bruk av naturen, god tilrettelegging for jakt og fiske og sikre tilgjengelighet for allmenheten og bærekraftig forvaltning av bestandene.

Arbeiderpartiet vil:

- Sikre offentlig eierskap til Statskog, blant annet for å opprettholde tilgang til jakt og fiske for alle
- Legge til rette for offentlig oppkjøp av verdifulle naturområder
- Ta vare på bynære friluftsområder, parker, grøntområder og vassdrag i og rundt storbyene og legge til rette for attraktive, grønne aktivitetsområder i alle bomiljøer
- Legge til rette for aktivt friluftsliv som et godt forebyggende helsetiltak
- Legge til rette for universell tilgjengelighet og etablering av naturstier, turveier, og møteplasser
- Ivareta og sikre allemannsretten og sikre strandsonen for allmenheten
- Sikre bærekraftig bruk av verdifulle natur- og verneområder
- Sikre allmenheten god tilgang til jakt- og fiskemuligheter
- Sørge for flere utlånssentraler for utstyr av friluftsutstyr
- Opprette lokale natur- og friluftråd i kommunene
- Eierforholdet til Statens grunn i Nordland og Troms må få en avklaring
- Grunnlovsfeste allemannsretten

Ta vare på matjorda!

Dyrkbar jord er en knapphetsressurs både i verdenssamfunnet og her hjemme. Matjorda er under så stort press at den trenger strengere lovvern. Hensynet til utbygging av industri, infrastruktur og boliger må balanseres bedre mot det langsiktige hensynet til matproduksjonen. Mer matjord må derfor *dyrkes opp*, og mindre matjord må *bygges ned*.

Landbruksareal som går ut av drift, er en stor utfordring. For å hindre tap av matjord må landbrukspolitikken strykes, slik at vi opprettholder landbruket i hele landet.

Senterpartiet vil ha en samferdselspolitikk som tar hensyn til dyrket mark, og går derfor inn for at hensynet til jordvernet skal avklares så tidlig som mulig i planprosessene og vektet høyt ved valg av trasé. Ved valg av vegstandard og trasé må det synliggjøres alternativer til nedbygging av landbruksjord.

Senterpartiet vil:

- Ha et strengt jordvern som oppfyller Stortingets jordvernforlik som slår fast en målsetting om at nedbyggingen av matjord skal ligge under 4000 mål årlig før 2020. På sikt må tallet reduseres ytterligere til 2000 mål - et nytt nasjonalt halveringsmål.
- Gå inn for en samlet nasjonal jordvernsplan.
- Grunnlovsfeste at matjorda skal disponeres langsiktig og ivaretas for kommende generasjoner.
- Lovfeste muligheten til varig vern av matjord.
- Sikre matjord sterkere vern enn utmark.
- At jord som bygges ned skal gjenbrukes som matjord.
- At jordvernet skal vektet tyngre i planprosesser og at det skal nydyrkes like mye jord som det blir omdisponert.
- Endre dagens nasjonale retningslinjer for samordning av bolig-, areal- og transportplanleggingen, slik at jordvern gis en høyere prioritet ved utbygging i pressområdene. Jordlovens bestemmelser må gis forrang foran disse retningslinjene.
- Ha full åpenhet om opsjonsavtaler som berører jordvernet.

Aktiv forvaltning av natur og biologisk mangfold

Utrydding av dyre- og plantearter gir uopprettelige skader og setter verdens matvaresikkerhet i fare. Biologisk mangfold og sårbare økosystemer må sikres gjennom en kombinasjon av et godt nasjonalt regelverk og god lokal forvaltning.

Senterpartiet vil ta vare på naturressursene og det biologiske mangfoldet gjennom bærekraftig bruk. Den gode naturforvaltningen vokser først og fremst fram gjennom klok og langsiktig bruk. Gode forvaltertradisjoner gir som regel et bedre og mer langsiktig vern enn det mer formaliserte vernet, som fredninger.

Mye av det biologiske mangfoldet i Norge er avhengig av menneskelig bruk. Om lag 1/3 av de norske artene som er utrydningstruede, hører hjemme i jordbrukets kulturlandskap, og da særlig i beiteområdene. Derfor er fortsatt bruk av norsk natur til matproduksjon viktig for å opprettholde naturmangfoldet – og det er særlig viktig å opprettholde beitepraksisen.

Jo bedre naturen forvaltes, jo mindre er behovet for vern. I enkelte tilfeller er vern av naturtyper og dyre- eller plantearter likevel nødvendig. Vern er imidlertid et *middel* for å bevare naturen, ikke et *mål* i seg selv. Frivillig skogvern er den mest effektive og minst konfliktskapende ordningen på dette

feltet. Senterpartiet er motstander av et prosentmål for vernet skog i Norge.

Aktiv og fornuftig bruk av naturen har gitt oss de naturressurser vi nyter godt av i dag. Vernepolitikken må legge til rette for at lokalbefolkning skal få muligheter for å bruke området og utvikle næringsvirksomhet, så lenge det ikke er i strid med verneverdien.

Senterpartiet vil videreutvikle og styrke dagens modell med regional og lokal forvaltning. I områder hvor vern er aktuelt, må verneprosessene foregå slik at lokalbefolkningen og grunneierne får reell innflytelse. Alt vern skal være faglig begrunnet og forankret i åpne prosesser som sikrer rettighetene til lokalsamfunn. Verneformålet må defineres tydelig ved ethvert vern etter naturmangfoldsloven. Hvordan verneområdet kan brukes må være klart når vernet vedtas, slik at lokalbefolkningen har forutsigbarhet.

Siden omfanget av formalisert vern i Norge begynner å bli stort, må nytt vern bygge på frivillighet. Grunneiere, lokalsamfunn, kommuner og regioner som er berørt av strengt vern og tar på seg ansvar for å bevare naturen på vegne av hele samfunnet, må kompenseres for dette. Senterpartiet vil ta i bruk tiltak som opprettelse av næringsfond og målrettet tilrettelegging for næringsliv som kompenserende tiltak.

Senterpartiet vil:

- At lokale interesser skal vektlegges i de tilfeller der vern av naturområder er et alternativ.
 - At frivillig vern foretrekkes i skogvernet og at makeskifte nyttes i størst mulig grad.
 - At grunneiere må sikres full økonomisk kompensasjon ved etablering av verneområder.
 - Ha full erstatning ved ekspropriasjon av arealer.
 - Føre en aktiv politikk for å hindre at «svartelistearter» kommer inn i Norge.
 - Videreføre en restriktiv holdning til godkjenning av genmodifiserte organismer.
 - Intensivere innsatsen med å forebygge og rydde opp i forurenset jord, sjø og sjøbunn. Nye teknologier for å få dette til, må støttes. Initiere arbeidet internasjonalt med plastfangst.
 - Arbeide for mer lokal forvaltning av statens grunn i Nordland og Troms. Også her må fjelloven gjelde.
 - Jobbe for at de jordbrukstilknyttede bruksrettene og rettighetene til jakt og fiske sikres og ivaretas i en lovrevisjon. For sitt arbeid med tilrettelegging for allmennhetens utøvelse av et allsidig friluftsliv i statsallmenningene, skal fjellstyrene sikres en statlig grunnfinansiering slik at de kan opprettholde nødvendig kompetanse og kapasitet for å videreføre og øke dette arbeidet.
- I oppfølgingen av Fjell-lov utvalgets arbeid må inntektene fra naturressursene i statsallmenningene, unntatt skogsdrifta, sikres med en 50 – 50 fordeling mellom grunneierfondet og fjellkassen.
- Ikke at fjellstyrenes forvaltningsansvar for statsallmenningene skal svekkes gjennom Fjell-lovutvalgets forslag, men det lokale sjølstyret gjennom fjellstyrene bør komme styrket ut.

Rovvilt

Senterpartiet vil ha egne bestandsmål for jerv, gaupe og bjørn. Disse artene må forvaltes på en slik måte at man opprettholder en utstrakt beitebruk i Norge. Skal dette bli virkelighet, må Norge få en rovdyrpolitikk som bygger på prinsippene om regional/lokal forvaltning, effektivt uttak av skadedyr og full erstatning for rovdyrskader. De som lever nært på rovdyra må ha mulighet til å påvirke forvaltningen av bestanden, og lokalbefolkningens erfaringer med rovdyras tilstedeværelse skal vektas tungt. De som blir påført tap som følge av rovdyrangrep skal kompenseres for dette. Denne kompensasjonen er et statlig ansvar.

Senterpartiet arbeider for reduserte bestandsmål for alle de store rovdyra. Det er nødvendig å etablere en bedre forvaltning av bestandene av ørn, jerv, ulv, gaupe og bjørn. Det er naturlig å se forvaltning av de store rovdyra i et helhetlig, nordisk perspektiv. Dette betyr at rovdyr ikke skal være i

Friluftsliv

Senterpartiet vil at flest mulig skal ha mulighet til friluftsliv. Uteaktiviteter skaper trivsel, god folkehelse og en bedre forståelse for økologien. Det er særlig viktig at barn og unge så tidlig som mulig får ta del i friluftaktiviteter.

Naturen trues fra mange hold. Privatisering og sterke utbyggingsinteresser truer landbruks- og friluftsområder. Utmarksareal er en del av produksjonsgrunnlaget i bygdene. Grunneiernes eiendomsrett og forvalteransvar skal ligge fast. Der staten er grunneier, må lokalsamfunnet ha førsteretten til bruk. Friluftsløven må sikre allmennheten rett til fri ferdsel i utmark og mulighet til å plukke sopp og bær. Organisert kommersiell virksomhet på en annens grunn er derimot ikke en del av allemannsretten.

Statsallmenningene er viktige friluftsområder for betydelige befolkningsgrupper. Statsallmenningene har også tilbud til andre enn jegere og fiskere, og den tilrettelegging som gjøres av fjellstyrene kommer mange grupper innenfor friluftslivet til gode. Betydningen av fjellstyrenes forvaltning av områdene for folkehelse og friluftsliv kan og bør verdsettes.

Senterpartiet vil:

- Verne om allemannsretten.
- Støtte frivillige aktører som tilrettelegger for friluftsliv og merking av turløyper og stier nær folk.
- Arbeide for bedre tilgjengelighet i utmark for personer med funksjonsvansker.
- Lage en nasjonal strategi for utvikling av grønne lunger, friluftsområder, kolonihager og bylandbruk i folketette områder.
- Fortsette arbeidet med offentlig støtte til sikring og oppkjøp av populære friluftsområder der dette øker allmennhetens tilgang. Offentlige friområder må i større grad oppgraderes og gjøres tilgjengelige for alle.
- Satse særlig på kulturminner i sammenheng med friluftsliv.
- Sikre grunneiernes interesser opp mot det organiserte og kommersialiserte friluftsliv.

SØKNAD OM BÅTHAVN - TARNES

Saksbehandler: Torbjørn Grimstad
 Arkivsaksnr.: 17/44

Arkiv: GNR 50/2

Saksnr.: Utvalg
 18/17 Plan og ressursutvalget

Møtedato
 07.06.2017

Rådmannens innstilling:

I henhold til plan- og bygningsloven § 19-2 innvilges det ikke dispensasjon fra plan- og bygningsloven § 1-8 og kommuneplanens arealdel for bygging av småbåthavn i området Nesodden til Tarnes.

Vedtaket begrunnes med at tiltaket er planlagt i et område avsatt med hensynssone «friluftsliv» i kommuneplanens arealdel, og at det derfor er nødvendig med en reguleringsplan som sikrer allmennhetens interesser og fremtidig tilgang til, og bruk av, området. Kommunen vurderer også tiltaket som «større» etter plan- og bygningsloven § 12-1 tredje ledd første punktum, ettersom det ikke omhandler et enkelt tiltak, men båtplasser, naust, parkering, kai og båtutsett. Det er alltid krav om reguleringsplan for større tiltak.

I tillegg er planlagt tiltak rammet av *Forskrift om konsekvensutredninger for planer etter plan- og bygningsloven vedlegg II* følgende punkter:

10. *Infrastrukturprosjekter*

j) *Bygging av erosjonsforebyggende kystanlegg og vannbygging til sjøs som kan medføre endringer av kysten, f.eks. diker, moloer, sjeteer og andre bygg til vern mot havet, bortsett fra vedlikehold og gjenoppbygging av slike anlegg.*

12. *Turisme og fritid*

b) *Lystbåthavner.*

Dette innebærer at det er behov for en konsekvensutredning av tiltaket gjennom plan før det kan realiseres. Foruten friluftsliv, allmenhetens interesser, stabilitet i marine masser og vesentlige virkninger for miljø og samfunn, bør også trafikksituasjonen utredes.

Saksutredning:

Ansvarlig søker Norconsult AS ved Terje Nordland og tiltakshaver Ivar Skjelstad søkte 24. april 2017 om dispensasjon fra kommuneplanens arealdel for bygging av småbåthavn i området Nesodden til Tarnes.

Søknaden var komplett med søknad om rammetillatelse.

Bakgrunn:

Tiltaket som planlegges kan beskrives som «større», ettersom det ikke er et enkelt tiltak. Med dette menes at det ikke omhandler et enkelt tiltak, men flere ulike tiltak, slik at helheten er

kompleks. Tiltaket rammes derfor av plan- og bygningsloven § 12-1 tredje ledd første punktum:

§ 12–1 Reguleringsplan

Reguleringsplan er et arealplankart med tilhørende bestemmelser som angir bruk, vern og utforming av arealer og fysiske omgivelser.

Kommunestyret skal sørge for at det blir utarbeidet reguleringsplan for de områder i kommunen hvor dette følger av loven eller av kommuneplanens arealdel, samt der det ellers er behov for å sikre forsvarlig planavklaring og gjennomføring av bygge- og anleggstiltak, flerbruk og vern i forhold til berørte private og offentlige interesser.

For gjennomføring av større bygge- og anleggstiltak og andre tiltak som kan få vesentlige virkninger for miljø og samfunn, kreves det reguleringsplan. Tillatelse etter § 20–1, jf. § 21–4 for slike tiltak, kan ikke gis før det foreligger reguleringsplan. Krav til reguleringsplan gjelder ikke for konsesjonspliktige anlegg for produksjon av energi etter energiloven, vannressursloven eller vassdragsreguleringsloven.

Reguleringsplan kan utarbeides som områderegulering, jf. § 12–2, eller detaljregulering, jf. § 12–3.

Reguleringsplan kan utarbeides i sammenheng med kommuneplanens arealdel eller som egen planprosess.

Kongen kan i forskrift fastsette tekniske kvalitetskrav til reguleringsplan og gi nærmere bestemmelser om inndelingen av arealformål, planbestemmelser og behandling av reguleringsplan.

Videre vil tiltaket være underlagt konsekvensutredning, ettersom det omfatter molo, og utfra sin kompleksitet vil rammes av begrepet «lystbåthavn» mer enn «flytebryggeanlegg». Dette følger av *Forskrift om konsekvensutredninger for planer etter plan- og bygningsloven* vedlegg II.

Området er avsatt til hensynssone «friluftsliv» i kommuneplanens arealdel. Det er knyttet følgende bestemmelse til hensynssonen:

§ 5.8 Friluftsliv (H530)

Innenfor område angitt som hensynssone H530 er det ikke tillatt med tiltak utover tilrettelegging for tilgang og bruk av området til friluftsliv. Slike tiltak skal på høring og ikke legge til rette for en bestemt type aktivitet på en måte som gjør at det går utover andre friluftslivinteresser.

Småbåthavn kan gå inn under begrepet friluftsliv, men andre setning i bestemmelsen sier at tiltak ikke skal gå ut over andre friluftslivinteresser. Dette kan sikres gjennom tydelige bestemmelser om allmennhetens adgang i en reguleringsplan.

I tillegg er kryss mellom fylkesvei og kommunal vei av en slik art at trafikksituasjonen bør utredes. Utfra terrenget er det vanskelig å se for seg et godt alternativt kryss. En løsning kan være enveiskryss, der trafikk mellom fylkesvei og kommunal vei må innom Tverrvik kai. Dette vil medføre økt trafikk på kaia.

Vurdering:

Tiltaket vurderes som for komplekst til å kunne tillates gjennom dispensasjonsbehandling.

Vedlegg:

17/44-8 vedlegg 5: «SITUASJONSPLAN DEL 2»

Veidegg 5 1706/17
19/2014

Veidegg: E-2.

80 bilplasser inklusive
gjesteplasser.

39 naut.

45 parkeringsplasser.

Kai.

Båtbeitt.



Tverrvik småbåthavn, Beilam.

Situasjonsplan del 2:

Målestokk.: 1 : 1000.

Tegn. nr.: 02

16. Nov 16/1-17.

Sak 19/17 Dispensasjon for utvidelse av flytebrygge Tvervik .

Saksdokumentene ettersendes.

**SØKNAD OM KJØP AV TILLEGGSAREAL GNR 16 BNR 86
16/86**

Saksbehandler: Torbjørn Grimstad
Arkivsaksnr.: 17/56

Arkiv: GNR 16/86

Saksnr.: Utvalg
20/17 Plan og ressursutvalget

Møtedato
07.06.2017

Rådmannens innstilling:

I samsvar med søknad datert 25.08.2002 innvilges Anette og Tor Allan Strand kjøp av 144 m² tilleggsareal til sin eiendom gnr. 16, bnr. 86, i Storjord Øst boligfelt. Utvidelsen består av et areal på ca 10 x 14 m nord for tomtens nordøstre hjørne.

Pris ved salg fastsettes til kr. 15,30 pr. m².

Kostnader knyttet til oppmåling og tinglysing dekkes av kjøper, basert på 2002-priser.

Saksutredning:

Tor Allan Strand purret i vinter på kjøp av tilleggstomt som ikke har blitt utført.

Innstillingen til plan- og ressursutvalget er i henhold til vedtaket i Formannskapet 27.11.2002.

Siden saken er 15 år gammel fremsettes saken på nytt til politikken for å få en prinsippmessig avklaring i forhold til pris.

Se kartvedlegg til søknad på neste side.



Figur 1: Omsøkt tilleggstomt markert med grønt.

Vurdering:

Saken fremsettes på nytt med samme ordlyd, og presisering av 2002-priser, ettersom dette er en åpenbar forglemmelse.

Vedlegg:

17/56-1

SØKNAD OM KJØP AV TILLEGGSAREAL GNR 16 BNR 86

Saksprotokoll

Beiarn Kommune		
Ar/Saksnr.	Dok.nr.	Reg.nr/Ar
17/50	1	359/17
23 JAN 2017		
Ark.kode P	BTKG 16/86	
Ark.kode S		
Avdeling	Saksbeh.	TG
Kassasjon	Graderting	

Utvalg: Formannskapet
Møtedato: 27.11.2002
Sak: 0064/02

Resultat: Innstilling vedtatt

Arkivsak: 02/00564

Tittel: SAKSPROTOKOLL: SØKNAD OM KJØP AV TILLEGGSAREAL
 GNR. 16, BNR. 86

Vedtak:

I samsvar med søknad datert 25.08.02 innvilges Anette Strand og Tor Allan Strand kjøp av 144 m2 tilleggsareal til sin eiendom gnr. 16, bnr. 86 i Storjord Øst boligfelt. Utvidelsen består av et areal på ca. 10 x 14 m i tomtens nordøstre hjørne.

Pris ved salg fastsettes til kr. 15,30,- pr. m2.

Kostnader knyttet til oppmåling og tinglysing dekkes av kjøper.

Enst. vedtatt.

Saksprotokoll

Utvalg: Utvalg for plansaker
Møtedato: 27.11.2002
Sak: 0028/02

Resultat: Innstilling vedtatt

Arkivsak: 02/00719

Tittel: **SAKS PROTOKOLL: STORJORD ØST BOLIGFELT - MINDRE
VESENTLIG REGULERINGSENDRING**

Vedtak:

I medhold av plan- og bygningslovens § 28-1 nr. 2 gjøres mindre vesentlig endring i reguleringsplan for Storjord Øst II slik at gnr. 16, bnr. 86 (tomt nr. 25) gis et tilleggsareal på ca. 144 m². Utvidelsen består av et areal på ca. 10 x 14 m i tomtens nordøstre hjørne.

Enst. vedtatt.

Behandling:

25.08.02

SØKNAD OM KJØP AV TILLEGGSAREAL TIL
GNR. 16 BNR. 86.

Vi vil med dette søke om å få kjøpe ~~144~~ 144 m^2
av kommunen. Dette jordi tomte mest
består av skråninger som gir liten areal-
utnyttelse.

Aralet vil bli brukt til lagring av ved og div.
utstyr (tilhenger, sykler o.l.).

Dette arealet er pr. dd. ikke i bruk og eigner
seg svært lite til annet formål.
(Se vedlagt situasjonsplan der ønsket areal er
merket med grønt.)

Med hilsen

Anette Strand
Tor Allan Strand

Bergen kommune		
Årsak nr.	Dok. nr.	Reg. nr./v.
02/00564	1	004846/02
25 AUG. 2002		
Ark.kode P	L	
Ark.kode S		
Sending	IBX	Saksbeh. FM
Vesttett		Stempel



SITUASIONSPLAN

GNR. 16 BNR. 86

Målestokk 1:1000

**SALG/LEIE AV TOMT - NYE BEIARN TURISTSENTER
 NYE BEIARN TURISTSENTER, TOLLÅ**

Saksbehandler: Torbjørn Grimstad
 Arkivsaksnr.: 17/211

Arkiv: 611

Saksnr.: Utvalg

21/17 Plan og ressursutvalget
 / Beiarn Kommunestyre

Møtedato

07.06.2017

Rådmannens innstilling:

Forutsatt at Nye Beiarn Turistsenter driver campingplass på gnr. 41, bnr. 32, imøtekommer Beiarn kommune søknaden om disponering av 3,8 dekar av parsell på gnr. 41, bnr. 30, som er omregulert fra forretning/kontor til campingplass, gjennom mindre endring av reguleringsplan 08.06.2010.

Søknaden innvilges enten gjennom en leieavtale på arealet eller salg. Prisen ved salg settes til kroner 25,- pr m². Ved en leieavtale settes prisen til kroner 1,- pr m² pr år. Leiesummen innkreves i sin helhet uavhengig av om arealet ønskes benyttet kun deler av året.

Ved et salg settes det som vilkår at erverver betaler omkostninger for fradeling, samt at forretningen utføres som en arealoverføring til gnr. 41, bnr. 32.

Saksutredning:

Nye Beiarn Turistsenter søkte 28. mars om å få overta ca 3,8 dekar fra gnr. 41, bnr. 30. Tilsvarende søknad har vært behandlet tidligere fra henholdsvis Kvanto Service i 2015, og Beiarn Turistsenter i 2013.

Det nye ved denne søknaden er at Nye Beiarn Turistsenter søker om å få overta arealet vederlagsfritt. Nye Beiarn Turistsenter tilbyr som motytelse å ha tilsyn/rengjøring av tømrestasjonen, som er planlagt bygd, i tre år.

Vurdering:

Det anbefales **ikke** å gi fra seg areal gratis, ei heller å begi seg inn på en slik avtale som er foreslått. For det første har arealet en reell verdi. Tidligere drivere av Turistsenteret betalte penger da de leide arealet. Naboer ervervet et areal i 2015 og betalte for det.

For det andre innebærer en avtale en blanding av kommunens ulike roller. Det som omsøkes er erverv av areal. Å gi dette bort er støtte til næringsliv, noe som bør ytes gjennom eksempelvis disponering av næringsfondet. I tillegg er drift av en tømrestasjon en egen sak, hvor det kan bli vurdert at andre er mer egnet som drivere.



Figur 2: Arealet som søkes ervervet av Nye Beiarn Turistsenter.

Beiarn kommune har omregulert arealet for drift sammen med Beiarn Turistsenter. Arealet kan dermed leies ut så lenge det drives sammen med Turistsenteret, eller legges til samme eiendom som Turistsenteret gjennom arealoverføring.

Selv om arealet kun skall leies ut i 3-4 måneder, er leieperioden den del av året da Turistsenteret har behov for ekstra plass til vognoppstilling. Det vurderes derfor at det bør kreves leie som for ett år.

Gjennom en salgspris på kroner 25,- pr m² og utleiepris på 1,- pr m², blir vilkårene de samme som kommunestyret satte ved tidligere salg og leie.

Vedlegg:

17/211-1 Søknad om overtakelse av del av tomt

Beiarn Kommune
8110 Moldjord

Nye Beiarn Turistsenter
8114 Tollå

Søknad om overtakelse av del av tomt med g.nr41/30

Som nye drivere av Beiarn Turistsenter ser vi at det er behov for flere plasser til bobiler og campingvogner og søker herved om å få overta vederlagsfritt en del av tomt med g,nr. 41/30 (se vedlagte kart,markert med blått)

Vi er et nystartet selskap som skal prøve å utvikle campingplassen samt tiltrekke flere turister til Beiarn.

Dette koster mye penger,spesielt å få lagt opp strøm til området.

Som motytelse kan vi (Nye Beiarn Turistsenter) ha tilsyn/rengjøring av tømrestasjon som er planlagt bygget i år over en periode på tre år.

Mvh. Nye Beiarn Turistsenter

V/ daglig leder Oddbjørn Djupdal

Tlf: 47292150

Beiarn Kommune		
Ark.Saksnr	Dok.nr	Følg.nr Av
17/211	1	1518/17
28 MAR 2017		
Ark.kode P	611	
Ark.kode S		
Avdeling	Saksbe.	FM
Kassasjon	Grønterig	



Sak 22/17 Søknad om dispensasjon for naust på Nordland

Saksdokumentene ettersendes.

Sak 23/17 – Søknad om kjøp av nabetomt - Tollånes

Saksdokumentene ettersendes.

DISPENSASJON FRADELING TIL ESKILD BERNTSEN

Saksbehandler:	Torbjørn Grimstad	Arkiv: GNR 10/12
Arkivsaksnr.:	17/288	

Saksnr.:	Utvalg	Møtedato
50/17	Plan og ressursutvalget	26.05.2017
24/17	Plan og ressursutvalget	07.06.2017

Rådmannens innstilling:

I henhold til plan- og bygningsloven § 19-2 innvilges dispensasjon fra kommuneplanens arealdel sitt krav om reguleringsplan for fradeling av ca 5,6 daa fra gnr. 10, bnr. 12.

Det settes som vilkår for tillatelsen at gnr. 10, bnr. 12 får tinglyst veirett over det nye bruksnumret.

Vedtaket begrunnes med at arealet som er avsatt til boligformål i kommuneplanens arealdel i sin helhet som går over til ny eier, slik at tiltaket ikke innebærer reell arealendring så lenge jordbruksarealet har veirett.

Saksutredning:

Berit, Eskild og Tore Berntsen søkte 2. mai om tillatelse til fradeling av det arealet som i kommuneplanens arealdel er avsatt til boligformål med krav om regulering.

Søknaden er ikke komplett da den mangler nabovarsel.

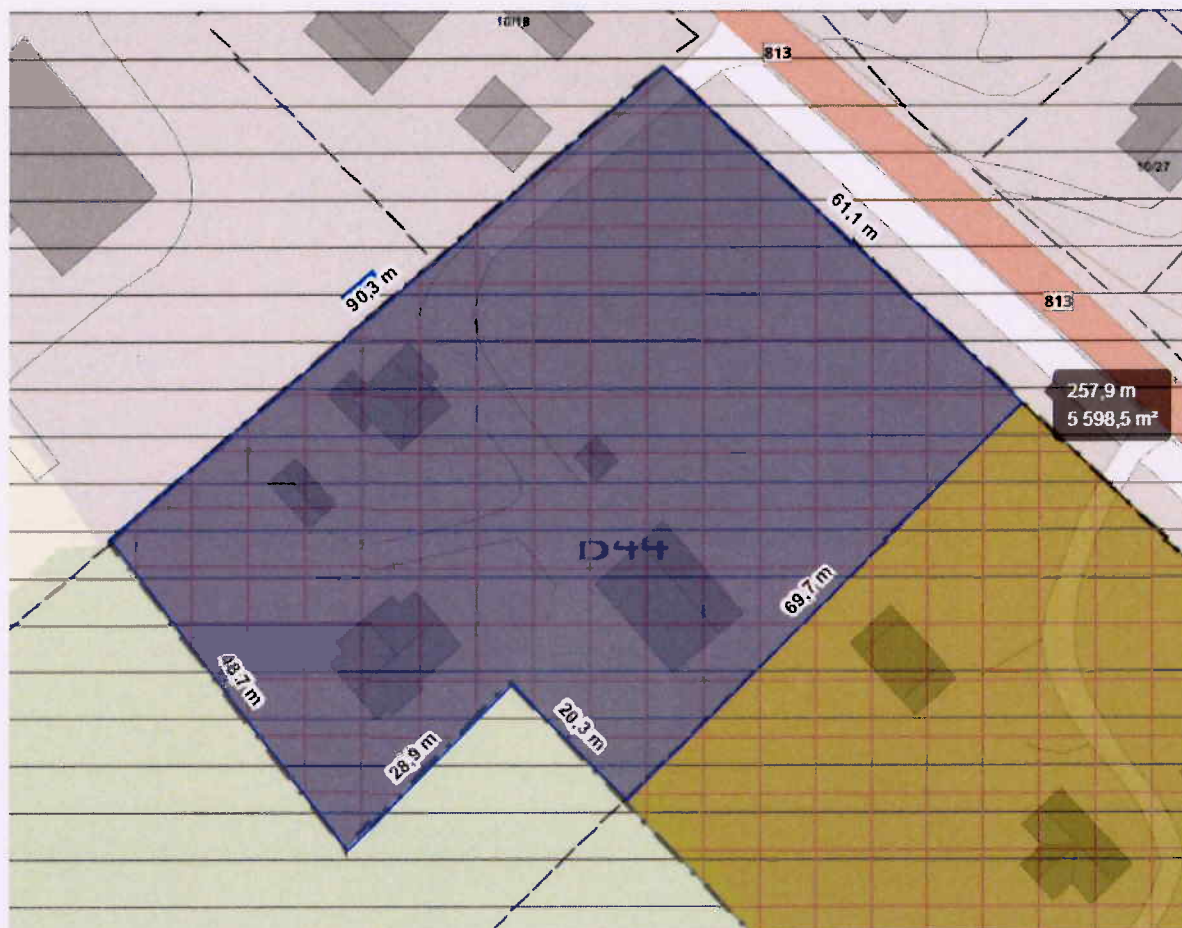
Med søknaden er dispensasjonssøknad, hvor oppgitt årsak er booppgjør der Eskild Berntsen skal overta det som er avsatt til boligformål i helhet, og Tore skal overta resten av landbrukseiendommen.

Bakgrunn:

I konsekvensutredningen til kommuneplanens arealdel konkluderes det med at det stilles krav til reguleringsplan ved endringer innenfor området. Tiltaket vil ikke medføre endringer innenfor området, og hensynet til bestemmelsen til plan blir ikke tilsidesatt.

Den endringen som skjer er mellom området og tilliggende jordbruksareal som vil bli forskjellige eiendommer med ulike eiere. Frem i tid vil dette kunne innebære en konflikt ved nye eierskifter hvor avstand mellom interessehavere øker. Spesielt ved kjøring av naturgjødsel over boligeiendom.

Saken er derfor jordlovsbehandlet og det settes som vilkår at jordbruksarealet får tinglyst veirett over det nye bruksnumret.



Figur 3: Arealet som er omsøkt fradelt.

Vurdering:

Søknaden innvilges med vilkår om tinglyst veirett.

DISPENSASJON HYTTE SAVJORDDALEN BJØRN SAVSTAD

Saksbehandler: Torbjørn Grimstad
Arkivsaksnr.: 17/312

Arkiv: GNR 14/15

Saksnr.: Utvalg
25/17 Plan og ressursutvalget

Møtedato
07.06.2017

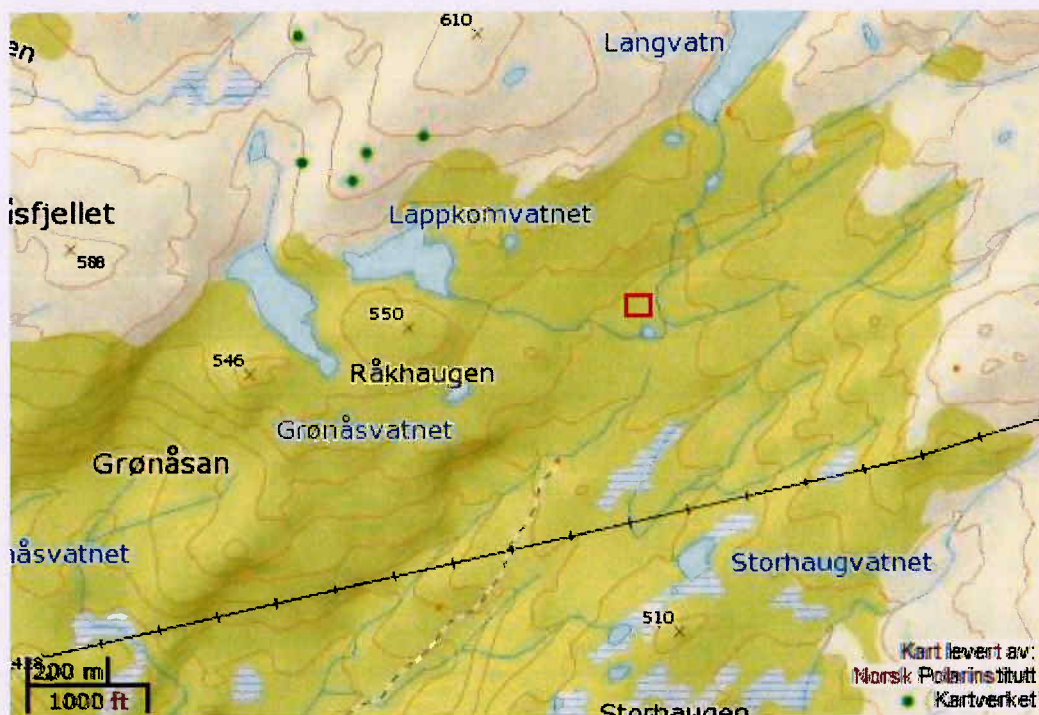
Rådmannens innstilling:

Plan- og ressursutvalget i Beiarn kommune er positive til å innvilge dispensasjon fra LNFR-område i kommuneplanens arealdel i medhold av plan- og bygningsloven § 19-2 for at Bjørn Savstad skal få bygge hytte med 33,3 m² BYA på gnr. 14, bnr. 15.

Videre behandling delegeres rådmannen med mindre det kommer inn vesentlige merknader ved høringen.

Saksutredning:

Bjørn Savstad søkte om dispensasjon fra kommuneplanens arealdel den 10. mai 2017 for bygging av en hytte med 33,3 m² BYA på gnr. 14, bnr. 15. Bjørn Savstad er grunneier på Savjord, men søker om å bygge på land tilhørende Arvid Savjord. Samtykke fra Arvid Savjord lå ved søknaden.



Figur 4: Omsøkt plassering av hytte.

At Bjørn Savstad er grunneier er ikke uten betydning. Søker ønsker en jakt-/fiskekoie, alternativt en skogsbu for uttak av ved, mer enn en moderne fritidsbolig. Hyttas beskjedne størrelse underbygger dette. Flere andre grunneiere har hytte i oppe i Savjorddalen. Hvis hytta hadde hatt halv størrelse, med plassering på søkers land, ville den vært unntatt søknadsplikt

som skogsbu. Tiltaket strider dermed ikke direkte imot landbruk-, natur og friluft i LNFR-formålet.

Det er ikke kartlagt rødlistede arter, bekkekløfter, kulturminner eller lignende i umiddelbar nærhet som tiltaket vil være en ulempe for. Hytta er tiltenkt plassert etter enden på skogsveien, men det er kjørespor forbi omsøkt plassering. Det som er kjent fra Savjorddalen er at reindriften bruker det som vårbeite i mai-juni, som et alternativ til Lurfjellheiene. Hvorvidt tiltaket vil være sjenerende for reindriften er foreløpig ukjent, men det er mer sannsynlig at hytta vil bli brukt ved påske, på sommeren og utover høsten i jakttiden.

Vurdering:

Saken innstilles positivt til utvalget ut fra at det er en jakt-/fiskekoie og skogsbu for en grunneier på Savjord. Ved vesentlige merknader vil saken bli fremmet på nytt for utvalget.

Vedlegg:

**MOTORFERDSEL I UTMARK
RITA LUND**

Saksbehandler: Mads Forsell
Arkivsaksnr.: 17/181

Arkiv: K01

Saksnr.: Utvalg
26/17 Plan og ressursutvalget

Møtedato
07.06.2017

Rådmannens innstilling:

Rita Lund gis dispensasjon for kjøring på barmark til sommerparkering ved Stivatnan, jf forskrift for motorkjøretøyer i utmark etc. § 6.

Trasé: Fra Jordbura og opp til sommerparkering ved Stivatnan.

Dispensasjonen gjelder på bar mark fram til 31.12.2021.

Dispensasjon gis på følgende vilkår:

- All kjøring utenom angitte formål og trasé er forbudt.
- Kjøring er forbudt i tidsrommet 23.00-07.00.
- Dispensasjon gjelder for tjuefem (25) årlige turer. Det skal føres kjørebok for hver tur tar til med signatur og dato for turstart.
- Dispensasjonen gjelder kun på veg inn til sommerparkering.
- Ferdslen skal skje hensynsfullt og med hensyn til annen virksomhet i området.
- Kart over trasé og dispensasjon skal medbringes og vises fram ved kontroll.
- Mislighold av dispensasjon og/eller vilkår satt i dispensasjonen kan føre til umiddelbar inndragelse.

Tillatelsen har hjemmel i forskrift om motorkjøretøyer i utmark etc. § 6.

Søknaden er vurdert etter naturmangfoldslovens §§ 8 – 12. En har på grunnlag av tilgjengelig vitenskapelig og erfaringsbasert informasjon tilstrekkelig kunnskap for å si at motorferdsel etter omsøkte trase ikke vil ha vesentlig innvirkning på, eller vil være en risiko for alvorlige eller irreversible skade på naturmiljøet, naturmangfold og økosystem.

Saksutredning/bakgrunn:

Rita Lund søker om dispensasjon for å kjøre til sommerparkering ved Stivatnan for vedlikehold av uthus og hytte. Lund søker om dispensasjon for tre år.

I rundskriv T- 6/09 datert 29/10- 09 orienterer Miljøverndepartementet om endringer i Nasjonal forskrift om bruk av motorkjøretøy i utmark og islagte vassdrag. Rundskrivet redegjør også for retningslinjer og prinsipper i naturmangfoldloven som får betydning for lovtolkning og skjønnsutøvelse i forvaltningen av motorferdselloven og tilhørende forskrift. Det henvises særskilt til naturmangfoldlovens §§ 8 – 12. Naturmangfoldlovens sentrale prinsipper skal legges til grunn ved myndighetsutøving etter naturmangfoldloven og annen lovgiving, herunder lov om motorferdsel i utmark og vassdrag. For vedtak om tillatelse til motorferdsel i utmark eller på islagte vassdrag innebærer dette et krav til skriftlig begrunnelse. Det må framgå av vedtaket hvordan forholdet til naturmangfoldlovens §§ 8 – 12 er vurdert ved den konkrete skjønnsutøvelsen

Vurdering:

Etter motorferdselsforskriftens § 6 kan kommunen gi tillatelse til bruk av motorisert transport etter søknad når det foreligger "særlige grunner". Det er bare adgang til å gi dispensasjon i spesielle tilfeller, jf. begrepet "særlige grunner". Ved vurderingen av om "særlige grunner" foreligger, vil det være av betydning om motorferdselen er nødvendig og har et nytteformål, eller bærer preg av unødvendig kjøring eller fornøyleskjøring.

Er kravet til "særlige grunner" oppfylt, vil det bero på et fritt forvaltningsmessig skjønn om det skal gis tillatelse. Skjønsvurderingen innebærer en helhetsvurdering av saken i lys av lovens formål, hvor behovet for transport vurderes mot mulige skader og ulemper som ferdselen kan forårsake.

Fagleder vurderer at det tilrås å gi dispensasjon til kjøring av bagasje og utstyr til Stivatnan. Dispensasjon for tre år og tjuefem årlige turer vurderes å dekke behovet. Grunnen til at det gis tjuefem turer er at veien opp til Stivatnan anses som så god at den kan regnes som en landbruksvei.

Naturmangfoldlovens § 7. (prinsipper for offentlig beslutningstaking §§ 8 – 12)

Kunnskapsgrunnlaget (§ 8), føre- var prinsippet (§ 9), økosystemtilnærming og samlet belastning (§ 10):

Det foreligger ikke opplysninger i registrer (artsdatabanken, naturbase) eller kartfestet informasjon på temakart som omhandler arter, naturmiljø, naturtyper og biologisk mangfold, som tilsier at søknaden kan komme i konflikt med slike interesser på den aktuelle kjøretrase, verken direkte eller i umiddelbar nærhet. Det er ikke rapportert hendelser, skader eller forstyrrelser i forhold til naturmiljø eller biologisk mangfold fra tidligere års motorferdseltrafikk etter omsøkte kjøretrase.

En har på grunnlag av tilgjengelig vitenskaplig og erfaringsbasert informasjon tilstrekkelig kunnskap for å si at motorferdsel etter omsøkte trase ikke vil ha vesentlig innvirkning på, eller vil være en risiko for alvorlige eller irreversible skade på naturmiljøet, naturmangfoldet og økosystem.

Naturmangfoldlovens §§ 11 og 12 vurderes som ikke relevante i denne saken

**MOTORFERDSEL I UTMARK
ELLEN ASPMO**

Saksbehandler: Mads Forsell
Arkivsaksnr.: 17/218

Arkiv: K01

Saksnr.: Utvalg
27/17 Plan og ressursutvalget

Møtedato
07.06.2017

Rådmannens innstilling:

Ellen Aspmo gis dispensasjon for kjøring på barmark til hytte ved Lappaugvatnet, jf forskrift for motorkjøretøyer i utmark etc. § 6.

Trasé: Fra Tverrbakkan opp til ende av traktorveg iht. kart over trasé.

Dispensasjon gjelder på barmark fram til 31.12.2019

Dispensasjon gis på følgende vilkår:

- All kjøring utenom angitte formål og trasé er forbudt.
- Kjøring er forbudt i tidsrommet 23.00-07.00.
- Dispensasjon gjelder for ti (10) årlige turer. Det skal føres kjørebok før hver tur tar til med signatur og dato for turstart.
- Dispensasjonen gjelder kun på traktorveg/eksisterende kjørespor.
- Kart over trasé og dispensasjon skal medbringes og vises fram ved kontroll.
- Mislighold av dispensasjon og/eller vilkår satt i dispensasjonen kan føre til umiddelbar inndragelse.

Tillatelsen har hjemmel i forskrift for motorkjøretøyer i utmark etc. § 6

Søknaden er vurdert etter naturmangfoldloven §§ 8 – 12. en har på grunnlag av tilgjengelig vitenskapelig og erfaringsbasert informasjon tilstrekkelig kunnskap for å kunne si at motorisert ferdsel etter omsøkte trasé ikke vil ha vesentlig innvirkning på, eller vil være en risiko for alvorlige eller irreversible skader på naturmiljøet, naturmangfold og/eller økosystem.

Saksutredning/bakgrunn:

Ellen Aspmo søker om dispensasjon for å kjøre på barmark til ende av traktorveg fra Tverrbakken mot Lappaugvatnet. Aspmo søker med bakgrunn i legerklæring. Det søkes om dispensasjon for tre år.

I rundskriv T- 6/09 datert 29/10- 09 orienterer Miljøverndepartementet om endringer i Nasjonal forskrift om bruk av motorkjøretøy i utmark og islagte vassdrag. Rundskrivet redegjør også for retningslinjer og prinsipper i naturmangfoldloven som får betydning for lovtolkning og skjønnsutøvelse i forvaltningen av motorferdselloven og tilhørende forskrift. Det henvises særskilt til naturmangfoldlovens §§ 8 – 12. Naturmangfoldlovens sentrale prinsipper skal legges til grunn

Vurdering:

Etter motorferdselsforskriftens § 6 kan kommunen gi tillatelse til bruk av motorisert transport etter søknad når det foreligger "særlige grunner". Det er bare adgang til å gi dispensasjon i spesielle tilfeller, jf. begrepet "særlige grunner". Ved vurderingen av om "særlige grunner" foreligger, vil det være av betydning om motorferdselen er nødvendig og har et nytteformål, eller bærer preg av unødvendig kjøring eller fornøyleseskjøring.

Er kravet til "særlige grunner" oppfylt, vil det bero på et fritt forvaltningsmessig skjønn om det skal gis tillatelse. Skjønnsvurderingen innebærer en helhetsvurdering av saken i lys av lovens formål, hvor behovet for transport vurderes mot mulige skader og ulemper som ferdselen kan forårsake.

Slik fagleder vurderer det tilrådes det å gi dispensasjon til kjøring av bagasje og utstyr til ende av traktorveg mot Lappaugvatnet.

Dispensasjon for tre år og ti årlige turer vurderes til å dekke behovet.

Naturmangfoldlovens § 7. (prinsipper for offentlig beslutningstaking §§ 8 – 12)

Kunnskapsgrunnlaget (§ 8), føre- var prinsippet (§ 9), økosystemtilnærming og samlet belastning (§ 10):

Det foreligger ikke opplysninger i registrer (artsdatabanken, naturbase) eller kartfestet informasjon på temakart som omhandler arter, naturmiljø, naturtyper og biologisk mangfold, som tilsier at søknaden kan komme i konflikt med slike interesser på den aktuelle kjøretrasé, verken direkte eller i umiddelbar nærhet. Det er ikke rapportert hendelser, skader eller forstyrrelser i forhold til naturmiljø eller biologisk mangfold fra tidligere års motorferdseltrafikk etter omsøkte kjøretrasé.

En har på grunnlag av tilgjengelig vitenskaplig og erfaringsbasert informasjon tilstrekkelig kunnskap for å si at motorferdsel etter omsøkte trase ikke vil ha vesentlig innvirkning på, eller vil være en risiko for alvorlige eller irreversible skade på naturmiljøet, naturmangfoldet og økosystem.

Naturmangfoldlovens §§ 11 og 12 vurderes som ikke relevante i denne saken

Vedlegg:

MOTORFERDSEL I UTMARK - BARMARK

Saksbehandler: Mads Forsell
 Arkivsaksnr.: 17/227

Arkiv: K01

Saksnr.: Utvalg
 28/17 Plan og ressursutvalget

Møtedato
 07.06.2017

Rådmannens innstilling:

Wenche Eiring gis dispensasjon for bruk av ATV til transport av materialer, bagasje, utstyr og ved på barmark til gården og til hytte ved Kobbåvatn, jf forskrift for motorkjøretøyer i utmark etc. § 6.

Trasé: Traktorvei fra Selfors opp til Kobbåvatn.

Dispensasjonen gjelder på bar mark fram til 31.12.2019.

Dispensasjon gis på følgende vilkår:

- All kjøring utenom angitte formål og trasé er forbudt.
- Kjøring er forbudt i tidsrommet 23.00-07.00.
- Dispensasjon gjelder for fem (5) årlige turer. Det skal føres kjørebok før hver tur tar til med signatur og dato for turstart.
- Dispensasjonen gjelder kun på traktorveg, iht. til grunneiertillatelse.
- Fersel skal skje hensynsfullt og med hensyn til annen virksomhet i området.
- Kart over trasé og dispensasjon skal medbringes og vises fram ved kontroll.
- Mislighold av dispensasjon og/eller vilkår satt i dispensasjonen kan føre til umiddelbar inndragelse.

Tillatelsen har hjemmel i forskrift om motorkjøretøyer i utmark etc. § 6.

Søknaden er vurdert etter naturmangfoldslovens §§ 8 – 12. En har på grunnlag av tilgjengelig vitenskaplig og erfaringsbasert informasjon tilstrekkelig kunnskap for å si at motorferdsel etter omsøkte trase ikke vil ha vesentlig innvirkning på, eller vil være en risiko for alvorlige eller irreversible skade på naturmiljøet, naturmangfold og økosystem.

Saksutredning/bakgrunn:

Wenche Eiring søker om å bruke ATV til transport av ved og materialer til gården og til hytte ved Kobbåvatn. Eiring søker om to turer til Kobbåvatn i tillegg til kjøring til gården. Eiring har lagt ved legeerklæring som tilsier at hun ikke kan gå selv til hytta.

I rundskriv T- 6/09 datert 29/10- 09 orienterer Miljøverndepartementet om endringer i Nasjonal forskrift om bruk av motorkjøretøy i utmark og islagte vassdrag. Rundskrivet redegjør også for retningslinjer og prinsipper i naturmangfoldloven som får betydning for lovtolking og skjønnsutøvelse i forvaltningen av motorferdselloven og tilhørende forskrift. Det henvises særskilt til naturmangfoldlovens §§ 8 – 12. Naturmangfoldlovens sentrale prinsipper skal legges til grunn ved myndighetsutøving etter naturmangfoldloven og annen lovgiving, herunder lov om

motorferdsel i utmark og vassdrag. For vedtak om tillatelse til motorferdsel i utmark eller på islagte vassdrag innebærer dette et krav til skriftlig begrunnelse. Det må framgå av vedtaket hvordan forholdet til naturmangfoldlovens §§ 8 – 12 er vurdert ved den konkrete skjønnsutøvelsen

Vurdering:

Etter motorferdselsforskriftens § 6 kan kommunen gi tillatelse til bruk av motorisert transport etter søknad når det foreligger "særlige grunner". Det er bare adgang til å gi dispensasjon i spesielle tilfeller, jf. begrepet "særlige grunner". Ved vurderingen av om "særlige grunner" foreligger, vil det være av betydning om motorferdselen er nødvendig og har et nytteformål, eller bærer preg av unødvendig kjøring eller fornøyelseskjøring.

Er kravet til "særlige grunner" oppfylt, vil det bero på et fritt forvaltningsmessig skjønn om det skal gis tillatelse. Skjønsvurderingen innebærer en helhetsvurdering av saken i lys av lovens formål, hvor behovet for transport vurderes mot mulige skader og ulemper som ferdselen kan forårsake.

Slik fagleder vurderer det tilrådes det å gi dispensasjon til kjøring av bagasje og utstyr til Kobbåvatn.

Dispensasjon for tre år og fem årlige turer vurderes til å dekke behovet.

Naturmangfoldlovens § 7. (prinsipper for offentlig beslutningstaking §§ 8 – 12)

Kunnskapsgrunnlaget (§ 8), føre- var prinsippet (§ 9), økosystemtilnærming og samlet belastning (§ 10):

Det foreligger ikke opplysninger i registerer (artsdatabanken, naturbase) eller kartfestet informasjon på temakart som omhandler arter, naturmiljø, naturtyper og biologisk mangfold, som tilsier at søknaden kan komme i konflikt med slike interesser på den aktuelle kjøretrasé, verken direkte eller i umiddelbar nærhet. Det er ikke rapportert hendelser, skader eller forstyrrelser i forhold til naturmiljø eller biologisk mangfold fra tidligere års motorferdseltrafikk etter omsøkte kjøretrasé.

En har på grunnlag av tilgjengelig vitenskaplig og erfaringsbasert informasjon tilstrekkelig kunnskap for å si at motorferdsel etter omsøkte trase ikke vil ha vesentlig innvirkning på, eller vil være en risiko for alvorlige eller irreversible skade på naturmiljøet, naturmangfoldet og økosystem.

Naturmangfoldlovens §§ 11 og 12 vurderes som ikke relevante i denne saken

Vedlegg:

MOTORFERDSEL I UTMARK - BARMARK

Saksbehandler: Mads Forsell
 Arkivsaksnr.: 17/232

Arkiv: K01

Saksnr.: Utvalg
 29/17 Plan og ressursutvalget

Møtedato
 07.06.2017

Rådmannens innstilling:

Anne Grete og Jan Eilif Meisler gis dispensasjon for kjøring på barmark til sommerparkering ved Stivatnan, jf forskrift for motorkjøretøyer i utmark etc. § 6.

Trasé: Fra Jordbura og opp til sommerparkering ved Stivatnan.

Dispensasjonen gjelder på bar mark fram til 31.12.2019.

Dispensasjon gis på følgende vilkår:

- All kjøring utenom angitte formål og trasé er forbudt.
- Kjøring er forbudt i tidsrommet 23.00-07.00.
- Dispensasjon gjelder for tjuefem (25) årlige turer. Det skal føres kjørebok før hver tur tar til med signatur og dato for turstart.
- Dispensasjonen gjelder kun på veg inn til sommerparkering.
- Fersel skal skje hensynsfullt og med hensyn til annen virksomhet i området.
- Kart over trasé og dispensasjon skal medbringes og vises fram ved kontroll.
- Mislighold av dispensasjon og/eller vilkår satt i dispensasjonen kan føre til umiddelbar inndragelse.

Tillatelsen har hjemmel i forskrift om motorkjøretøyer i utmark etc. § 6.

Søknaden er vurdert etter naturmangfoldslovens §§ 8 – 12. En har på grunnlag av tilgjengelig vitenskaplig og erfaringsbasert informasjon tilstrekkelig kunnskap for å si at motorferdsel etter omsøkte trase ikke vil ha vesentlig innvirkning på, eller vil være en risiko for alvorlige eller irreversible skade på naturmiljøet, naturmangfold og økosystem.

Saksutredning/bakgrunn:

Anne Grete og Jan Eilif Meisler søker om dispensasjon for å kjøre til sommerparkering ved Stivatnan for vedlikehold av uthus og hytte. Søkerne søker om dispensasjon for tre år.

I rundskriv T- 6/09 datert 29/10- 09 orienterer Miljøverndepartementet om endringer i Nasjonal forskrift om bruk av motorkjøretøy i utmark og islagte vassdrag. Rundskrivet redegjør også for retningslinjer og prinsipper i naturmangfoldloven som får betydning for lovtolkning og skjønnsutøvelse i forvaltningen av motorferdselloven og tilhørende forskrift. Det henvises særskilt til naturmangfoldlovens §§ 8 – 12. Naturmangfoldlovens sentrale prinsipper skal legges til grunn ved myndighetsutøving etter naturmangfoldloven og annen lovgiving, herunder lov om motorferdsel i utmark og vassdrag. For vedtak om tillatelse til motorferdsel i utmark eller på islagte vassdrag innebærer dette et krav til skriftlig begrunnelse. Det må framgå av vedtaket

hvordan forholdet til naturmangfoldlovens §§ 8 – 12 er vurdert ved den konkrete skjønnsutøvelsen

Vurdering:

Etter motorferdselsforskriftens § 6 kan kommunen gi tillatelse til bruk av motorisert transport etter søknad når det foreligger "særlige grunner". Det er bare adgang til å gi dispensasjon i spesielle tilfeller, jf. begrepet "særlige grunner". Ved vurderingen av om "særlige grunner" foreligger, vil det være av betydning om motorferdselen er nødvendig og har et nytteformål, eller bærer preg av unødvendig kjøring eller fornøyleseskjøring.

Er kravet til "særlige grunner" oppfylt, vil det bero på et fritt forvaltningsmessig skjønn om det skal gis tillatelse. Skjønsvurderingen innebærer en helhetsvurdering av saken i lys av lovens formål, hvor behovet for transport vurderes mot mulige skader og ulemper som ferdselen kan forårsake.

Slik fagleder vurderer det tilrådes det å gi dispensasjon til kjøring av bagasje og utstyr til Stivatnan.

Dispensasjon for tre år og tjuufem årlige turer vurderes til å dekke behovet. Grunnen til at det gis tjuufem turer er at veien opp til Stivatnan anses som så god at den kan regnes som en landbruksvei.

Naturmangfoldlovens § 7. (prinsipper for offentlig beslutningstaking §§ 8 – 12)

Kunnskapsgrunnlaget (§ 8), føre- var prinsippet (§ 9), økosystemtilnærming og samlet belastning (§ 10):

Det foreligger ikke opplysninger i registrer (artsdatabanken, naturbase) eller kartfestet informasjon på temakart som omhandler arter, naturmiljø, naturtyper og biologisk mangfold, som tilsier at søknaden kan komme i konflikt med slike interesser på den aktuelle kjøretrasé, verken direkte eller i umiddelbar nærhet. Det er ikke rapportert hendelser, skader eller forstyrrelser i forhold til naturmiljø eller biologisk mangfold fra tidligere års motorferdseltrafikk etter omsøkte kjøretrasé.

En har på grunnlag av tilgjengelig vitenskaplig og erfaringsbasert informasjon tilstrekkelig kunnskap for å si at motorferdsel etter omsøkte trase ikke vil ha vesentlig innvirkning på, eller vil være en risiko for alvorlige eller irreversible skade på naturmiljøet, naturmangfoldet og økosystem.

Naturmangfoldlovens §§ 11 og 12 vurderes som ikke relevante i denne saken

Vedlegg:

**MOTORFERDSEL MED ATV TIL BIRKELI
INGE LARS BIRKELI**

Saksbehandler: Mads Forsell
Arkivsaksnr.: 17/273

Arkiv: K01

Saksnr.: Utvalg
30/17 Plan og ressursutvalget

Møtedato
07.06.2017

Rådmannens innstilling:

Inge Lars Birkeli, 2730 Lunner gis ny tillatelse til å bruke ATV på opparbeidet kjerreveg/kjørespor mellom Sørvik og Birkeli for transport av utstyr til egen hytte, jf motorferdselsforskriften § 6.

Dispensasjonen gjelder for inntil femten (15) turer pr år fram til 31.12.2020.

Dispensasjonen gis på følgende vilkår:

- Det skal føres kjørebok før turen tar til med påføring av dato og signatur.
- Det er ikke tillatt å kjøre mellom kl. 23.00 og 07.00.
- Original dispensasjon, kjørebok og grunntillatelse skal medbringes under transporten.
- All kjøring utenfor kjerreveg eller gamle kjørespor (omsøkt trase) er forbudt.
- Ferdsele skal skje hensynsfullt og under hensyntagen til annen virksomhet i området.
- Mislighold av dispensasjonen og/eller vilkår satt i den samt endrede forutsetninger i regelverket kan føre til inndragning.

Det må innhentes dispensasjon også fra Bodø kommune.

Saksutredning/bakgrunn:

Inge Lars Birkeli har i 2016 fått tillatelse til å kjøre på Barmark mellom Sørvik og Birkeli. Søker fikk da 5 årlige turer. I e-post datert 23.04.2017 skriver Inge Lars Birkeli at han på bakgrunn av helsemessige årsaker har behov for fler enn fem årlige turer, og at dispensasjon trengs i forbindelse med vedlikehold og skogbruk på gnr/bnr 2/1. Birkeli har lagt ved legeerklæring.

Lovanvendelse:

Forskrift om motorferdsel i utmark og på islagte vassdrag § 6 åpner for å gi dispensasjon for barmarkskjøring:

§ 6. I unntakstilfelle kan kommunestyret - eller et annet folkevalgt organ som kommunestyret bestemmer - etter skriftlig søknad gi tillatelse til kjøring utover § 2 - § 5, dersom søkeren påviser et særlig behov som ikke knytter seg til turkjøring, og som ikke kan dekkes på annen måte. Før eventuell tillatelse gis, skal transportbehovet vurderes mot mulige skader og ulemper i forhold til et mål om å redusere motorferdselen til et minimum.

Vurdering:

Bestemmelsen skal brukes ved særlige behov for transport. Dispensasjoner skal alltid begrenses i antall turer med unntak av funksjonshemmede som kan kjøre et ubegrenset antall turer til egen hytte når transporten skjer etter opparbeidet skogsbil- og traktorveier som er

egnet til formålet. Transport i område uten veg skal normalt ikke tillates og det skal legges særlig vekt på å ikke etablere nye kjørespor i fjellet. Antall turer begrenses til maks tjuefem (25) turer på barmark per sesong. Antall turer settes ut fra en samlet vurdering på hvilket belastningsstrykk den omsøkte traseen vil tåle over tid per sesong. Kjøretøyer som kan benyttes er 4/6-hjuls terrengmotorsykkel, eventuelt kjøretøyer som kan sannsynliggjøres gi mindre kjøreskader som for eksempel lett landbrukstraktor med firhjulsdrift. I unntakstilfeller kan tyngre kjøretøy benyttes. Kjøretøytype skal oppgis i søknad. Eksempler på barmarkskjøring kan være:

- Transport av bagasje, utstyr til egen hytte, når transporten kan skje etter opparbeidet vei veg.
- Transport av ved og tømmer utenom landbruksnæring.
- Transport i samsvar med godkjent byggetillatelse.
- Transport i forbindelse med vedlikehold på hytter kan gis, men skal fortrinnsvis gjennomføres på snødekt mark med snøscooter.

I følge kommunens praktiseringsbestemmelser kan det gis dispensasjon for et begrenset antall turer til transport av utstyr når transporten kan foregå etter veg og etablerte kjørespor.

Naturmangfoldlovens § 7. (prinsipper for offentlig beslutningstaking §§ 8 – 12)

Kunnskapsgrunnlaget (§ 8), føre- var prinsippet (§ 9), økosystemtilnærming og samlet belastning (§ 10):

Det foreligger ikke opplysninger i registrer (artsdatabanken, naturbase) eller kartfestet informasjon på temakart som omhandler arter, naturmiljø, naturtyper og biologisk mangfold, som tilsier at søknaden kan komme i konflikt med slike interesser på den aktuelle kjøretrasé, verken direkte eller i umiddelbar nærhet. Det er ikke rapportert hendelser, skader eller forstyrrelser i forhold til naturmiljø eller biologisk mangfold fra tidligere års motorferdseltrafikk etter omsøkte kjøretrasé. Kjøretraséen er benyttet som fast trase over lengre tid, og er fastlagt i samråd med brukerinteresser og grunneier.

En har på grunnlag av tilgjengelig vitenskaplig og erfaringsbasert informasjon tilstrekkelig kunnskap for å si at motorferdsel etter omsøkte trase ikke vil ha vesentlig innvirkning på, eller vil være en risiko for alvorlige eller irreversible skade på naturmiljøet, naturmangfoldet og økosystem.

Naturmangfoldlovens §§ 11 og 12 vurderes som ikke relevante i denne saken

Tillatelsen begrenses til inntil femten (15) årlige turer på bakgrunn i at det her søkes om transport etter kjerreveg og gamle kjørespor, noe som ikke tilsvarer en opparbeidet vei i henhold til (veinormalen for landbruksveier).

Det er imidlertid gitt dispensasjon for barmarkstransport etter omsøkt trase tidligere. Omsøkt transport vil gjennomføres etter samme trase som tidligere.

Vurdering:

Vedlegg:

MOTORFERDSEL I UTMARK GUSTAV KJELLSÅ

Saksbehandler: Mads Forsell
Arkivsaksnr.: 17/330

Arkiv: K01

Saksnr.: Utvalg
31/17 Plan og ressursutvalget

Møtedato
07.06.2017

Rådmannens innstilling:

Gustav Kjellså gis dispensasjon for kjøring på barmark etter eksisterende vei og kjørespor til hytte ved Holmvannet, jf. forskrift for motorkjøretøyer etc. § 6

Dispensasjonen gjelder på barmark i fem(5) år til og med 31.12.2021

Dispensasjonen gis på følgende vilkår:

- All kjøring utenfor angitte formål og trasé er forbudt.
- Det er ikke tillatt å kjøre mellom kl. 23.00 og 07.00.
- Dispensasjon gjelder for ti(10) årlige turer. Det skal føres kjørebok før hver tur tar til med signatur og dato for turstart.
- Ferdslen skal skje hynsynsfullt og med hensyn til annen virksomhet i området
- Original dispensasjon, kart over trasé og grunneierrtillatelse skal medbringes under transport og forevises på forespørsel fra naturoppsyn/politi.
- Mislighold av dispensasjonen og/eller vilkår satt i den samt endrede forutsetninger i regelverket kan føre til inndragning.

Tillatelsen har hjemmel i forskrift for motorkjøretøyer etc. § 6.

Denne tillatelsen gjelder kun i Beiarn kommune.

Saksutredning/bakgrunn:

Gustav Kjellså søker om dispensasjon for barmarkskjøring fra Sørvik i Bodø kommune til Holmvannet i Beiarn kommune. Det oppgis at det gjelder kjøring av bagasje, samt maling og materiell som ikke kan tas opp på vinters tid. Kjellsås beksriver at traséen følger en gammel kjerreveg fra Sørvik. Det søkes for en periode på 6 år.

Lovanvendelse:

Forskrift om motorferdsel i utmark og på islagte vassdrag § 6 åpner for å gi dispensasjon for barmarkskjøring: *I unntakstilfelle kan kommunestyret - eller et annet folkevalgt organ som kommunestyret bestemmer - etter skriftlig søknad gi tillatelse til kjøring utover § 2 - § 5, dersom søkeren påviser et særlig behov som ikke knytter seg til turkjøring, og som ikke kan dekkes på annen måte. Før eventuell tillatelse gis, skal transportbehovet vurderes mot mulige skader og ulemper i forhold til et mål om å redusere motorferdselen til et minimum.*

Vurdering:

Søknaden omfatter formål som ikke er direkte hjemlet i motorferdselslov eller tilhørende forskrifter Forskriftens § 6 hjemler unntakstilfeller, dersom søker påviser et særlig behov som

ikke knytter seg til turkjøring, og som ikke kan dekkes på annen måte. For kjøring på barmark skal denne hjemmel praktiseres særlig restriktivt, spesielt vurdert mot mulige slitasje og skader på terreng.

I følge kommunens retningslinjer for behandling av motorferdselsaker kan det gis dispensasjon ved særlige behov for transport. Dispensasjoner skal alltid begrenses i antall turer med unntak av funksjonshemmede som kan kjøre et ubegrenset antall turer til egen hytte når transporten skjer etter opparbeidet skogsbil- og traktorveier som er egnet til formålet. Transport i område uten veg skal normalt ikke tillates og det skal legges særlig vekt på å ikke etablere nye kjørespor i fjellet.

Eksempler på barmarkskjøring kan være:

- Transport av bagasje, utstyr til egen hytte, når transporten kan skje etter opparbeidet vei veg.
- Transport av ved og tømmer utenom landbruksnæring.
- Transport i samsvar med godkjent byggetillatelse.
- Transport i forbindelse med vedlikehold på hytter kan gis, men skal fortrinnsvis gjennomføres på snødekt mark med snøscooter.

Opplistingen over er ikke uttømmende.

Beiarn kommune vurderer behovet som et reelt nytteformål slik at omsøkt kjøringen ikke skal foregå som rekreasjons/fornøyleskjøring. Det vurderes til at ti årlige turer dekker behovet.

Naturmangfoldlovens § 7. (prinsipper for offentlig beslutningstaking §§ 8 – 12)

Kunnskapsgrunnlaget (§ 8), føre- var prinsippet (§ 9), økosystemtilnærming og samlet belastning (§ 10):

Det foreligger ikke opplysninger i registerer (artsdatabanken, naturbase) eller kartfestet informasjon på temakart som omhandler arter, naturmiljø, naturtyper og biologisk mangfold, som tilsier at søknaden kan komme i konflikt med slike interesser på den aktuelle kjøretrasé, verken direkte eller i umiddelbar nærhet. Det er ikke rapportert hendelser, skader eller forstyrrelser i forhold til naturmiljø eller biologisk mangfold fra tidligere års motorferdseltrafikk etter omsøkte kjøretrasé.

Vedlegg: